

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Մ. ԱՐԵՂՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Գ. ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Բ Ա Ռ Ա Ր Ա Ն
ԽԱԶԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԵՐԿԵՐԻ
(ԲԱՐՐԱՌԱՅԻՆ ԵՎ ՕՏԱՐ ԲԱՌԵՐ)

Առանձնատիպ Վե. Աբովյանի երկեր»-ի IV հատորից

291.99(03)

9863

9-31

Гуништурдун, 9.

түрүн м. 14/01/2019
4н.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Մ. ԱՐԵՂՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

91.99.092 [Արդյունք]

ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է 1981 թ.

Գ-31

Գ. ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

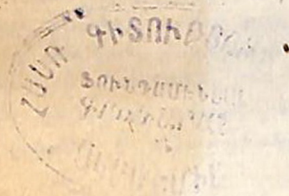
Բ Ա Ռ Ա Ր Ա Ն

ԽԱԶԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ ԵՐԿԵՐԻ

(ԲԱՐԲԱՌԱՅԻՆ ԵՎ ՕՏԱՐ ԲԱՌԵՐ)

Առանձնատիպ «Խ. Արովյանի երկեր»-ի IV հատորից

Հ
Ս
30893

ՀՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՀՐԱՏԱՐԱՆԶՈՒԹՅՈՒՆ

Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1947

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1963

Ե Ր Կ ՈՒ Խ Ո Ս Ք

Այս բառարանն ընդգրկում է Արտվյանի երկերում գործածված բարբառային և օտար բառերը:

Բացատրվող բառերի ղիմաց, եթե նրանք բացահայտ օտար են, նշված է, թե տվյալ բառը որ լեզվի սեփականությունն է: Այն բառերը, որոնք արաբատյան բարբառում անգործածական են, հարադատ չեն տվյալ ժամանակի Բանաբեռի խոսվածքին, սկզբից կրում են (*) նշանը, իսկ արաբատյան բարբառի կայուն կապակցությունները (—) նշանը:

Տրված են բառերի, ինչպես և կապակցությունների միայն այն տոճումները, որոնց հանդիպում ենք Արտվյանի երկերում: Այսպես, օրինակ՝ Բաշվել բառը արաբատյան բարբառում ունի տասից ավելի առումներ՝ Գիմարել—, Խեաճալ, Գկարվել, կուճվել և այլն, իսկ Արտվյանի մոտ գործ է ածվել միայն պաշկառել իմաստով: Բառարանում տրված է միայն վերջին իմաստը: Շատ հին փոխառությունները (սլահլավերենից և այլն), ինչպես օտար արմատից, հայերենում կադմված ածանցումներն ու բարդությունները, չեն կրում որևէ նշում, ինչպես՝ անբաման անխամ, իրեկել, քամաշ անել, քամաշավոր և այլն:

Պահված է հեղինակի բաղաձայնները ուղղագրությունը:

Դոյական անունները տրված են եղակի թվի ուղղական հոլովով: Իսկ այն գոյականները, որոնք բարբառում գործ են ածվում միայն հոգնակի թվով կամ որևէ հոլովով (նոքեր, նալվեր, ապով, ուսուլով), տրվում են այդ ձևերով: Բայերը տրված են անորոշ դերբայական ձևով (Բաշել, դվել):

Տաճկերեն այն բառերը, որոնց բացատրությունը հեղինակը տալիս է նույն տեքստում, տեղ չեն գտել բառարանի մեջ:

Արտվյանի երկերի բառարանի մեծ մասը, ավելի քան 2500 բառ, մեծ մասամբ աստղանիշ չունեցող, օգտագործված է «Վերք Հայաստանի»-ի մեջ:

Բառարանը կազմել է ֆիլոլոգիական գիտությունների թեկնածու Գ. Գապարյանը:

2. փխր. տհաս, պականամիւս: Ալա-
նի խելք:

Ալանի² կորդահան արած և մեջը ծեծած
ընկուղ ու շարար լցրած դեղձ, որ
շորացնում և գործ են ածում որպես
շոր միրգ:

Ալաշուի տ. վրան: Օղուշաղը ալաշուի
տակն արեց:

Ալապստրակ նապաստակ:

Ալավ պ. բոց:

— Ալարը գալ ծուլանալ:

Ալբյալը խկուլն, անմիջապես:

* Ալիշ վերիշ տ. առևտուր:

Ալլան ա. աստված:

Ալլանվերդի { ա. աստված տվեց,
Ալլան վերդի { աստված տա, շնորհա-
բա:

Ալնադա առանձնապես, հատկապես:

Ալմագ պ. ադամանդ:

Ալվան ա. 1. երփնեհրանգ, գուլնզդուլն:
Ալվան-ալվան ծաղկեն: 2. պալ-
ծառ, վառվառն. 3. փխր. գեղեցիկ
երևանու ալվան աղջկերանց վայել-
չությունը: 4. խաղողի մի տեսակ:

Ախմախություն հիմարություն, տխմա-
րություն:

Ախոռ պ. 1. գոմ. 2. մսուրը:

Ախշիկ պարոն տիրուհի:

Ախպեր եղբայր:

Ախտա ներքինացրած (մարդ), կրտած
(ծի):

Ախր տ. 1. վերջապես, չէ որ. 2. վախճան:

Ախունդ պ. մահմեդական հոգեւորական:

— Ախ ու ռի հառաչանք:

— Ախ քաշել հոգոց հանել:

Ածել 1. լցնել. 2. նվագել: Սագ ածել:

3. ձու ածել:

Ակ 1. աչք. 2. ակունք. 3. անիվ:

Ականաք թակարդ, որոգայթ, ծուղակ:
Պարսիկը կամեցել ա նրան ականաքի
մեջ ֆցի:

Ական բորափել մի ակնթարթ, անմի-

շապես: Ական բորափել քե առած,
եղ դառան:

— Ակը տալ նայել, այցելել:

Ան երկյուղ, վտանգ: Ճշմարիտ ա.
մենք կորած ենք, քե որ մեր գլուխը
անին տանք, մեր խելքը կորցնենք:

Անվալ ա. 1. դրություն, վիճակ:

2. գործի ընթացք: Տանուտերը Ղա-
րափիսա մարդ դրկեց կիյագի մոտ
ու բանի անվալն իմացում տվեց:

Աղա տ. իշխան, տեր:

Աղալ աղբ. փարախ:

Աղալար աղբ. իշխանավոր, առաջ-
նորդ:

Աղաֆ առջև:

Աղբար ա. վերջ, վախճան:

— Աղբարը խե բլի վախճանը՝ վերջը
բարի լինի:

— Աղե արդասունք { բափել:
— Աղի արտասունք { վշտալի արցունք:
{ Աղի արտասունք
{ զառն, կսկծալի:

* Աղեկ լավ:

Աղգոքի տ. բառացի՝ բերնահուր. չախ-
մախի հրացանի փամփշտակալի փո-
սիկի մեջ լցվող վառոդի փոքր բա-
նակությունը, որին զարկանը կաշեւի
կրակ է անաջացնում և պայթեցնում:

Աղլամագ ա. անհասկացող:

Աղլուխ տ. թաշկինակ:

Աղորարան 1. արեհլը: Արեհալը էս ա-
ռավոտ՝ որ քեի տեղիցը ու աղորա-
րանիցը չի բարձրացրեց: 2. արշա-
լույս, արեածագ: Հրես աղորարանը
որտեղ որ ա, կրացվի: 3. աղոթա-
տուն: Մեղդի աղորարանի առաջին,
մեծ բազմություն կա բոլի էլած:

— Աղշիկ քաշել աղջիկ փախցնել:

Աղսախկալ տ. ծերունի, ալեհեր:

— Աղցան անել խիստ ծեծել, չարդու-
փշուր անել:

Աղունց
Աղ ու հաց

1. Կերակուր, սնունդ.
2. Կրթություն: Հալալ ա-
րեւ նրան ձեր արդուհա-
ցը:

Աղուն աղալու համար պատրաստած
հացահատիկ:

Աղունիկ աղալնի: Աղունհանց կուտ
հարի:

Աղատուղֆուտ մուրացկանների, աղքատ-
ների:

Անուն պանուն առասպելական թզաշափ
էակներ, որոնք պիտի երևան գան
աշխարհի վախճանին, թզուկ: Գար-
րիկլան փողը փշեր. անուն-պանու-
նը, եղիա մարգարեն գային, մարդիկ
մեկ քցի չափ դառնային:

Ամա ա. բայց:

— Ամալ անել աձիկ, գործնալ:

Ամակ տ. Երախտիր:

Աման վաճ, ցավ, վիշտ արտահայտող
բացադանշութուն:

Ամանար ա. ավանդ, պատանդ:

— Ամանը բերել զզվեցնել, եղծի ա-
մանը բերել էր:

— Աման չաման ամանեղեն, ամանա-
տարք:

Ամարաք ա. տալարանք, գզյակ:

Ամբար պ. շտեմարան, մթերանոց:

Ամեն բոլորը, համորին: Ամենն էլ ու-
գում էին, որ իրանց ոտը գնամ:

— Ամեն մարդ իր ձին բշել ամեն ոք
իր խոսքի առաջ տանել:

Ամի տ. հորեղբայր:

Ամորու ամոթից, ամոթի պատճառով:

Ամպակալել ամպերով ծածկվել: Ամպա-
կալած երկինք:

* Ամր ա. հրաման, իշխանութուն:

Այան ա. հայտնի: Ասածուն իրան ա-
յան առ անձերի տակին շոբեշո՞ւ Լւմ
անում:

— Այան քիլ հայտնի դատնալ, գաղտ-
նիրը բացվել:

— Այրի կտոր չքիլ փորումը անգրա-

գետ լինել, տգետ լինել:

Այլիք ա. արատ, պակասութուն, ամոթ:
Այիեօյին տ. դատարկ, մանր-մունր,
արժեքազուրկ:

— Այնումը չֆցել ուշ չդարձնել, բանի
տեղ չդնել:

Այվան ա. դահլիճ: Այվան օրախ:

* Անա տ. մայր, մայրիկ:

— Անաղուն ջաղաց աղուն շունեցող ջա-
ղաց: Անաղուն ջաղացի ֆարն էլ չի
պալտ գալ:

Անեղ աղեղ:

Անեմոն հե. պուտ, ծափկոտրուկ:

Անբաժան ու ազահ, աչքը կուշտ:

Անիգ անհետք, անարահետ:

Անխափ անխիղճ, անդուլթ:

Անծամ առանց ծամելու:

Անծուծ անխելք:

Անկաշարճունակ ավանշալ, աշքալունք:

— Անկաշարճունակ տալ ուրախ լուր բե-
րողին նվեր տալ:

— Անկաշը հալել { խոսքը լավ հաս-
կացնել, հիշողու-
— Անկաշին հալել { թյան մեջ լավ
տպավորել:

— Անկաշը ձեռնի լուրի կամ մեկի գա-
լրատյան սպասող:

— Անկաշը վեր աճել նշանակութուն՝
կարեորութուն շտալ, ուշադրության
շառնել:

— Անկաշի տակը բորել հեգնել:

— Անկաշումը ձեն տալ ականջը խոսել,
ականջը կանչել:

Անհավաճ անօդակալ:

Անձող ածուխ:

Անձողաբար ածխադործ:

Անդաբար անհանգիստ:

Անլախա անօձիք:

Անլարաղ անգեն:

— Անլաբաղ անպար անդին անգրահ:

Աննալ անպալտ, պալա՝ շունեցող:

Անշառ անխառն, ու մնասակար:

ՀԱՄԱՌՈՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ա.	Աբաբերեն	Հն.	Հունարեն
Աղբ.	Աղբբեջաներեն	Ղբբ. բբբ.	Ղարաբաղի բարբառ
Ասր.	Ասորերեն	Մնկ.	Մանկական բառ
Արմ.	Արհամաբնական բառ	Մշ. բբբ.	Մուշի բարբառ
Անրգ.	Անաբգական բառ	Պ.	Պարսկերեն
Գ.	Գերմաներեն	Ռ.	Ռուսերեն
Եբբ.	Եբբայեցերեն	Վ.	Վրացերեն
Թթբ.	Թաթարերեն	Տ.	Տաճկերեն
Լ.	Լատիներեն	Փխբ.	Փոխաբերական
Հեգն.	Հեգնական բառ		

- Արա ա. բրդե գործվածքից կամ թաշիքից պատրաստած վերարկու:
- Աբասի 1. չորս շահու արժողությամբ պարսկական արծաթե դրամ: 2. քսան կոպեկանոց: 3. քսան կոպեկ:
- Արելյան պատարագ արդար՝ արդարացի աղոթք:
- Աբուտ պ. պատկառանք, ամոթի զգացում:
- Աբուռով օրինավոր կերպով, ամոթի զգացում ունենալով: Կինարմաղը միշտ պետք է արուռով հագնի, արուռով մաշի:
- Ագա1 էյ, ա՛յ տղա:
- Ագա2 տ. կղզի:
- Ագաթ ա. ավանդական օրենք, սովորություն:
- Ադաթին սովորության համեմատ: Ադաթին, լազաթին հինա դնել:
- Ադամուրդի մարդ: էլ ինս, ջինս, իսան, ադամուրդի չէր երևում:
- Ազան ա. մզկիթի աշտարակից մյուսեղգինի կարդացած աղոթքի հրավերը:
- Ազար պ. 1. վիշտ: Բալֆի քե մեկ ազար, մեկ մուրագ ունի ստումը: 2. ցավ, հիվանդություն: Մարդ, աճասուն սովի, ցրտի ձեռքը ազար ընկավ:
- Ազափ ա. ամուրի, չամուսնացած:
- Ազիգ ա. 1. սիրելի, թանկագին. 2. սուրբ, հանդիսավոր, տոնական: Ազիգ օր:
- Արա ա. հայր:

- Արադան բարադան տ. պապենական, նախնիներից մնացած, ըստ հնի:
- Աբաշ պ. 1. կրակ. 2. բարկ, թեծ: Սիրաս մեկ բունդիւր արաշ կրակով լիքը:
- Աբար անասունի կվի զանգվածից կտորներ, որ չորացնելով գործ են ածում որպես վառելիք. ձեռնաթուխ քակոր:
- Աբեշակ պ. փալլակն: Ձեռներն ինչպես արեշակ կրակ, նրանց ղեզներն լաղված սուր սլաֆ, շունչներն ինչպես բոցեղեն ծովը իրար գլխի կթափեն:
- Աբրաֆ ա. կողմ, շրջապատ:
- Աբիլ ա. վայել, համեմատ: Մեկն էլա իր արիլ բան չունե:
- Ածդանա 1. վիշապ, առասպելական ամենի օձ. 2. փխր. հսկա, վիթխարի:
- Ածել պ. արժենալ: Ամեն մեկ խոսքդ մեկ ջավանիր ածի:
- Ալ տ. վարդագույն կարմիր:
- Ալան սախլասն տ. 1. աստված օգնական, աստված պահի: Զիուդ դամշիր, ղոջա բարա՝ ալան սախլասն: 2. ողջույն:
- Ալամ ա. 1. աշխարհ: Մերս հեռու, տանից դուրս արած, օլից ալամից դեն քցած: 2. արարածներ, ժողովուրդ, հասարակություն: Գուլսը աշխարհին, ալամին ցույց տա:
- Ալամ աշխարհ ամբողջ աշխարհ, արար-աշխարհ: Ալամ աշխարհի գաված:
- Ալանի1 1. առանց աղի: Ալանի շորվա:

Անորի բաղցած, սոված: Անորի փորով
զկռապ:

Անոշ տես՝ Անուշ:

Անուշ պ. 1. բաղցր, նեկտար. 2. այսպես
ասում են խմիչը խմելուց հետո:

Անջախ տ. հաղիվ, վերջապես:

— Անջախ մի անջախ հաղիվ-հաղ:

Անջան վատույժ, տկար, թույլ:

Անջիգար անգութ, անխիղճ, անսիրտ:

Անաս անձայն, անմոռնչ, անշշուկ:

Անցվորական անցորդ, ուղևոր:

Անում անուն:

— Անունը կտառել անվանարկել, ան-
վանարեկ անել:

Անուշ պ. 1. բաղցր, նեկտար. 2. այս-
պես ասում են խմիչը խմելուց հետո:

— Աշ դենի գարու ալյուրից ու թանից
պատրաստված շաղախում կաշին
թրջոց դնել, որպեսզի մազերը թափ-
վեն:

Աշել 1. նայել. 2. համարել:

Աշըղ ա. ժողովրդական երգիչ, աշուղ:
Աշուրյուն անել:

Աշխանա պ. խոհանոց:

— Աշխարհ եկել ծնվել:

— Աշխարհը աշխարհով դիպչել ազդերի
խոռվույթուն՝ ամբարշտույթուն՝ պա-
տերազմ լինել:

Աշխարհը պոկ գալ 1. աշխարհի տվե-
րում. 2. ազգաբնակչության ընդհա-
նուր գաղթ:

— Աշխարհն առնել տարածվել: Սուգ ու
շիվանն աշխարհն առնել էր:

Աշխարա պ. ակնհայտ, բացարձակ կեր-
պով:

* Աշի տ. խոհարար:

Աշպագ պ. խոհարար:

Աշ տես՝ Աշ:

Աշառ արշառ:

— Աշխախ աալ ավետիբ տալ, ուրախ
լուր հաղորդել:

Աշխածակ ագահ, անկշտում:

— Աշ անել 1. այս ու այն կողմը նա-
յել. 2. նայել:

Աշխակապուկ մանկական խաղ, որի
ժամանակ մի երեխայի աչքերը կա-
պում են, իսկ մյուսները բռնցքով
խփում են. ում որ բռնեց, համարում
է հաղթած:

— Աշ կրել աչքերը մի բանի հառած
նայել, ակնապիշ նայել:

— Աշ կպցնել բնի, ննչել:

— Աշիդ բարին տեսնի լիության, բա-
րության և հաջողության մեջ լինես:

— Աշիբ դռանը մնալ ակնդետ մի բանի
սպասելիս մնալ:

— Աշները բռնի փխր. կուրանա: Ի՞նչ
կերել ես, բքով դուրս գա, աշխեդ
բռնի:

— Աշները գնալ հոգնածությունից բունը
տանել:

— Աշները շաղվել աչքերը խժիրժի ա-
նել, պղտորվել:

— Աշիբ կշտացնել 1. հագեցնել. 2.
փխբ. կաշառք տալ:

— Աշիբ կոխել փխբ. դժգոհությամբ
մի առարկա ուրիշին տալ:

— Աշիբ ձնով ընկնել երկար ժամանակ
ձյունին նայելուց աչքը՝ ցավել:

— Աշիբ ջուր կտրել ակնդետ նայելուց՝
սպասելուց հոգնել:

— Աշխեթն արին վեր բափել շատ
լաց լինիլ, հիվանդագին աստիճան
լացել:

— Աշիդ վերեն ունի կա մեկի հետ
այնքան մեղմ՝ ներողաբար վարվել,
որ թույլ չտալ ասելու, թե աչքիդ
վերեն հոնք կա:

— Աշի լիսը հատնել տեսողությունը
թուլանալ:

— Աշխեթը ծով դառնալ շատ՝ արտա-
սուր թափել:

— Աշխով ընկնել աչքին երևալ:

— Աշ ու ունքը կիսել խոթողվել,
տխուր երես ցույց տալ:

• Ապելատ ֆ. Ռուսդեր:

Ապելսին նարինջ:

Ապով մեկին ապավինելով, հույսով:

Ապրշում պ. մետաքս:

Աջ 1. աջ ձեռքը. 2. աջի ձեռով շինած
հիդդեցական անոթ, որի մեջ իբր թե
ամփոփված է որևէ սրբի նշխարից
մի մաս:

Աջար ա. արդյուր:

Աջալ ա. օրհաս, մահ:

Աջամ ա. 1. պարսիկ. 2. Պարսկաստան:
Քրդասանցի հայերը մաջալ էլ չովին
աջամի հայերին:

Աջիգ ա. թույլ, փորրոգի:

— Աջու քե սիրելի անձ, գորավիդ: Հա-
յերը քո աջու քեն են:

Առ 1 ա. ամոթ, պատկառանք:

Առ 2 առնելը: Առից-տրից առնելուց տա-
լուց:

Առագաստ այդու հնձանի մեջ մանր քա-
րերով ու կրով շինած տեղ, որտեղ
կոխկրտելով խաղողը ձմրում են՝ հյու-
թը հանելու համար:

Առափաքա թոնրի կողերին լավաշ
հաց կպցնելու գործիք:

Առբխ տ. նիհար:

Առնին, Առնին պ. կապար:

Առոֆ փառոֆ մեծ հանդիսով, շքով:

— Առ քեզ տաքոց այ դարմանալի
բան, այ քեզ խաչտառակութուն:

— Ասածը չվաճի դենև խոսքին կարե-
կորութուն տալ:

— Ասածս սարին, քարին դիպչի. — Ա-
սածս քամին տանի ասածս շամած
համարվի, աստված մի արասցի:

Ասլ ա. ծագում, արմատ, հիմք:

Ասլան տ. 1. առյուծ. 2. քաշ, կտրիճ:

Ասլան Աղասին, որ գլուխը սաստիկ
քափ չի տվեց:

Ասլան բալասի տ. 1. կորյուն, առյուծի
ճուռ. 2. փխր. քաշ, կտրիճ:

Ասնաֆ ա. արհեստավոր:

Ասորեվար ասորերեն, ասորական լեզ-
վով:

Ասպար ա. 1. զենք, զենք ու զրահ.

2. տես՝ Յարաղ ասպար:

Ասպարավորվել զինվել:

• Ասսեսոր լ. քաղաքացիական աստի-
ճան է նախառնողություն Ռուսաստա-
նում: Կոլեժսկի ասսեսոր:

— Աստղը բանել գործը հաջողվել:

— Աստղը ծովել անթախտանալ:

— Աստրծով մխիթարվես 1. գործ է
տեժում մի նյութի սպառվելու, ան-
հետանալու և չլինելու գեպրում.

2. գլուխդ ողջ մնա:

Աստոծ աստված: Ասանից խնդրել—
աստծուց խնդրել:

— Աստված հեռու տանի տերը մի ա-
րասցի, աստված ոչ անի:

Ասուրյուն խոսք, զրույց:

Ալալ ա. 1. առաջ. Արիհակիր Հասան
խանը քուրը ավալ ինքը ձեռն առավ:
2. առաջին: Ալալի ետի գլուխն ինքը
բացնի:

Ալալի ա. նախնական, հին: Քահաֆը-
ցոնց ավալի անունը հո՝ Երևանումը
տանձագող են կանչում:

Ալալի սֆրա ա. ամենից առաջ, հին
ժամանակներում:

Ալըլի սրբել, մաքրել, ավելել:

Ալքաֆա պ. պղնձյա խողովակավոր
ջրաման, որ գործադրվում էր լվացվե-
լու ժամանակ:

Ալսոն պ. թուլանք, կախարդություն:

— Ատամի խարշ իր ուղածին չափ
թուլլ, անզոր: Ատամի խարշ մարդ:

— Ատամին խփել փխր. մեկին ծանր
ու թեթև անելով ինչ լինելը ճանա-
չել:

Արաբա տ. սայլ:

— Արագանաս ս. Սարգիս շուտ օգնու-
թյան հասնող:

Արախլու պարսիկ:

Արաղ տ. օղի:

Արամիշ անել տես՝ Քեֆե արամիշ անել:
Արան դաշտավայր տեղ, հարթավայր:

— Արարած աշխարհ համայն աշխարհ:

— Արարչի ազած ամանաք հոգի:

Արարմունք վարմունք, կատարած բան:
Էն զարեւուելի արարմունքին կանգ-
նեց, լիս արեց:

Արեախաշ արեահար, արեկից այրված:

— Արեք մեր մտնել 1. արեի մայր
մտնելը. 2. փխր. մեռնել: Էս երկու-
մը բոլ արեք մեր մապ:

— Արեք օրնեկ մեկին արեշատություն՝
երկար կյանք ցանկալ:

— Արեկող անել արեի գեմ կանգնել,
տաքանալ:

Արեշատություն երկարակեցություն, եր-
կար կյանք:

— Արեւով խնդալ մեկի կյանքով կամ
առողջութամբ ուրախանալ՝ մխրթար-
վել:

Արեւադաղ կյանքի համար: Խմենք քո
արեւադաղին:

Արգ. արգա ա. 1. խնդիր. 2. գան-
գաւ:

Արգ անել խնդրել:

— Արինք աչքերը կոխել 1. աչքերն ա-
րյաւումով լցվել, կարմրել. 2. փխր.
խիստ հուզվել, զայրանալ:

— Արինք ջուր դառնալ խիստ վախ և
երկյուղ զգալ:

* Արխալի տես՝ ճարխալի: Սիրուն ե-
րեսդ արխալի նման կարմրել ա:

Արխալուղ ա. շապկի վրայից հագնելու
թևավոր և կարճ փեշերով հագուստ:

Արմաղան պ. 1. հաղվազյուտ, հիանալի.
2. շնորհալի, տեսքով:

* Արմյան ո. հայ (Армянин քառի
աղավաղված ձևը):

— Արշա ընկնել հայտնվել, երևան գալ:
Արշատալ հորանջել:

— Արոն անել որոճել:

— Արտասրբումը ողողվել շատ լաց
իլիկել:

Ափալ քափալ տ. շուտափուլթ, հապճե-
ստով:

Ափաշկարա աղբ. ախահայտ, բացա-
հայտ:

Ափնիք եղբեր, այգու շորս կողմի խա-
ղողի վազերից ազատ տարածություն-
նը:

Ափու հայրիկ:

Ափուռ շփուռ տ. խառնափնթոր, ան-
միտ, բանգադուշահան: Էսպես ափուռ
շփուռ խոսքերով կհավատա:

Ափաշ կապել լաշնափոր մեծ աման. որ
գործ է ածվում բռնվածքի համար:

— Ափլորին բարձել ունեցած շունեցածք
վառնել:

Ափարիմ պ. 1. էկցցե, երեսդ պարզ.
2. կործն: Ափարիմ տղամարդ:

Ափիցեք փ. սպա:

Բ

Բարա տ. հայր, հայրիկ: Վայ բարամ:
Բարադան տես՝ Արադան բարադան:

Բարաք պ. արժանի, բավարար, կար-
գին, ինչպես հարկն է: Լավ բարաք
վեր հասել:

Բարի պապի, հայրիկ (այսպես կոչում
են օտարական ծերունիներին):

Բադազ խաղողի և այլ մրգերի եփած
հյութը, շիտթ, դոշար:

Բադան1 ա. 1. զրահ. 2. մարմին. ի-
րան, մեջք. 3. տես՝ Չափ:

Բադան2 ա. պատվար, պարիսպ: Ամեն
մեկ բադանը ոսկառով, ջամդառով
լիք:

Բազազխանա ա. բազազնոց, շուկայի
այն մասը, որտեղ խմբված են կոտ-
րավաճառները:

Բազար պ. շուկա, առևտրատեղի:

Բազի ա. 1. որոշ կարգի, մի բանի.
2. ոմն ձամբի կեսին բազի բադա-
բազու երկխա... 3. շատ: Բազի ան-
գամ գլխները կլ հետք տամբացնում
են:

— Բագի բագի ա. երբեմն երբեմն:

— Բագի վախտ ա. երբեմն:

— Բագի Բյարա ա. մեկ մեկ անդամ,
երբեմն:

Բագյարան թանով և բազուկի կոթերով
բռնվածք, որից ճաշ են պատրաս-
տում:

Բագկարբու ճակնդեղից բուսած թթու:

— Բագուխաստ անել գատապարտի,
գատավճիռ տալ:

— Բարմիշ ըլիլ տ. 1. անհետանալ,
2. սուղվել, ընկղմվել. 3. կորչել:

Բաժակ 1. պատարագի ժամանակ եկե-
ղեցում օրհնված գինին: Ասածու սուրբ
բաժակն էսպես մուտատում: 2. Գի-
նի: Ի՞նչ խոսք ունիմ, բաժակի, մսի
համ չեն տեսնում:

Բաժինք օժիտ:

• Բալ 1. պարահանդես:

Բալա1 տ. որդի, դավակ:

Բալա2 ա. պատիժ, փորձանք:

Բալարան տ. 1. թմրուկ. 2. մեծ, հրս-
կա, փիթխաբի: Գլումու դգիցը ռուսի
բալարան, Բաշ ու սալդարների դաս-
տեմ... արծվի պես հասան:

Բալարանչի տ. թմրուկ դարկող, թմրկա-
հար:

Բալանի, բալանիք բռնալի:

Բալասամ ա. անուշահոտ ծաղիկ:

Բալբալա ա. փորձանք, դարդ ու ցավ:
Էն մեղի կաշուն ո՞վ բաման կանի,
որ նա իր գլուխը տվեց բալբալի:

— Բալ տալ ընկողմանել, թեք ընկ-
նել:

Բալուլ կապ, փաթաթ: Քսանից ավելի
ծիավոր ժամի դռանը վեր եկան, բա-
լուլ տվին մի երկուսի ձեռքը՝ որ
ման ածեն: Տես՝ Բարուր:

Բալբի պ. 1. գույն, թերևս. 2. իցն թե:
Բախլորյուն շկամություն, նախանձ:

Բախկալ ա. նպարավաճառ:

— Բահաղու էշ բոտ Աստվածաշնչի Բա-
հաղու էշը, որ հրեշտակ տեսնելով

խոսեց իր տիրոջ հետ:

— Բանամ զալ առաջանալ, ծագել:

Բաղ պ. ալդի:

Բաղար. պ. խաղողի ալդի: Բաղ ու բա-
ղար չունեն:

Բաղասաան պ. ալդեստան, ալգիներ:
Սառ ու ձոր խնդալին, բաղ, բաղա-
սան ցնձալին:

Բաղմանչի պ. ալդեստան:

Բաղա պ. պարտեզ:

Բամբալա բաց ձեռքի հարված:

Բամբալել ձեռքի բաց թաթով վերևից
գլխին հարվածել:

Բալարի պ. մեղդի, ողբաձայն եղա-
նակ:

Բալդուշ տ. 1. բու. 2. փխր. դուժա-
բեր, շարագուշակ: Ամեն փշացան,
բալդուշ մնացի:

Բալբալ տ. դրոշակ:

Բալբամ տ. առն, հանդիսավոր օր
(մահմեդականների մոտ): Մհաղամ
բալբամ:

Բանդա պ. ստեղծված, ստրուկ, ծառա:
Աստված իր ստեղծած բանդի ողոր
ի՞նչպես կկտրի:

— Բանդ անել պահել, սպասեցնել:
Խալխի բաները վեր դնել տալիս,
կամ ձեռներին բանդ անում:

— Բանը շնոր գործը փուշ, գատարի:
Բանեղդի հանկարծամահ, վայրկենական
մահ:

— Բանեղդի անել վայրկենական մեղ-
նել, սպանել:

— Բանեղդի ըլնել վայրկենական մեղ-
նել:

Բանան

Բանեան

{ որմնադիր:

Բանտի ֆարման, Բանդի ֆարման պ.
հրաման ծառայություն:

Բաշ պ. գաղաթ, կատար, ծալր, կտրան-
կզրը:

Բաշարիլ կարողանալ, կարենալ:

Քաշիբոշ անգործ, պարապ-սարապ,
մտամոլոր:

Քաշնրվեր բնկնել պատից ցած գլխի-
վար բնկնել:

Քաշպորք անձնագիր:

Քաշ ուստա տ. գլխիս վրա:

Քաշի տ. բույր, բույրիկ:

Քաս1 հապա, ուրեմն:

Քաս2 պ. 1. զրազ. 2. մրցում:

Քաս բռնել, բաս մտնել զրազ բռնել,
մրցել:

Քասլամիշ անել 1. սնուցանել. 2. փխր.
ծախել, վաճառել:

Քասմա տ. կոռնակ, գլուղական վարե-
րում, բնակելի տարածությունից հե-
ռու լցրած և լավ տրորած կենդանի-
ների աղբը, որ հետադառնում կտրտե-
լով գործ են ածում որպես վառելիք:
Կտրտածը կոչվում է տարք:

Քասով 1. մրցություն. 2. զրուցելով:

Քար պ. պտուղ, բերք:

Քարաբար պ. հավասար:

Քարակել նվազել: Սիրար բարակել:

Քարափյար ա. 1. լիություն, պոստու-
թյուն, բարելիք. 2. օրհնություն:

Քարափյալա տ. կեցցես, ապրես:

Քարզ տ. տուն, տուն ու տեղ: Քարզ
բուրզ—տուն ու տեղ:

Քարզբմարզ ունեցած-շունեցած:

Քարդան պ. մեծ պարկ, մեծ ջվալ:

Քարդանի շալր:

Քարեհամ համով, ակործալի համ ու-
նեցող:

Քարըացնել հաշտեցնել:

Քարիշ տ. հաշտ, խաղաղ:

Քարխանա պ. բռն, մթերաբռն, ունեցած-
շունեցած: Քարզ ու բարխանա:

Քարուք տ. վառող:

Քարունակ խաղողի որթի նրկայն մա-
տը, որ բերք է տալիս և հաջորդ տա-
րին հատում են:

Քարուր խանձարուր:

Քարուրել խանձարուրել, բարուրի մեջ
փաթաթել:

Քաֆմազ պ. դռնաբ:

* Քաֆմատ պարսիմատ:

— Քեարուռ անել պ. անպատվել, խա-
տառակել: Տես՝ Քիարուռ:

Քեզ տ. տոհմիկ, իշխան:

Քեզյար պ. ձրի աշխատանք, որ գյու-
ղացիները կատարում էին պետության
և կալվածատերերի համար:

Քեզուքյուն աղայություն, իշխանու-
թյուն:

Քեղաղ պ. անարդարություն, ուխտա-
դրժություն: Դաղ, բեղաղ (բողոքի
աղաղակ):

Քեղամաղ տ. դժգոհ, սրտամհա:

Քեղեամ խայտառակ, վատահամբավ:

Քեղեամ անել խայտառակել, անպատիվ
դարձնել:

Քեղովլար ա. անառակ, փուշ: Խեղճ
ունեն բեճ մեկ բեղովլար ողդի:

Քեղուղուր տ. շարագուշակ, վատա-
բախտ:

Քեղաբել տ. 1. հոգնել. 2. ձանձրանալ:
Որ ճամփին չհուսաճատվի շրեղաբի
ու էն իր բարի ոտը մեր աշխարհքը
չկտրի:

Քեբար պ. ավելի վատ, վատթարագույն:

Քեին, Քեյին տ. 1. ուղեղ. 2. գլուխ,
խելք: Քեյինդ տափացած ժամանակը
ինչ կուգես ասա:

Քեխարար պ. անտեղյակ:

Քեկզաղա պ. ագնվազարմ, բիգի որդի:

Քեճայա ա. անամոթ:

Քեճեսար ա. անարդար հաշվարկ, հաշ-
վանհնդ:

Քեղափիլ ա. հանկարծ, անակնկալ:

Քեմուրվար ա. անլիդճ, փոքրոգի:

* Քեսրի լ-ռ. գաղան, անասուն, ան-
բան:

Քեվախտ ա. անժամանակ:

— Քերան բերել կատարված բանն ա-
սել, հիշատակել:

— Բերանդ ֆեզ արա լուրի:
 — Բերանը ցխել պատկառանք ազդող
 խոսքերով պապանձեցնել, լռեցնել:
 — Բերանը ցրվել ամփոփող խոսել:
 Հայհոյել:
 Բերգեն հուլն: Բերգենի նողը:
 — Բերնի ջուրը զնալ զարմանալ, հիա-
 նալ, ապշել:
 Բեխար պ. 1. ամուրի. 2. անգարծ, ան-
 բան:
 Բեֆեֆ պ. տկար, անտրամադիր:
 * Բզա վ. ուտենի, դավնական ուտի:
 Բզբզել գրգել, հրել, հրհրել:
 Բզել խթել:
 Բզզալ 1. զեռունների, բամու հանած
 ձայնը. 2. փխր. մեղմ ձայնով երգել:
 Ինքն իրան բզզում, զնում էր:
 Բիարուտ պ. անամոթ:
 Բիարուշուրյուն անպատվություն, խալ-
 տառակություն:
 Բիգ տ. հերյուն, խթան:
 Բիգ բիգ ցցված, ուղիղ տնկված:
 Բիլազիգ տ. ապարանջան:
 Բիլուն միլիոն: Հազար ու բիլոն:
 Բին տ-վ. փոքրահասակ սպասավոր,
 ծառա: Կուխենն անկրակ, բիճը աճ-
 ճրագ, բլվեց սատկեց:
 Բինա ա. հիմք, հանգրվան:
 — Բինա ընկնել հիմնավորվել:
 Բիրադի 1. բուրբ, միատեղ. 2. հան-
 կարծ, մեկեն: Ուշխ վրաս չէր, Եղի-
 սաբեր բիրադի էնպես դիպավ ինձ:
 Բիրգ պիրկ, պինդ:
 Բիրդ սոպո, կոշտ ու կոպիտ:
 Բիրդան տ. հանկարծ, մեկենխմեկ, մի-
 անգամից:
 Բիրդաճբիր տ. հանկարծակի, մեկ էլ
 հանկարծ:
 * Բիւթ գ. բորսա:
 * Բիր-իֆի տ. մեկ-հրկու:
 Բլիք փոքրիկ նկանակ հաց:
 Բլվել քանդվել, փլվել:

Բխով կապանք, երկաթե շղթա կռպե-
 թով:
 Բխովել կաշկանդել, կապել:
 — Բնամ բերել գոյացնել, առաջացնել,
 արտադրել: Դասը բռնեմով բնամ
 բերել:
 — Բնամ զալ գոյանալ, ստեղծվել, ա-
 ճել:
 Բնիր 1. փայտե կամ երկաթե ցից, որ
 խփում են դետնին անասուններ կա-
 պելու համար. 2. փխր. մեծ: Զուռնա-
 քերով, բնիր ձեռնեռով:
 Բղդալ 1. ոշխարի, զառան մայոցը,
 մայել. 2. գոռալ: Մերու առջի պես
 բղդալով, ճղդալով:
 Բղուղ պ. բռնվածքի համար գործածվող
 փոքրիկ արալ:
 Բմբուլ փետուր:
 Բյուլբյուլ, Բյուլբյուլ պ. սոխակ:
 Բնոնակ ուղեղ, խելապատակ: Մեր դա-
 տավորաց խելֆի բնոնակն:
 Բոգ տ. գորշ, սպիտակավուն: Բոգ ձին
 քամֆել, հազիր էր արել:
 Բոգրաշ տ. մսով (հատկապես ոշխարի)
 և դանադան ալիքով պատրաստած
 ջրալի կերակուր:
 Բոբբոբել }
 Բոբել } հրել, հրհրել:

Բորկա տես՝ Բուդիկա:
 Բոխ դառնորակ համ ունեցող, ծայրը
 փնջած, տափակ զոխ ունեցող բույս է:
 Բոխշա պ. կապոց:
 Բողագ տ. կոկորդ, բուկ:
 — Բողմիշ անել կոկորդին շոբել, խեղ-
 ճել: Էնտեղ շատին բողմիշ արել՝ ու-
 զում էին ոտ ու ձեռք կապեն:

Բոյ տ. հասակ:
 Բոնձ կոտորած խեցեղեն ամանի ցածի
 մասը, որի մեջ շան լափ, ջուր կամ
 հավերի կուտ են լցնում: Տակը ծակ
 բոնձին, կրեն ու խեցառ:

Բոշ տ. 1. դատարկ, աղատ. 2. փխր.
ունայն, փուշ:

Բոշա 1. գնչու. 2. փխր. աներես:

Բոշանալ թուլանալ:

Բոշ բոշ տ. թուլ-թուլ:

Բոշկա ո. տակառ:

Բոքրոպ բարձր ձայնով աղաղակել:

Բոստան պ. սեխանոց, բանջարանոց:

— Բոստան կտրել սեխ, ձմերուկ գո-
ղանալ բանջարանոցից:

Բոբան տ. ձյունախառն փոթորիկ: Բո-
բանն էլ իզներբ կոցրել ա:

Բոբանի 1. բորենու մորթուց պատրաս-
տած. 2. փխր. մեծ, հսկա: Ամենից
գլուխը նրանց բոբանի բուրբն էր:

Բոբյազ հն. 1. հյուսիսային ցուրտ բա-
մի. 2. սմեղ, ահեղ բամի: Ալազյա-
զի գլխիցը մի զառնաշունչ բոբյազ
վեր կացավ:

Բոանց հազիվ, հազիվ-հազ: Ձին բշե-
լիս՝ սուր գտակների ձերերը բոանց
էին երևում:

Բոի կոպիտ, անտաշ, անհասկացող,
վաչքենի:

Բոնոքի տ. քթախոտ:

Բոնցիկել հարվածել, բուռնցրով խփել:

Բայար խուր պ. շատ լավ:

Բեաթիոն հն. հաղթության սղակ, մրցա-
նակ:

— Բեաթ տալ բաց թողնել, արձակել:

* Բեամի բրահմայական կրոնի հոգեո-
ղական, բրահման:

Բերոպ բարձր ձայնով խոսել:

Բեիշակ պ. ավերակ, հիմնահատակ ե-
ղած, բանդված:

* Բեիշկա ո. սալ, սալակ:

Բեշկել ավերվել, բանդվել: Հախվերմա-
զի տունը ֆանդվեց, բեշկեց:

Բուգ կոկորդ:

Բուդիկա ֆ-ո. շիշ:

— Բուդուրմիշ ըլիլ գայթել, սայթաթել:

Բուլվա՝ ֆ. քաղաքային այգի, ծառա-
զարդ զբոսատիղի:

Բուլ տ. գոլորշի, շոգի:

Բուդլամա տ. բուլի մեջ կիսած (միս):

Բույրուգ տ. հրաման: Ֆարաթ խեղճիս
բույրուգ կըլի:

Բանիար }
Բուելար } պ. հիմք:

Բուս բուսականություն: Հազար ծալիկ-
ներով, բուսով զարդարած:

— Բուսու մանկ զարանամուտ լինել:

Բուսուն տ. լրտեսություն՝ գաղանի հրս-
կողություն հետք:

— Բուսուն պահել զարան մանկ, հե-
տամուտ լինել:

Բուրգ տես՝ Բարգ:

Բուրդի, Բուրքի վ. խաղաղնդակ, թուփ:

Բուրշ ա. բուրդ, բերդի պարսպի մեջ
շինված աշտարակ:

— Բուրշ ու բաղան ա. 1. պարիսպ,
2. փխր. թե ու թիկունք, ամուր
պաշտպան:

Գ

Գար1 կարթանման երկնզի փոքր հեյալտ,
որի ծալքից կապում են թուղը և ամ-
րացնում բեռը: Ալբրեներ մեք միշումը
գարով էին բռնում, գլուխով վեր
բցում:

Գար2 1. ուրբ. 2. սրունք: Բաց բաց
գափերի նետ՝ հանաֆ անելով...:

— Գարբիլյան փող ալն փողը, որը,
ըստ բրիտանական հավատալիքի,
վերջին գատաստանի օրը պետք է
հնչեցնեն Գարբիլ հրեշտակը:

Գազ պ. կանգուն, երկարություն չափ=
112 ամ.:

Գազաշափ մի գազ երկարությունը, մի
գազի չափ:

Գալացուկ գալիք, ինչ որ պիտի լինի:

* Գաղտ մշ. Գրբ. դանդ, զուլա, գա-
զաթ:

* Գանջիմա տես՝ Տոլար:

Գառն փխր. հեղաբարո, ահմեղ, խելոր:
Գառն Աղասին:

Գնվ ալ. գինու փոքր դորակ:
 Գնվագան պ. հոգեւորականի ցուպ, մա-
 կան:
 Գնփ տես՝ Գար:
 Գեղարգլամագ տ. գնացող, ետ չեկող,
 անդառնալի ճանապարհ, կորստյան
 տեղ:
 Գեղյան հնոց, բուրա:
 — Գեղը կոխել գյուղի վրա հարձակվել:
 Գեղըցի գյուղացի: Գեղըցոնց—գյուղա-
 ցիներ:
 Գեջ թաց, խոնավ:
 Գեջգանգեջ տ. վերջապես, վերջիվերջ:
 — Գետինը պոկել ցալի ազդեցութեւ-
 նից խիստ տանջվել:
 Գգիւ պ. տանուտերի ստորագրեալ գյու-
 ղական պաշտօնայ:
 — Գիժ մոգի սանձարձակ, չարաճճի:
 Գիմնակոն հն. նախասովորական շըր-
 չանում միջնակարգ դպրոցի մի տե-
 սակ:
 Գիենգիժ հարբած, խմած:
 Գիւ գրվածք, նամակ:
 — Գիւ բաց անել գուշակութիւն անել:
 Գլանալ ըթանալ: Տես՝ Գուլանալ:
 Գլխաւար գերեզմանի գլխավերեք դըր-
 ված քարը:
 — Գլխին կրակ վառվել սաստիկ կըս-
 կիծ դգալ, վշտանալ:
 — Գլխին քաւ աղալ տանջել, նեղել,
 շարչարել:
 — Գլխիցը դուս տալ գառանցել, ան-
 միտ, անխմատ խոսել:
 — Գլխից հանել մոլորեցնել, խելքից
 հանել:
 — Գլխովը ման գալ փայփայել, փի-
 րել:
 — Դլխովը պոխտ գալ սիրել, խնամք՝
 հոգ տանել, սպասավորել:
 — Գլուխը ետ դնել ի սեր մի բանի
 անձը զոհել:
 — Գլուխը լալ անբախտութեան մասին
 սղալ, հոգս անել:

— Գլուխը կրել գլուխը թաշել, գլուխը
 հողել (անեծք):
 — Գլուխը դորդել արդարանալ:
 — Գլուխը տալ գլխատնել:
 — Գլուխը տանել շատախոտութեամբ
 ձանձրացնել, զգլխեցնել:
 — Գլուխը փեշը դնել ի սեր մի բանի
 մահն աչքի տակ տանել:
 — Գլուխը քոբել գլուխը քորելով հեգ-
 նել, չհավատալ:
 — Գլուխ քափել անձն աղատել:
 — Գլուխն ուտել մեռցնել, սպանել, ա-
 պարեզից հանել:
 — Գլուխը վեր բերել 1. խոնարհվել,
 հպատակվել, հնազանդվել. 2. գլուխը
 կտրել:
 Գլաղա պ. 1. ծառա. 2. աբեմ. նվառա:
 Գլալուր տ. եկամուտ, հասույթ:
 Գլամի ա. նալ:
 Գլաֆ կատակ:
 Գլոգրեն դարտակ անխելք, հիմար.
 տես՝ Դոգրա:
 Գլոգ տ. աչք: Գլոգմ—աչքի լույս, սի-
 բելիս:
 • Գլոգ բալասի տ. աչքի լույս որդի,
 շատ սիրելի:
 Գլոգուլ տ. ափսոս:
 Գլոլ տ. լիճ:
 Գլոռ տ. գերեզման, մահմեդականների
 գերեզման:
 Գլոռըգլոռ տ. (հայնոյան) դժոխա-
 կան, անհանգիստ հոգի, ստատանալի
 բաժին: Գլոռըգլոռ ըլել:
 Գլովիա տ. իրան, մարմին:
 Գլորա ա. համեմատ, համապատաս-
 խան:
 Գլորխանա տ. գերեզմանատուն:
 Գլուլ պ. վարդ:
 Գլուլար պ. վարդաջուր:
 Գլուլարաքին պ. սակիթիլ, սակհհոտ:
 Գլուլարղան պ. վարդաչքի սրվակ:

Դիւալարդան ասեն, քի փոխփութան
արաղի բասերն են:

Դիւլլանդ } վարդագունն ապրշումի
Դիւլլանք } մեծ բարակ գլխի թաշ-
կինակ: Դիւլլանդի աղ-
լուխ:

Դիւլիսաբանի պ. ալգածաղիկ:

Դիւլլա տ. հրացանի գնդակ:

Դիւլլախոռով գնդակահար: Դիւլլախո-
ռով անել—գնդակահարել:

* Դիւլլաշի տ. գնդակ արծակող, հրա-
ցանից կրակող:

Դիւլլեհան պ. աշխարհի վարդ, վարդաշ-
խարհ:

Դիւման բացի Տերտերից, յա տիրաց-
վից գլուման շարական ասող՝ գեղ
տեղն ո՛վ կա:

— Դիւմ բլել անհետանալ, շքանալ:

Դիւմ տ. ժողովուրդ, ազգութակ: Տես՝
էլ¹:

Դիւնան պ. մեղք:

Դիւնանփյար պ. մեղավոր, հանցագործ:
Դիւնի հրկորդական կին, հարձ: Հա-
զար դարավաշ ու գլունի առաջին
ծլունգ էին ըլում:

Դիւջով դժվարությամբ, ուժով: Ստե-
փանք զոռով, գլուջով աշքը բաց ա-
րեց ու մի քիչ զգաստացավ:

Դիւռ տ. 1. հորդ, առատ. 2. խիտ,
հոծ:

Դոգրա վ. արնմ. դոգում, դատարկ գլուխ:
Դոքրումացել խեղանդամվել:

Դոքրումել գոթի դառնալ, ծուլանալ:

Դոլ տարություն, տաք: Դոլ գոլ տաք-
տաք:

Դողադարան գողերի պահվելու՝ սպաս-
տանելու տեղ:

Դոմփել բռնեցրով խփել:

Դոմփոռ գամփու:

Դոջի խոճկոր, խոզի ձագ:

Դոռ, Դոռ ռ. դրամական փոքր միա-
վոր, կես կոպեկ:

Դոփել կորզել, հափշտակել:

Դվգվալ կարավի, աղավնու ձայն հանել:

— Դտակը ծուր դնել փխք. ոչ ոքից
չվախենալ: Դտակա ծուր կղնեմ,
ենթա արամիշ կանեն:

Դրակալ եկեղեցիներում ծաղովի սեղան,
որի վրա դնում են ընթերցելիք գիր-
քը:

* Դրափ գ. կոմս:

* Դրափինկա գ-ն. կոմսուհի:

Դրգոալ գըն-գըն ձայն հանել, որոտալ:

Դրոդ հոգեհոռ շար ոգի:

Դրվանքա 1. 409 գրամ ծանրություն
ունեցող կշարաբար. 2. կշարաբար:

Դուր ասր. 1. փոս, հոր, գերեզման,
Արտասունքն աշխում՝ ես էլ եմ հառել
էն խոր գրի դուռն, որ դուրս չեմ գա.

էլ: 2. ալաղան:

Դուլ պ. բուլ, ոչ սուր:

Դուլանալ պ. բթանալ:

Դուլացել բթացել:

Դուն գույն, հանգ, եղանակ: Նրա պառ-
կերի գունը գողանա:

Դունդ ու կծիկ կծիկի պես հավաքված,
կուշ եկած:

Դ

Դարաղ ա. կաշեգործ:

Դարանշա տ. հին ձևի ատրճառակ:

Դադան մեկ. հեծնելու անատուն՝ ձի,
էշ:

Դադում, Դատում աշխատանքի ար-
դյունք, վաստակ:

Դադ բեղատ, Դաք մաղաք, Դապրե-
ղատ վշտի. նեղության բացագանչու-
թյուն է, բողոք անարդարության դեմ:

Դալալ ա. մունետիկ, միջնորդ:

Դալղա տ. ալիք:

Դալվար ա. առատություն, հարստու-
թյուն:

Դան ձի վարելու հորդորանքի ձայն:

* Դաղ տ. սար, Դաշտան, դաղդաճ:

Դաղել խիստ եռացնել (յուղը): Կտրա-

տած ձեռները դադած եղի պղնձի մեջը կոխել:

Դաղըքմիշ անել, Դաղքմիշ անել ցրել, բարուբանդ անել:

Դամ պ. շունչ:

Դամա ֆ. աղջիկ, տիկին, կանացի սե-
ռը: Մեր դամբեն ու մեր կավալե-
րներ:

Դամաղ պ-տ. բխբ:

— Դամաղը շաղ գոհ, բեֆը տեղը:

— Դամաղները տափանալ բեֆովանալ,
բեֆները բացվել:

Դամար տ. երակ, զարկերակ:

— Դամալ ընկնել կաթվածահար լինել,
կաթված ստանալ:

Դամդա ա. գրոշմ, նշան: Մղդսու դամ-
ղեն իրան խռով:

— Դամ փաշել ձայնակցել, նվագակցել:

Դայրա ա. դափ, թմբուկ: Բայց սաղի
ու դայրայի ձեներ մեկ դիֆց:

Դան պ. աղուն, հացահատիկ: Դան ու-
նես, ֆո շաղացը տար:

Դանգ ծանրության փոքր չափ = 0,09
գրամի:

• Դաշ տ. բար: Դաշդան, դաղդան:

Դաշել խարանել, գորշմել:

Դառաբա տես՝ Դավի դառաբա:

Դառնավարամ տխրալից, թախծալից:
Էսպես տխուր, դառնավարամ մնացել
էր բաղումը նստած:

— Դառ ու դարդակ ձեռնունայն, ամեն
ինչից զուրկ:

Դաս բաժանմունք, տեղ (եկեղեցում):
Կնանիքը ետի դասումը... սկսեցին
գրից անել:

Դասակվել շարքը դասվել, դասակից
դառնալ: Հեշտակաց դասը դասակ-
վին:

Դասել կարգավորել: Որը շորերը դա-
սում, ոք տեղը փցում:

Դասքա. Դաստա պ. 1. խումբ. 2. սրի
կոթ, երախակալ:

Դաստամալ պ. 1. ամանեղեն սրբելու

լաթ. 2. ուսաշոր, ջուր կրելիս կոտր
վրան դնելու համար:

Դաստուր պ. արձակուրդ, թայլտլու-
թյուն:

Դավ ա. վիշտ, հոգս: Էջն իր օտենի
ցավն ու դավն ա փաշում:

Դավա ա. դատ, վեճ, կոիվ: Մեկ մեր
դավին չոլումը փութան կանեն:

Դավքար պ. մատյան, հաշվեգիրք, ցու-
ցակ: Դավքար եկե արել նրա փոքի
աղիք:

Դավի տես՝ Դավա:

— Դավի դառաբա ա. վեճ, կոիվ ու
աղմուկ:

Դավբիշ պ. մահմեդական թափառական
կրոնավոր:

— Դարդավամիշ ըլել { դարդը ուրիշեն
— Դարդամիշ ըլել { պատմել:

Դարդակ դատարկ:

Դարդավարամ 1. ցավ ու չոռ: Շիճեք
ծուրը, ձեզ դարդավարամ: 2. վշտա-
խեղդ, կսկծախեղդ: Մի իրիկուն էլ
խիստ դարդավարամ:

Դարդիմանդ պ. սրտաբաց, արխասիրտ,
զվարթ, մեծահոգի:

Դարդոս, Դարիդոս, Դարիվեր, Դար-
վեր զառիվեր: Ջուրը դարիդոս չի
գնալ:

Դարման պ. 1. հարդ. 2. դեղ, ճար.
3. խնամք հիվանդի վրա:

Դարայի մետաքս գործած կտոր:

Դարյա տես՝ Դայրա:

Դափ պ. դահլիճ, թմբուկ, դհու:

Դափալի պ. թմբկահար, թմբուկ զար-
կող:

— Դբի դեմ գալ զառիվերի հանդիպել:
Տես՝ Դիբ:

— Դելը տալ զառանցել, անկապ՝ անի-
մաստ խոսել:

Դեն տես՝ Դիբ:

Դեղայեղ հիվանդի կամ նեղ օրվա հա-
մար (իբրե դեղ) պահված բան՝ մըր-
գեղեն, բաղցրեղեն և այլն, նույն ժա-

մանակին շճարվող, հազվագյուտ բան:

Դեղնածաղիկ ներկի համար գործածվող դեղնագույն ծաղիկ է:

Դեղնաշուր. դեղին սալոր, սալորի տեսակ:

Դեյի տ. իրբե, որպես: Ղարիբ դեյի վարվել:

Դերիա աղբ. շրջագրեստ:

Դերձան բամբակից մանած բարակ թել:

Դերցիգ դերձակ:

Դգել ուղղել, հարթել, կարգի բերել:

Դզվել ուղղվել, հարթվել:

Դբբա դեպի: Տես՝ Դիրա²:

Դմբարակ դափ, թմբուկի մի տեսակ: Տես՝ Դմբակ:

Դիավանա պ. խելագար: Տված յարեֆգ ամեն մեկն արել է ինձ սալթ դիավանա:

Դիբ գառիվեր:

Դիրա¹ պ. դիպակ: Զառ միերանա (լեհին), դիրա արխալուզ, ստմուր ֆուրֆ:

Դիրա² դեպի: Դիրա էն սաերը:

Դիլակ ա. մտածմունք, խորհում, մտազ: Ուխտդ. կատարել, գնացել, դիլակդ առել ես:

Դիրանդ տ. թարգման:

Դին պ. կողմ: Մեկ դին վրա բեֆված:

Դին պ. հավատ: *

Դինգ պ. որիզը (շալթուկը) պատենա-հան անելու աղաց: Դեզի ոտը ցած-րացնել խոտը կարճ կտրել:

Դինիա ա. աշխարհ: Էս դինումը ջուկ եմ տանջվում, էն դինումը հո՛՛ ի՛նչ սակ կուզի:

Դինը տ. հանգիստ, խաղաղ:

Դինջանալ 1. հանգստանալ. 2. փխր. մեռնել: Սևրե ու ծեղական գուրը ջիգյարումս, ես դինջանալ եբըմին ք՜վ պաներ:

Դինջացել հանգստացել:

Դինջություն հանգստություն, անդադրու-թյուն:

Դիվան¹ պ. դեբ: Հագար գլխանի դիվան ատամներ դեռտացնում:

Դիվան² պ. դատաստան:

* Դիվանա ցնորված, խելագարված, խելացնոր:

Դիվանխանա պ. 1. դատարան. 2. սրահ, ընդունարան:

— Դիր գալ հաճելի լինել, հավանելի դառնալ:

Դիրագ տ. նեցուկ, սյուն: Նավի դիրագի վրա ցամափի դշեր տեսնե նըստած:

Դիրակ տես՝ Դիլակ:

Դիլիունիմեն բուրից, ամենքից:

Դիխ տ. խիստ զառիվիր, սաստիկ դժգլած:

Դինա էլ ավելի, առավել ես:

Դեռլ տ. դափ, թմբուկ:

Դդդդալ գեր անասունների շարժվելու ժամանակ մահ երերալը:

Դմբակ թմբուկի մի տեսակ, դահիրա, դափ: Սազանդար ասես, դմբակ ու դալբա:

Դմբդմբալ՝ թնդալ, որոտալ:

Դմբուզ բուռնցք, կուռփ:

Դմփել խփել: Մե՛նք գոյիում ե՛նք, սատա՛նին դմփում:

Դեֆսել ծեծել, խփել:

Դովվար տես՝ Դովլար:

Դոխ բառակուսի, ձագարածև փայտե արկղ, որ հարմարեցնում են աղացա-բարի վրան և մեջը լցնում աղալիք ցորենը:

— Դոնմիշ ըլել ապստամբվել, երես շուտ տալ:

Դոշ տ. կուրծք:

Դոշակ տ. ներքնակ:

Դոսր, Դոստ պ. բարեկամ: Դոսր ու դուշման:

Դովալար պատրաստական, ճարպիկ: արագահատ:

Դովլաք ա. հարստութիւն:

Դովլաքավոր հարուստ, հարստութիւն
ունեցող, ունեւոր:

Դովրան ա. իրավունք, իշխանութիւն:
Քառ ըլի էնպես վատբար դովրանը,
շնեհն էլ են մեզ վրա աղությունն ա-
նում:

Դորակ պ. փորք կոծ:

Դոխ ասույգ, ժիր, աշխույժ: Դամալը
շաղ ա, լավ դոխ ա, քե ոտից ձե-
ռից ընկել ա:

Դոնափետի ուղեկալ, ճանապարհները
փակող ձող:

Դվաշի ա-տ. աղոթարար: Սրաճ քո
շաղն են, քո ըմբիղ դվաշին:

Դվիք տ. գրիշ. հաստուկ տեսակի գրիշ,
որ պահվում էր պատյանի մեջ, որի
ծայրին դրված էր լինում թանաքով
խոնավացած բամբակ:

Դվորը դեպի ուր, ուր կողմը:

Դրմբալ 1. թնդալ, դրդալ, 2. փխր.
լիքը լցված, առատութեամբ թնդալ:
Տան ներսն ու պունախը քրմբում էր:

Դրմդմբալ դրդալ, դրմդրմբոց հանել:

Դրնգալ դրմբալ, դրդալ:

* Դրոշկա ո. սայլակ:

Դրստել ուղղել, ճշտել:

Դրուստ պ. ուղիղ, շիտակ, ճիշտ:

Դուրսա պ. կրկին, նորմեկանց:

Դուզ պ. իլիկ: Դուզ, շահրա մանիլ:

Դուզմա տ. հանգույց, կոճակ, զարդա-
կոճակ:

Դուդուկ տ. փխր. ուրիշի թելադրանքով
շարժվող: Տո՛, դուդուկ քոփակ, աշգ
բառանա:

* Դուել ֆ. մենամարտ:

Դուզ տ. 1. հարթ, ուղիղ. 2. հարթա-
վայր. 3. շիտակ, ճշմարտախոս: Դուզ
մարդ:

Դուքսալ տ. կալանավոր, բանտարկյալ:

Դուման տ. 1. մշուշ, մառախուղ.

2. տես՝ Թագ ու դուման:

Դունշ քիթ ու պոռնեկ, քիթ բերան: Ով

նրա դեշին մտիկ կտա:

Դուշման պ. թշնամի:

* Դուռակ ո. հիմար, տխմար, ապուշ:

Դուրմա տ. հարված: Դուրմա տալ

հրել, հարված տալ, խթել:

Դուս քաշել հանել:

Դուրքին պ. հեռագիտակ, դիտակ:

Դուրում տ. լավաշի մեջ գլանաձև փա-
թաթած ուտելիք:

Դուրան ա. խանութ:

Ե

Եգին արագ, շուտ:

Եղև 1. հետո: Զարք կոցնելեն եղև:

2. հետև: Աշ Էր՝ որ եղևներիցը
մայիլ էր մնացել:

Եղին վերջին, հետին: Տես՝ ետի:

Եղո հետո:

—Եղ քցել բացել, բաց անել: Սիրան
էլ իր խութը եղ քցել:

Եզդի { քրդական մի ցեղ:

Եզիդ {

Եթիմ ա-տ. որդ:

* Եթմիշ իբի տ. յոթանասուն երկուս

Եղալի փխր. հարուստ:

Եղեշնակ կաթոռ հյութալի գորշագույն
խոտ՝ հերկայն ցողունով, ցանցառ
տերեհներով և դեղին ծաղկով, եռըշ-
նակ:

Եմ տ. կեր, ուտելիք:

Եմիշ տ. սեխ:

Եննա հետո: Եննա մենք գիտենք:

Եո մորմոր, կսկիծ, մարմաշ: Սրաիս
եոը ինձ խորովում ա:

Եոալ 1. եփ գալ. 2. շարժվել, երերալ:

Տեղիցը եոալ:

—Եո գալ եփել, եոալ:

Եսիր ա. գերի:

Ետի հետին, վերջի: Կնանիքը ետի դա-
սումը... չոքեցին:

Երար ա. արդյոք: Տես՝ Յարար:

Երալ տես՝ Յարալ:

— Երեսը զրից գալ մեկից վատ խոսք լսել:

Երեսընանց արտաքուստ, ի ցուլց: Գա-
յանեն երեսընանց մի փշ բոճբորաց:

— Երեսը պարզ անել ամոթալի շոողնել:

— Երեսի ջուրը գնալ ամոթ՝ պատկա-
ռանք շունենալ:

— Երեմիշ Բել շարժվել, երերալ, թայլել
գնալ:

Երբիկ երդիկ, գյուղական հին տներում
կտուրի վրա օդանցք—լուսամուտ:

Երբկալալ երդիկը ծածկելու համար
դրված առարկա:

Երիշ տ. 1. բելք, թայլվածք, ընթացք.

2. գրոհ: Խեղճ ղոնշունի վրա երիշ
ֆշեցիմ:

Երկու տ. բնիկ, տեղացի:

— Երկինք, գետինք ամբողջ աշխարհը:

Երկինք, գետինք գլխներին սեպցալ:

— Երկնային բազավոր աստված, արա-
րիշ, ստեղծող:

— Երկու հոգիս հղի: Ով երկու հոգիս
էր, տղա պտեր բերիլ:

— Երկու սրի արանքին մնալ երկըն-
տրանքի մեջ լինել, երկու դժվարին
կացության մեջ մնալ:

Եփնջավոր աշտենական կրող:

Եփա ադր. մեծ, ահագին:

Ձ

* Զագրավիա ո. ողջութուն, առողջու-
թյուն: Տես՝ Զդրավի:

Զալ ֆ. դահլիճ:

Զակոն ո. օրենք:

— Զահլեն գնալ ձանձրանալ, տաղտկա-
նալ:

— Զահլակուշտ Բիլ տես՝ Զահլաֆուշ
Բիլ:

— Զահլաֆուշ Բիլ ձանձրանալ, ղզվել:

Զահմաք ա. նեղութուն:

Զահր պ. թույն, խիստ դառը:

Զահրմար, Զահրմար պ. 1. խիստ դառը,

լեղի. 2. անպիտք, անհաճու թուքուն

էր ֆաշում, որ բալփի քե էն զահր-

մար հոտը մի փշ կտրվի: 3. օձի
թույն, հարամ: Դինին գլխին զահր-
մա՛ր Բիլ:

Զադար տ. փոքր շուն, որսի փոքր շուն:

Զդարի շունը ու ֆիլը:

Զանգալ զանկապան, ճիտք, սոնապան:

Զանգալ պ. զանդ: Հայերն առանց

զանգալի ժամ չեն գնալ:

Զանգու ասպանդակ: Տես՝ Օրգանգու:

Զանֆաշ զորանշ:

Զառ պ. 1. ոսկի. 2. ոսկեթիկ, լավ մե-

տաքսի կտոր. 3. տես՝ Զառ վարաղ:

Զառբար } պ. զառնավուխտ, կերպասի

Զառբար } տեսակ:

— Զառ վարաղ պ. ոսկեթերթ, ոսկեղօծ:

ոսկեջուր:

* Զաստավ ո. ուղեկալ, ուղեփակ:

Զատ ա. բան, առարկա, իր: Կացիեն

ի՛նչ գատ ա, որ մեզ ֆյար աքի:

— Զատը, մատը բանը մանը:

— Զատերը կիտել ունեցած շունեցածը

հավաքել:

Զարար ա. վնաս:

Զարբ ա. թափ, ուժի սանտկություն:

Զարբազան թնդանոթ:

Զարբել խայթել, հարվածել:

Զարգար պ. ոսկերիշ:

Զարգանդ 1. զարհուրանք, սոսկում.

2. զարհուրելի, ահարկու:

Զարգանդիլ զարհուրել, սարսափել, սոս-

կալ:

Զարբեն բացի, չհաշված: Ամեն մեկ

տան հինգ վեց տղամարդ կար,

զարբեն մեծն ու պստիկը:

* Զդրավի ո. ողջութուն, առողջութուն:

Զիբիլ ա. աղբ, ավելվածք:

Զիմաք ա. զարդ, պաճուճանք:

— Զին գինաք ա. զարդ ու զարդարանք:

Զինֆա զարդ, զարդարանք, ոսկեղեն ու

արծաթեղեն զարդեր:

Զիլ 1. ուժեղացնել, ձայնը բարձրաց-

նել. 2. թնդացնել:

Զդարի տես՝ Զադար:

Ձղըթալ մղկտալ, աղերսել:
* Զմլա մշ. բրբ. այսպիսի:
Զմոնել զմոսել, զմուռով՝ կնքամոմով
պատել:

Զմուր ա. զմրուխտ թանկագին բարբ,
• թանկարժեք բար:

Զնդան պ. նեղ, խավար բանտ:

Զնշիլ պ. 1. շղթա. 2. կապանք: Ու-
դիական սեւն էր, որ բնության դրած
զնշիլը էսպես ջարդեց ու փշրեց:

Զու զու գծավոր, գործվածքի երկարու-
թյամբ ձգված գունավոր գծեր:

Զախ 1. բանջարների ցողունը. 2. սի-
բեխ կոչված բանջարի ցողունը, որ
աղաջուր են դնում և պահում որպես
բուսվածք:

Զոռ պ. 1. ուժ: Զոռի բան հո շի.
2. դժվարին:

— Զոռ անել զորել, ուժ գործադրել,
հաղթել:

Զարբա տ. ուժեղ, զորավոր:

— Զոռով գյուղով տ. ուժով ստիպելով:
— Զովդ անել ընֆ անել:

Զարել կարողանալ, ձեռնհաս լինել:

Զարգ զորություն, ուժ, կարողություն:

Զափի ահագին, վիթխարի, ատհհա:

— Զվիրը բերել ձանձրացնել, զահլեն
տանել:

Զրգնդալ ահից կամ ցրտից դողալ,
սարսափել:

Զրգնդոց սարսուռ, ահից կամ ցրտից
սուսչացած խիստ դող:

Զրից զրույց, խոսակցություն:

— Զու անել սլանալ, հարձակվել, ըն-
թացք բռնել:

Զու բռնել } Թափով հարձակվել, հեռ-
Զու փաշել } վեց վազելով հարձակվել:

Զուգս զարդարանք:

Զուլում ա. աղետ, պատուհաս, մեծ
փորձանք:

Զուռնա տ. 1. նալգափող, սրնգի մի
տեսակ. 2. փխր. մեծ, անձողնի: Ու
զուռնա մեկըն էհանդ ձգվեցալ:

Զուռնալամա տ. շատ երկար, ձգձգված:
Զուռնաշի տ. 1. զուռնա նվագող, զուռ-
նա փչող, փողահար. 2. փխր. տգետ,
անշնորհք:

է

* էգգամին լ. բննություն:

* էգոիստոսեն հասարկորեն, հասար-
կերպով:

էլ տ. ցեղ, տոհմ:

էլա գոնե, թեկուզ:

էլած եղած: էլած շուեշա էլ հանեմ
հրան տամ:

էլլիգ համայնք:

էլմր դարձյալ, էլ: Զեն Կիկոն, էլմր
զեն Կիկոն—էլ էն ջուրը, էլ էն ջա-
ղացը:

էլշի պ. 1. դեսպան: էլշի, նախարար
իշխան, մեկին էլա մուր շի բող-
նում: 2. պատգամախոս:

էլ ջեր նորից, դարձյալ:

— էլ ու գյուն ազգուտակ, ազգնոտհմ,
Ընչանք մեռնիք ոչ, որ մեկ օր էլ
էսպես էլով գյունով ուսի ձեռի
տակին նստիմք, քեֆ անենք:

էլփա տ. առագաստ (նավի):

էհտիբար ա. վարկ, հարգանք:

* էմալ մշ. բրբ. այնպիսի:

* էմալ մշ. բրբ. այսպես, որպես:

— էեր գյուրա նրա համեմատ:

— էն հանգին էն տեսակ:

էնդիան նրանից:

էնդուր նրա:

— էշ բզել չիմանալ շատ անշնորհք լի-
նել:

— էշ ուտել, էշ մեծանալ կոպիտ՝ վայ-
րենի կերպով մեծանալ:

էշխ ա. 1. եռանդ, աշխույժ. 2. սեր,
փափագ, տենչ:

էսոնք

էստոնք } սրանք:

էստուր սրա:

— էստուց դենը այսուհետև, սրանից
հետո:

էտած ֆ-ն. հարկ:

էտել հատել, հատանել, որթի մասերը կտրել:

• էտիք ֆ. 1. վարվելակարգ, սովորութիւն: Սրանք ի՞նչ գիտեն զտիոն, էքիքնքն. 2. սիտակ:

էր այր, բարայր, բարանձավ:

էրնակ երանի: էրնակ տալ:

էրոց ալորոց, ջերմ:

էրվել այրվել:

էփվել 1. եփվել. 2. փխր. կոփվել, փորձվել:

էփսի հաջորդ: էփսի օրը—հաջորդ օրը:

Ը

Ըլոդ եղող: Հարցրեմ էնտեղ բլոդներին:

Ըխտիալ } ա. կամք, իրավունք:
Ըխտիար }

Ըմբռ տես՝ Ումբ:

Ընդրանց նրանց:

Ընչանք մինչև:

Ընչի ինչու:

Թ

Թարաղա ա. թերթ:

Թարուն ոճմակ, բազմութիւն:

Թաղարեմ ա. պատրաստութիւն:

Թազա պ. նոր:

Թազացնել նորոգել:

Թազի պ. 1. որսի շուն, բարակ.

2. փխր. շատ նիհար: Թազի ձիու կոխկին կապած:

Թաքսօսական, Թաքսեան օրորոցում՝ մանկան թեկը փաթաթելու շորը:

Թաքլու կենդանիների առաջին ոտների թաթը: Աւջն էլ իր բաքլուին դեմ աւջն նրան:

Թալան պ. կողոպուտ, աւարառութիւն:

Աշխարհս ալան քալան ա:

Թալվար խաղողի այգի:

— Թախ կենալ թարնվել:

Թախտ պ. դահ:

Թախում ա. սպաս: Սուխի բախում:

Թանը կերպ, կերպարանք, տեսակ:

Թաղ 1. քաղաքամաս, արվարձան: Երեւանի քաղիք: 2. խաղողի որթատունկի թաղելը. 3. կամար:

Թաղադ, Թաղար ա. ուլժ, զորութիւն: Ոչ աշուժը լիս կար, ոչ ջանուժը քաղար:

— Թաղադից բնկնել ուժասպաս լինել:

Թաղավուր, Թաղավուրք ա. փոփոխութիւն, զանազանութիւն: Ինչ քաղավուր կանի:

Թաղար պ. 1. գողավոր կավն աման.

2. ծաղկաման:

Թաղումնեմ թաղողչեք, ննջեցյալի թաղման համար բահանալին տրված վարձը:

Թաման ա. ցանկութիւն մի բան ունենալու, տենչ: Թաման անել—ազահել:

Թամահար պ. ազահ, աշքածակ, թամահ անող:

Թամամ ա. լրիւ, ամբողջական:

Թամամնել լրացնել, ամբողջացնել:

Թամաշա ա. տեսարան, հանդես:

Թամաշա անել նայել, դիտել:

— Թամաշ անել հանդիսատես լինել, նայել:

Թամաշավոր հանդիսատես:

Թամասուդ ա. մուրհակ:

Թամաքու պ. ծարավի, կարոտ:

Թամբալ պ. ծուլ:

Թամբան ա. պատվեր, պատվիրանք.

հանձնարարութիւն: Թամբան անել:

Թամբափ պ. ծխախոտ:

Թամասում ա. մուրհակ: Տես՝ Թամասուդ:

Ոչ բուր ունեմ, ոչ բամասում:

Թամուդ ա. 1. մաքուր. 2. լրիւ:

Թամուդանալ մաքրվել:

Թամուդացնել մաքրել, սրբել:

Թալ պ. 1. համապատասխանող ընկեր.

2. կշռաթափ, կշեռքի մի հծարը: Կշեռֆի քալերը:

Թաղալ պ-աւ. հասակակից, ընկերակից,
համապատասխանող ընկեր:

Թանքի շտապ, վառք:

Թանակող թանաթաթախ, թանի մեջ
թաթախված:

Թանքանա ա. հանդիսավորութիւն, փա-
ռավոր պատրաստութիւն, արգ ու
զարդ: Ոչ տուն կուգի նա, ո՛չ մեծ
քանքանեմ:

— Թանխա տալ պատմել:

Թաղի ա. վաճառական, առևտրական:

Թաղան 1. բազե. 2. փխր. չքնաղ,
գեղեցիկ:

Թաա գավաթ:

Թասակ թասաձև բոլորակ գլխարկ, ա-
րախճին: Որը մեկ շիւա քասակ
աճկաջները պրծացրած:

Թասիք ա. պատիվ, արժանապատու-
թիւն:

— Թասիքը բաշել արժանավորութիւնը,
պատիվը պահպանել:

— Թասիք անել դժվարանալ տալու,
խնայել: Հոգիս ուզես քեզ քասիք չեմ
անիլ, չեմ:

Թասիք ա. պակասութիւն: Թասիքս
բաշխիք:

— Թասիք անել տնարգել:

Թավ ա. ժամանակ: Էսօր քավը չի—վա-
ղերական չէ, հաշվի չէ:

Թավա պ. մետաղա տափակ բոլորակ
աման:

— Թավագա անել հրամցնել, մատու-
ցել:

Թավքար պ. մատյան: Թավքարը ձեռնի,
գլխի գոտկումը: Տես՝ Դավքար:

Թավլա տ. ախոռ, գոմ:

Թարաշ պ-տ. կողոպուտ, հափշտակու-
թիւն:

Թարաշամա թաթարական մի թափառա-
կան խաշնարած ցեղ:

— Թարգ անել թողնել, մի բանից հրա-
ժարվել, ձեռք վերցնել, կորուրյունը
քարզ անել:

Թարեղ, Թարը ա. թվական: Ոչ գիր
կա, ոչ քարեղ:

— Թարիք անել գովել, գովերգել:

Թարս ա. հակադիր, ներհակ, հակա-
ռակ:

Թարսվել հակառակվել, անհաջող ըն-
թացք ունենալ:

Թափա ա. բլուր:

Թափան փորոտիքի պարկը, բաղիրթ:

— Թափեքափ տալ շարժել, ցնցել:

— Թափշրմիշ անել պահ տալ, հանձնել:

Թափշակ տ. ասպարակ, բահակոթի վրա
հաքցրած տափակ փայտը:

Թափ տ. միայն թե: Թափ դու մի բիշ
դիւշանաւ:

Թափըլի, Թափ քլի միայն թե:

Թափ քափ մեկ-մեկ, կենտ-կենտ:

Թափառ ա. կրկին, վերստին, նորից:

Թափուշակ երկաթե գործիք, ածուկների
մոլախոտները մարբելու համար, բաղ-
հան անելու ուրաղաձե գործիք:

* Թեատր հե-ֆ. թատրոն:

Թեզ պ. արագ, շուտ, շտապ:

Թեժանալ թեժ՝ բարկ դառնալ, բորբո-
ղել:

Թեմ հե. կախկոպոսական շրջան, գա-
վառ:

Թերերեց կիսաշրջաց:

Թերքին թերթերակ, ծալծու (խմորե-
ղեն):

— Թե տալ խրախուսել, բաջալերել:

Թեփ 1. ցորենի կեղև. 2. գլխի թեփ
(հիվանդութիւն). 3. ձյունի հատիկ,
փաթիլ:

Թեփշի պ. ափսոս, սկուտեղ: Նշխարքի
քեփշին:

Թքու փխր. վշտացնող, տհաճ: Թքու
շուլաք:

— Թիգ բաց անել արմունկից մինչև
մատերի ծայրը թզով չափելով դուշա-
կութիւն անել:

Թիքեմ տավարի՝ դաշտում ընկած և շո-
րացած աղք:

Թիմարել 1. քերիչով ձին մաքրել.

2. խնամել. 3. փխր. բորել: Մեջքը քիմարել:

— Թիրմա շալ ծաղկավոր նուրբ բրդե գործվածք:

— Թիֆա քիֆա անել կտոր կտոր անել,

մաս մաս անել, կտրատել:

Թլլլալ հեկեկալ: Մեկ տեղ վեկվեկում են... մեկ տեղ բլլլում:

Թլխմ ա. հուռութեթ, կախարդութիւն:

Թլխմ անել:

Թմբել թմրել:

Թմբուրյուն թմբութիւն:

* Թշափան դր. բր. Տես՝ Թափան:

Թեգթեգալ լաց լինել, կեղծ խղճալի ձայներ հանել:

Թեղվել խիստ զայրանալ, բարկանալ:

Թոզ տ. 1. փռչի. 2. մղմեղ, կալի մանրուր:

— Թոզը քամուն տալ հիմնահատակ ավերել, անհետ կորցնել:

— Թոզին փափախին անել ուժեղ սլանալ, սուրալ:

— Թոզ ու դուման տ. փռչաբեր ուժեղ քամի:

Թոխմախ տ. 1. թակ, կարճ կոթով կըռան: Ոտ ու ձեռ քարով, քոխմախով ջարդում: 2. փխր. մեծ ու անշնորհք: Թոխմախ գլուխ:

Թոնմաք ա. հանցանք, մեղք:

— Թոնմաք տալ ամբաստանել, հայհոյել:

Թոռ տ. ոռկան:

* Թոռկել մշ. բր. թողնել:

Թոփ տ. 1. գնդակ, խաղագնդակ.

2. հրահոթ, թնդահոթ. 3. տես՝ Թոփ

ու բոփխանա:

Թոփ ըլել հավաքվել:

Թոփխանա տ-պ. 1. զինանոց. 2. տես՝

Թափ ու բոփխանա:

Թոփչի տ. հրետավոր, թնդանթաձիգ:

Թոփրադ տ. հող: Թոզ քափրադ կալ տալով:

Թափուզ տ. լախտ, մահակ:

— Թոփ ու թովխանա տ. զենք ու զինանոց:

Թվանք տ. հրացան:

Թվանքչի տ. հրացանավոր, հրացանակիր:

Թրախոռով թրով կտրտած: Թրախոռով անել:

Թրածեծ թրով ծեծած:

Թպրտալ, Թուլոտալ դողալ, դողդողալ:

Թուրագ պ. փայտե սրինգ, շվի:

Թուրուն տ. 1. ծխախոտ. 2. քթախոտ:

Թուրունի պարկ փքե:

Թուրունաման քթախոտառուփ:

Թուլ թուլ:

Թուլա տ. 1. լակոտ, շան ձագ. 2. փխր.

լակոտ, անպիտք արարած, սրիկա, ավաղակ:

Թուլի տես՝ Թուլա:

Թուլություն փխր. սրիկայություն, ավաղակություն:

Էս անիծվածները՝ բուլությունից հաւամությունից են գալիս:

Թուխ մթադույն, սև:

Թուման բր. 10 ուրլի:

Թունգի պ. գինու, օղու և այլ հեղուկների չափ, որ պարունակում է 4 լիտր:

Թունդիր թոնիր:

Թուշ1 այտ:

Թուշ2 բր. 1. ուղղակի: Մտնում ա

բուշ երևանու մեշիդը: 2. ուղիղ:

Մարդ եվրոպիոցը հենց բուշ արեմտյան կողմի վրա ծովով գնա:

— Թուշ ըլնել հանդիպել, պատահել:

Թուռլու տ. տեսակ: Թուռլու բուռլու

տեսակ տեսակ, քաղմատեսակ:

Թուրեքվար թուրքերեն:

— Թուրեքը բերեքեքումը սառել

1. սաստիկ ծարավել. 2. փխր.

խիստ վախենալ:

— Թուր տալ անպատվել, նախատել:

Ժամել շարժել:

— Ժամ քցել շարժել:

Ժամ 1. կկեղեցի: Քիթ քիթ տված գնացին ժամ, դուռը պաշեցին: 2. Ժամերգություն, պատարագ:

— Ժամ անել 1. ննջեցյալի համար պատարագ անել տալ: 2. հոգեհաց տալ:

— Ժամը կանգնել ժամերգությունը սկսվել:

Ժամոց պատարագիչ բահանային արքված դրամական նվեր:

Ժանց, Ժանկ պ. 1. երկաթի թթվուկ, ժանկ. 2. փխր. դեմքի թթվածություն, զալուկթ, ժանտություն:

Ժանդարմ Գ-ն. ցարական Ռուսաստանում սկսվողցիոն շարժումներին հետապնդող քաղաքական ոստիկան: Ժանդարմներ նամրա էին բաց անում:

Ժնգժնգալ լաց լինել, թնձկալ:

* Ժելն դոնդրդ:

Ժիվա ա. սնդիկ:

Ժողովարար 1. ժողով անող. 2. դրամական նվեր կամ պտղի հավաքող:

Ժուկ կարճ միջոց, կարճ ժամանակ: Մեկ ժուկ սաբր արա:

Ի

Իգիթ կտրիճ, դռչաղ:

Իգ տ. հետք: Զիվորի ոտի իզը բռնած՝ ձորե ձոր էր ընկնում:

— Իգ ու բոգ հետք: Կորեք, կորեք՝ որ ձեր իգ ու բոգը ըստեղ չերեա:

* Իզվոչիկ ո. կառապան:

Իժ ժանտ, խիստ թունավոր օձ:

Իլթիմագ ա. աղաչանք, պաղատանք, խնդիր:

Իլիկ ողնաշար: Միծաղու մեջքի իլիկը կոտրվել էր:

Իլլանիմ ա. մանավանդ, հապա: Ամենը

նս ամենը՝ իլլանիմ մեր մեղաբերան տանուտերը:

Իլլա ա. դեղ, ճար, դարման, հնար:

Իլխի ջոկ, երամակ, ձիերի հոտ:

Իլդուն տ. մոշի: Դամշի ու իլդունի միջումը կորել:

Իծան ալժեր:

— Իծանը փախել խենթությունը, բարկությունը անցնել:

* Իմալ մշ. բրբ. ինչպես, ի՞նչ կերպ:

Իմամ ա. մահմեդական կրոնավոր, հայր սուրբ:

Իման ա. հավատ, դավանություն:

Իմանսզ, Իմանսզ տ. անհավատ: Քավ-բառ իմանսզ:

* Իմերել կովկասյան մի ժողովուրդ է:

— Իմ կողմանե իմ փոխարեն:

Ինադ ա. վրեժ, ջիգր:

Ինգլիք 1. Անգլիա. 2. անգլիացի:

— Ինձանից գնալ ուշաթափվել, թուլանալ, ուշադնաց լինել:

— Ինչ հաջաթ ինչ փուլթ:

— Ինչմիշ անել նեղել, տանջել:

— Ինչըմիշ ըլիլ շարշարվել, տանջվել:

Ինս տես՝ Զիես:

— Ինս ու ջիես ցեղ, ազգ, շունչ ու կենդանի:

Իշակաբնուկ կաթնային հյութ պարունակող բույս:

Իշարաթ ա. հարևանցի նշան: Կամաջ իշարաթ արեց:

— Իշի հարսանիք դառնալ շատ երկարել, ձգձգվել:

Իշտան ա. ախորժակ:

Իշարադար տ. վարձակալ, կապալառու:

Իսան ա. մարդ:

Իսանառդի, Իսանառդի մարդ, աղամորդի: Իսանառդի, որ խանառդու սուզը տեսնի:

Իսլամ ա. մահմեդական կրոնը:

Իսպաթ ա. ապացույց, փաստ: Իսպաթ անել—ապացուցել, վկայել:

Իստակ հստակ, մաքուր:

Իտալիէլ մարրիւ, գտել, հասակել:

Իտալոքրիտն մարրություն:

— Իսրի պունախ ա. դժոխք, գեհեն:

Իրայինք յուրայիններ:

— Իրանից ասել } հորինել, հեղինակել,

— Իրանից շինել } շարադրել:

— Իրանից գնալ ուշաթափվել, ուշքից
գնալ:

— Իրանից հանել հեղինակել, հորինել:

— Իրան կտրատել 1. իրեն մաշել,
տանջել. 2. խիստ հուզվել, զայրա-
նալ:

— Իրանց գլխու 1. ինքնագլուխ, ան-
կախ. 2. քմահաճ կերպով:

— Իրանցք իրանց հասնել համբերու-
թյան բաժակը լցվել:

Իրավոր յուրային, ազգական:

— Իրավունք տալ թույլ տալ, արտոնել:

— Իրաւ գլխով դիպչել իրար անցնել,
խառնվել:

— Իրաւոցով դիպչել իրար անցնել,
տակն ու վրա լինել:

— Իրաւոցով քցել խառնել, իրար գըլ-
խով տալ:

— Իր գունենն փչել իր խոսքն առաջ
տանել, իր ասածը պնդել:

— Իր ձին քշել իրեն կամեցածն ու գի-
տեցածն անել:

Իրի ալգի:

Վ

Լարչիւ. Լափչիւ տ. հին ձևի ոտնամոն,
կրունկով, սուր ու վեր ոլորված քը-
թով:

Լազան կոնք:

Լազել աղահաբար խմել, լսկել:

Լազլագ ա. արագի:

Լազոտ տես՝ Լակոտ:

Լազաք տ. համ, հաճույք:

— Լազաք առնել բաժակահոթյունը ըս-
տանալ:

Լազաքին հաճույքով, տեղը տեղին:

Լօգգի ո. լեզգի:

Լալ պ. մունջ, համր:

Լալաղաւ պ. կահալ:

Լալանալ համրմոնալ:

Լակառ 1. շան ձագ. 2. նխտ. երեխա:

* Լան մշ. բրբ. ուտոր, տղա:

Լայաղ, Լայիղ ա. արժանի, վայել:

Լանգաւթ, Լանգաւ երկար ձող, որ նը-
պաստում է լարախաղացին՝ հավաստ-
բակշռութիւն պահպանելու համար:

Լաշ պ. դիակ, մարմին:

Լաշոգ, Լաշալ պ. 1. սպիտակ եռան-
կունածն գլխաշոր. 2. շիբիլա:

Լաշար անպարկեշտ, չկտի, անամոթ:

Լաշվարդ, Լաշվար 1. թանկագին կա-
պույտ բար: Բազավորակաճ լաշվարք,
ոսկեվարաղ ամառաբր: 2. երկնա-
դուլին, երկնեկանգ, դեղածիծաղ:

— Լալ աշի լալ տեսնել, լալ համա-
րել:

— Լալ բարաք բաժակահալափ, բաժա-
կան շատ:

Լափ շան հեղուկ ուտելիք: Լափը գլխին
ածել:

Լափաման շան կերաման, լափի աման:
Լափոտ լափով կալ կերակրով ապա-
կանիած: Լափոտ աման:

— Լեգուն բունել 1. սրտի ցանկացած
բանը խնդրել. 2. սիրտ անել խո-
սելու:

— Լեգուն իրան անել լոն:

* Լեհի վ. շրջադղեստ, միւնթանա:

— Լեղին պատռել խիստ վախենալ,
սաստիկ վախենալ:

— Լեղ տալ լողանալ, լողալ:

Լեհաշալվար լայն շալվար հագնող: Լե-
հաշալվար օսմանցին:

Լեռ քաւ ապառաժ, կարծր քար:

Լեռդ լյարդ: Կրակ ա դուս գտիս լեռդ-
ներիցս:

Լեռչախառով լեռդը ալոող, կսկծանցնող:

— Լեռը կպնել պապակիվել:

— Լերդը շտաբնալ խիստ ծարավիկ, պա-
պակվել:

— Լերդն ու բոքը շուր կտրել սաստիկ
վախենալ, սարսափահար լինել:

— Լերդ ու ջիգյար լյարդ և թոր, սիրտ
ու թոր:

• Լինելիկա ո. բանոն: Դասս չգիտեմ,
լինելիկեն հագիր ա:

Լիս լույս:

— Լիս ընկնել հայտնիկ, հայտնի դառ-
նալ:

Լիսնիսկ լուսին:

— Լիս ֆցել հայտնել, հայտնի դարձ-
նել:

Լիդր, Լիտր հն. ծանրության չափ: Արա-
րատյան դաշտավայրում լիտրը հալիս-
սար է 4 կլգ. 900 գրամի:

Լիսպոս նոր ձվից դուրս եկած, խիստ
փափուկ: Լիսպոս ցուտ:

Լիսիկ թմիլիկ, գիրգ, պարարտ:

Լներ ա. վերմակ:

Լոքի վ. 1. կերուխում սիրող, զվարթ
անձ. 2. ագահ, շատակեր: Դու լոքի
կիր, դու դեռ չես սովորել քո աչա-
ծակությունը չափավորես:

Լոյո բրդական երգերի նախիրգանքը
կամ վերջահանգն է: Լոյո ձեն տա-
լով... ժամի դռներ վեր եկան:

Լոյոյո երկարահասակ ու նիհար:

Լոնդի խոշոր, մեծ, ահագին: Լոնդի
անեղորմեն շիշխկացնելով:

Լոշ լավաշ հաց:

Լոֆ լայն բալլ, բալլափոխ:

— Լոֆ լոֆ անել ցատկոտել:

— Լոֆ տալ մի բանի վրայով բալլը
փոխելով անցնել:

Լպտել լիզելով մարբել: Մատը լպտել
սննդի ոչինչ չունենալ, խիստ անհա-
րակ լինել:

Լպրտել լարծուն լինել: Լպրտած կաշի:

Լվլվալ թախանձել, լվլվոց հանել, բաղ-
ցածությունից իրար անցնել, անհան-
գիստ լինել:

Լտրանոց լիտր կշիռ ունեցող:

Լուլա պ. 1. փող, խողովակ: Թվանքի
լուլեն: 2. սառույցի կտոր, որ կտի-
վում է կտուրների ծորակներից, սառ-
ցաշիթ: Սառցի լուլա: 3. Սրունքի
ներքին մասը, դար:

Լուսակողով լուսաթաթախ:

Լուսանիքի կաթոռիկ, լուսատունիկ:

Լուսաշաղախ լույսի մեջ թաթախված,
լուսով պատած:

Լուսարար եկեղեցու վերակացու:

Լո

Խաբար ա. տեղեկություն, լուր: Խնչ
խաբար ա Խնչ է պատահել:

Խաբարբազ գաղտնիք չպահող, լուր
տեղ հասցնող:

Խաբնով խաբեություն, սուտ խոստում-
ներով:

Խազանջ տ. աշխատանք, վաստակ:

Խազիլ ա. բամբակե թելով պարան: Որն
իր լազոնը քամակին խազլով կամ
փալասով կապած:

Խազինա ա. 1. գանձ. 2. գանձարան,
գանձատուն:

Խազինադար պ. գանձապահ, գանձա-
պետ:

Խաբա ա. սխալներ, փոքանք:

Խաբարալա, Խաբա բալա ա. փոքանք,
անհաճո գրություն:

Խաբեր ա. 1. տես՝ Խաբր: 2. համար,
պատճառով: Օրինակի խաբեր: 3. Ի
սեր, Ի հարգանս: Քո խաբեր ճամբար:
Խաբր ա. հարգ, պատիվ: Խաբր ահել:
խնայել:

— Խաբրն առնել սիրաշահել:

Խաբրջամ, Խաբրբջամ պ. վատահ, ա-
պահով:

— Խաբրջամ ըլել անվրդով, անդորր լի-
նել, միամտվել:

Խաբուն քր. տիկին, տիրուհի:

Խալ ալ. մարմնի մորթի վրա բնական
նիշ:

Խալաք ա. նվեր, ընծա:

Խալիշա պ. գորգ:

Խալիֆ, խալիֆա ա. մահմեդի հաջորդ.
մահմեդական աշխարհիկ պետ:

Խալիս ա. 1. ժողովուրդ. 2. կողմնակի
մարդիկ:

Խալվար պ. ծանրության չափ=500 կգ.:

Խախալ խոշոր ծակերով մաղ:

Խակ տհաս: Որդու խակ լեզուն սիրել:

Խաղ երգ: Մի խաղ անեն:

— Խաղ հանել երգ հորինել:

Խային ա. ննգ, շարամիտ, խարդախ:

Խայինություն խարդախություն, նհնգու-
թյուն:

Խան պ. Պարսկաստանում ազնվական
ծագում ցույց տվող տիտղոս, իշխան:

* Խանա մշ. բրբ. հա, հալախսիկ:

Խանդակ ա. խրամատ, փոս: Զորս կող-
մը խանդակով պատած:

Խանգաղա պ. խանի որդի:

Խանգաղություն խանի վիճակ, խանոր-
դու վիճակ: Խանգաղության քամահ
անել:

Խանի խարաք ա. իշխանի ամբարած,
հիմնովին կործանված: Տո՛ խանի
խարաք:

Խանշալ պ. դաշույն, երկասյրի սուր:

— Խանշալի ֆառը վեր ընկնել պատվից
ընկնել, անպատվություն կրել:

* Խանշել մշ. բրբ. կանչել:

Խանություն խանի իշխանություն:

Խանում տ. տիկին (հարգական տիտ-
ղոս):

Խաշ ոտ ու գլխից, փորոտիքից պատ-
րաստած կերակուր:

Խաշապան խաշնարած, հոփիվ:

Խաշիլ փոխինձից պատրաստած կերա-
կուր, ուտում են յուղով: Շփոք ու

խաշիլ ա, որ նիմիկ իրար կլնանովի:

Խաշլամա խաշած միս: Խաշլամի հետը
աշխարհ էր բռնել:

Խաշավա օրհնած ջուր: Մեկ կտոր օրհ-
նած հող, խաշավա վերցրել:

Խառաղ հյուան:

Խաս ա. 1. մետաքս. 2. մետաքսյա, ըն-
տիր տեսակի. 3. լավորակ: Խասղ ու
վարաղ գնա:

Խասիաք, Խասյաք ա. բնավորություն:

* Խավ մշ. բրբ. հավ:

* Խավիար ա. ձկնկիթ, ծուղպ:

Խարաք ա. փշացած, ավերված:

— Խարաք ըլել փշանալ:

Խարաքա ա. ավերակ:

Խարաջ տ. հարկահան, հարկահավաք:

Խարար տ. մաղե հաստ թիկից գործած
մեծ պարկ:

Խարջ ա. 1. ծախք, ծախս, ճամբի
խաբջ: 2. վախել, համապատասխան:
Ատամի խաբջ ա:

Խարջել ծախսել:

Խարջուղ տ. ծախսելու դրամ:

Խարտ ասր. մոխրագույն բար, որ գործ
է ածվում որպես սրոց:

Խեթ 1. կասկած, անբարյացակամ.
2. կասկածոտ, ծուռ, շիւ: Խեթ աշխով
նայել:

Խեթել ծուռ: Աշխ վրեն-խեթել:

Խելիմ պ. 1. մի առ ժամ: էսպես խե-
լիմ վախտ տարակուսած: 2. բավակա-
նին: Մեկ խելիմ տեղ էլ ինձ նամիս
փցցիմ:

Խելիմաղ ուշադնաց, հիացած: Խելիա-
մաղ ըլել:

— Խելիումը նստեցնել հասկացնել, ըմ-
բուռնել տալ:

Խեծել ջուր ընկնել, հասնել: Պողները
խեծել ա:

Խեղ վատ, ծուռ: Խեղ աշխով նայել:

Խեցերկաք խաչերկաթ, երկու երկաթից
խաշած շինված, որ գրվում է Թոնրի
վրա կաթսաները վրան դնելու հա-
մար:

* Խեյրաք մշ. բրբ. բարվոր:

Խեճեշ զագրելի, գարշելի:

Խեր ա. 1. բարիք: Նրա տան խերն ու
բարաբայքը: 2. օգուտ: Խեր չկա:
3. բարի: Աստված վերջը խեր անի:

Խերվել օգտվել:

— Խեր ու բարաբայք ա. օգուտ ու ար-
դյունք:

Խեցատ կոտրած խեցեղեն աման, կավե
ամանի կոտր:

Խեցի խեցեղեն, կարծր պատյան, որով
ծածկված են շատ կենդանիների մար-
միններ:

Խծծել խառնել, խառնակել, խճճել:
Խծծել, մծծել:

— Խծի բծի անել բարկանալ, բառե-
ցած ձևանալ: Մի բիշ բոնբոռաց,
խծի բծի արեց ու էլի կակղեց:

Խիալ ա. որպիսություն, տարակույս,
մտածմունք: Իմ խիալն փեղ ասեմ:

— Խիալ անել կասկած տանել: Դու ա-
րի գնա, որ խիալ չանեն:

Խիար, Խիյար պ. վարունգ:

* Խիզիլալա ձկնկիթ, խավիար:

* Խիմո, խի վ. հո՛, հո՛, օ հո՛:

Խիշտ պ. սվին, խշտիկ:

Խլեզ մոզես:

Խլխլխալ մի բանով լիբը լինել, վրի-
տալ, Մառանը տանձ ու խնձորով
խլխլալուն էր:

Խլխլալ լիցուն լինել, լիբը լինել կու-
գեռան դռը ձիավորներով խլխլում
էր:

Խլշալ, Խլշացնել ականջները ցից պահել
լավ լսելու համար:

Խլշկոտալ աչքերն այս ու այն կողմը
դարձնել լավ դիտելու համար:

* Խլալ մշ. բրբ. ազատվել, պրծնել:

Խլվակ պատի միջով ջրի անցք:

Խլվլալ անդադար երերալ, շարժվել:

Խղակ խցիկ: Էլ եղ նստում եմք խղա-
կում:

Խնուն խճճված, գոռու: Խնուն բանը
պարգեմ:

Խմբել թմբել:

Խոբար խոտհարք, սիզավետ տեղ: Խո-
բարի մոտին:

Խոլվաք ծածուկ, առանձնակի:

* Խոխոք վ. փայտյան, վայրի հավ:

Խոնչա պ. 1. փայտե սղուտղ. 2. մրգե-
րով լցված մատուցարան:

Խոշ պ. հաճույալի, զվարճալի: Իրանց
օրը խոշ անում:

Խոռ ասր. 1. փոս, խրամ. 2. պատի
մեջ քանդված՝ ճեղք:

Խոռակ տ. կերակուր, ուտելիք, կեր:

— Խոսք բերանումը շաղվել շփոթվել,
խառնաշփոթ խոսել:

— Խոսք ետ ուտել խոսքը ետ վերց-
նել:

— Խոսք շարվի դեմ ասածին կարեո-
րություն տալ:

Խորդ անհարազատ, խորթ:

Խորովու փորոտիքը հանած դառ կամ
ուլ, որ առանց կտրատելու՝ կախում
են թոնրի մեջ և խորովում:

Խոկել խառնխուռն գիզել, կուտակել:

Խոռվ խոռված (անեծք): Յարադանդ
խոռվ դարպասդ անիծվի:

Խոխա վ. գիրկ: Խոխոն առնել գրկել:

* Խրիղ պ. առևտուր, գնում:

Խրխի մորթուց կարած մուշտակ:

Խուլասա ա. ի վերջո, վերջապես: Խու-
լասա, ի՛նչ գլուխ ցավացնեմ:

Խույ } պ. բարք: Յա խուն սովորել-
Խուն } յա խասյաքը:

— Խուրդա անել մանրել:

Խուրդամուրդա, Խուրդա մուրդա պ.
մանր մունր:

— Խուրդուխաշ ըլել ջարդուփշուր լի-
նել, ջախջախվել:

Խուրմա պ. արմա:

Խուրջին պ. բրդի թելից գործած հրկ-
աչքանի պայտասկ:

Խիշտել ազաճարար ուտել, կուլ տալ:

Մամլամորել երկար ծամել, ծամծամել:
Մանրագոգոք ծանր կերպով, փառալո-
րապես: Մանրագոգոք խրվել էր գո-
մի կարել կառասումը:

Մանրագոգոք ծառին կպած, ծառնիվիտ:
Մանրը դուս ցցվել ա, փեղացել:

Մեք արեաժադ, արշալույս:

— Միկա տալ ճղավել, ճչալ:

Մլանք ծվեն, մաշված հագուստից կախ-
ված կտորներ:

Մլծալ շարունակ ծլլալ, ծորալ, կաթ-
կաթել:

Մկփծփացնել 1. հողաթափի կրունկը
ոտքին դիպչելուց ձայն հանել:

2. շրթունքը շրթունքին խփելուց և
անջատելուց ձայն հանել:

— Մլանգ ըլնել հանկարծ վեր ցառ-
կել, վեր թռչել:

Մլակալոլ ծխի մեջ կորած:

— Մկակի տալ ցալտել, հեղուկը ուժով
դուրս հոսել: Արիւնը ծկակին էր տա-
լի:

— Մղուրդ անել գաղտագողի նայել:

— Մոր ընկնել թելի պես երկայն լոր-
ձունքի շերտ ձեացնել: Արիւնը շլեմ-
նեռովը շոռալեն ծոր ընկալ:

— Մոր տալ } փխր. խոսքը երկտայց-

— Մոր քցել } նկուլ արտասանել:

Մպտալ ամենափոքր ձայն հանել, ծը-
պուտ հանել:

Մպտուն ձայն, շշուկ:

— Մոտի մոտի բաներ մանր մունր,
շնչին, անարժեք բաներ:

Մրփծփացնել բարստացնել, ծրփծրփոց
հանել:

— Մուլ անել մի բան դեպի վեր նետել
կամ դեպի մեկը գցել:

— Մուլ ըլնել վեր ցատկել, վեր թռչել:
Տեղիցը երկու գագ ծուլ ըլալ:

— Մուլըծուլ ըլել ծուլ ծուլ ըլել տես՝
ծուլ ըլնել:

— Մուխը կտրվել բնաշնչվել, տունը
կործանվել:

— Մուխը քիցը դուրս գալ սասախիկ
ննդվել, տանջվել, շարշարվել:

— Մուծը բարակ թեթևամիտ, անխելը:
Մուղա վ. կակուղ սեկից պատրաստած
սոհաման, սոհանց կրնկի և երկայն
ճիտքով: Սաղրի մաշիկ, կարմիր ծու-
ղեֆ:

Մում ասու. ծոմ:

2.

Կարինետ ֆ. աշխատանքի:

Կազիք լրագիր, թերթ:

* Կալրասնիկ ո. երշիկագործ:

Կալնել 1. ծածկել, փակել, Կժի բերանը
կալան: 2. գրավել, բռնել, Կրակի
պես ետեկիցը հասնում, կալնում, էլ
եղ. ծուլ անում:

Կախան խաղող՝ որ բազմաճյուղ փոքր
փայտերի վրա շարելով, կամ ողկույ-
զի կոթերը 2 բարակ ուռերի մեջ
դնելով ու ոլորելով կախում էին մա-
ռանի առաստաղից և պահում ձմռան
համար:

Կաղնել կանգնել:

* Կամենդանտ ֆ. պարետ:

— Կամերն առնել ընկնել չուրեր սա-
տիկ կատաղել, դալբանալ:

Կայենք գույք, կարողություն, կայք: Ոչ
կայենք ունեւ, ոչ կնիկ:

* Կանալիա ո. սոսոր, սրիկա:

— Կանաչ կարմիր ծիածան:

* Կանաբեյկա ո. դեղձանիկ:

Կաշքիան մորթագործ:

Կապա ա. վերնազգեստի մի տեսակ,
պարեգոտ:

— Կապի բերել շափ ու սահմանի՝ օրի-
նավորության բերել, զոպել:

Կապիտ կապույտ:

— Կապովի գիծ խենթ ու խելաւ:

* Կառավար ֆ. մահճակալ:

Կառեք ո. ծածկված կառք:

* Կավալեր ֆ. կնոջ ծանոթ, ուղեկցող,

Հետամուտ: Մեր դամբերն ու մեր կա-
վալերները:

— Կառարները տաճանալ հարբել, գի-
նովանալ:

Կառեպան ալդեպան:

Կառեպանություն ալգեպանություն:

— Կառիկը բռնել կերածը կամ խմածը
շնչափողի բերանը ընկնել:

— Կատու դառնալ խեղճանալ:

* Կարաուլ ու պահակ: Տես՝ Ղարափուլ:

Կարգավոր հոգևորական:

Կարեր կարողանալու Ե՛րբ կարեւ:

Կարք ֆ. խաղաթուղթ:

Կարկանդակ, դաշաթ:

Կարճալը կարճամարմին, գաճաճ:

— Կարմիրը կապել պտակել:

* Կարտ ֆ. բարտեզ, տեղաթուղթ:

Կարփիշ աղյուս:

Կեծակ կաթակ:

Կենալ ապրել, բնակվել, մնալ:

Կենդանարաս կենացաթաս:

Կենեակ վատ, անպետք: Կենեակ բան:

Կեչեղակ կաշաղակ:

Կեսառ սկեսարյուր:

Կեսուր սկեսուր:

Կետի հաստ փայտ: Բաղմանչիք կետով,
բիով, դազանակով:

Կզանալ կռահալ, խոհարհվել:

Կրել հատել: Մեր սև օրին աշխերս
կրել:

Կիևարմաղ, Կիևարմատ իգական սեռի
անձ, կին:

Կիւաջան կիսակենդան:

Կիսվան կեսի: Օր ու կիսվան միջուր:

Կիտուկ 1. կուլալ, Կիտուկ-կիտուկ:
2. կուտակված, դիզված: Բոլոր կի-

տուկ հին ոսկի էր:

Կիրանալ կուրանալ:

* Կլաս 1. դասարան:

Կլեկ ա. անագ:

Կլեկել 1. անագել, անագազօձիկ:

2. փխր. փայլեցնել, կոկել. 3. փխր.
անպատվել, լողզել:

Կլեպ կեղե:

Կլաշուրել կոխոտել, տրոբել:

Կենեռ ճմլած խաղողի մնացորդը, որ
թթվեցնելով օդի են բաշում:

Կշկոել հանգույց տալ, կապ տալ:

Կշտին կողքին, մոտը: Կշտիք շնոա-
նալ: Տես՝ Կուշտը:

Կոզակ բամբակի անմշակ բերքը, բամ-
բակի հասած ու բացված պտուղը:

Կոլոլ կլոր, բոլորակ:

Կոլովել փաթաթվել:

* Կոլոնիա 1. գաղութ:

Կոխել 1. ոտի տակ տալ, կոխկոտել,
ալեքել: Գեղը կոխել: 2. հաղթել:

Ղզրաշի օրդուն մեկ զիշեր կոխի:

— Կոխ պրծնել գոտեմարտել, ըմբշա-
մարտել:

Կոդոպուտ մեռելի անձնական հագուս-
տը, որ տալիս են քահանային:

* Կոմշի վ. սերկհիլ, երկիկտը ինչ վի-
տած կոմշի ա:

* Կոմպաս 1. կողմնացույց:

* Կոմպլիմենտ 1. հաճոյախոսություն:

Կոնդ բլուր:

Կոնդալ ճաղատ, անմազ: Կոնդալ գլու-
խը տրոհելով...

Կոնեկոնեմալ կաղկանձել:

* Կոնցերտ ֆ. նվագահանդես, համերգ:

— Կոշտ ժամնառ անարգ և արհամար-
հելի մարդ:

Կոտ պ. հարկադիր անվարձ աշխատանք:
Կոտ ու բեզյար:

Կոտ գլանածև, տափակ տակով աման,
որ գործ էր ածվում որպես հացահա-
տիկների չափ: Արարատյան դաշտում
կոտը=24 ֆունտի:

Կպրել կուպր բսել, կպրով ծեփել:

Կպրել կարաս 1. կուպրի կարաս, որ
իբր թե դրված է դժոխքում մեղա-

վորների համար. 2. դժոխք: Հագար
կպրել կարաս, հագար օձ, կարիք:

Կռավոց 1. ագուստի ձայն. 2. փխր.
տրտունջը, անեծք:

Կոաֆիթ 1. ծուռքիթ. 2. գինու գավի տեսակ:

Կոլունկ կոունկ:

Կոկոալ 1. դորտի ձայն հանել. 2. փխր. տրոնջալով անդադար խոսել:

Կոռ 1. ուսահայերի կողմից տաճկահայերին տրված մականուն. 2. փխր. անբաղարավարի, անտաշ:

Կոտեկ կտրել, արմատից խուզել: Մի-րուք կոտեցին:

* Կվալի վ. ածու, մարգ:

Կվել 1. թրքել. 2. կվով պատել:

Կտալ քաթան, կտալ գործվածքը:

Կտրել 1. կտրել. 2. փխր. կողոպտել: Տուճը կտրել:

Կրաֆաշի թաշկինակ, որի ծայրերից բռնում էին հարսն ու փեսան և զընում եկեղեցի պսակվելու:

Կրել բռել, կրով ծեփել: Տես՝ Գլուխը կրել:

Կրեն կոտրած կծի տակ, որ թաղում են գետնի մեջ և մեջը ջուր ածում հավե-րի՝ շենքի համար:

* Կրխալ կրթալ, թխսամոր հանած ձայնը: Մեր կրխա, ձագը ճխա...

Կրկուփ համր, պապանձված: Կրկուփ, բերան խուփ:

Կրենմ	{	անասունների կերած խոտի,
Կրնոն		դարմանի մնացորդ, տա-
		կանք: Կրենմն էր հրա- ջանք:

Կրեկահան անել դուռ տեղից հանել:

Կրեկների վրա բաց լիովին՝ ամբողջո-վին բաց:

Կրնոտանք 1. մնացորդ, կրծք. 2. տես՝ Կրնոն:

Կու անասունների՝ հատկապես խոշոր եղջյուրավոր անասունի աղբը: Կվի մխրհատ:

— Կուժն ու կուլեն գլխին կառել մի բանից առաջացած վնասը ուրիշի վրա բարդել:

* Կուխնի ո. խոհանոց:

— Կուժ անել բերանն ածել խմելու համար:

— Կունդկի տալ գլխի վրա շուռ դալ, գլխկոճի տալ:

Կուշտը պ. մոտը, կողքին:

— Կուշտը կտրած կողքին կպած:

* Կուշեր ո. կառապան:

— Կուշունիգ անել 1. կուզ ու պարզ անել. 2. փխր. քծնել, շողոքորթել:

Կուպեցություն վաճառականություն:

Կուպր 1. ածխածնով առատ հանքային սև նյութ, ասֆալտ, ձյութ. 2. փխր-սև:

— Կուտապ կուտապ զալ գալարվել:

* Կուրիեր ֆ. սուրհանդակ, թղթատար:

Կուփ ցոփ: Շիրի կարասը բնկավ նա կուփ, կուփ:

Կուփ կուփ շուտ ու հավար: Կուփ կուփ վեր բռան:

2

Հաբ ա. դեղահատ: Հաբ չի, որ խկույն կուլ տաս:

Հաբեա տ. խուրջին:

Հաբեղա ասր. աբեղա, կուսակրոն քա-հանա:

Հաղաղ ժամանակ, միջոց: Էն հաղա-ղեն:

Հաղղ ա. իրավունք, զորություն: Ում հաղղն ա՝ որ մեկին չէ ասի:

— Հաղղ ունենալ համարձակվել, հան-դրգնել:

— Հազ անել ախորժել, հաճո գտնել, սիրել: Ի՛նչ բանից ա ավելի հազ ա-նում:

— Հազար բաբար ա. մշտապատրաստ: Հազարփեշա պ. արծաթե շերեփածկ գի-նու գավաթ:

Հազիր ա. պատրաստ:

Հազրել պատրաստել:

Հաքաքա սպառնալիք:

— Հաքաքա տալ սպառնալ, վախեցնել:

Հալ ա. վիճակ, դրություն:

Հալալ ա. 1. արդար, օրինավոր, ան-
 խարդախ. 2. արժանի: Կերածը հալալ
 րի:
 Հալալացնել անխարդախ դարձնել, հա-
 լալ դարձնել:
 — Հալալ կարնակեր ատարինի, բարո-
 յական անձ:
 — Հալածակ րիել անհետանալ, կորչել,
 չբխել:
 Հալաբ ա. 1. անշուշտ, հարկավ, ի-
 հարկե. 2. հավանականաբար, անտա-
 րակոյս, երևի:
 Հալիվոր ծերունի, ալևոր:
 Հալվա ա. ալյուրի, յուղի և շաբթրի շա-
 դախից պատրաստած ուտելիք:
 Հախ ա. 1. արդար, իրավացի, վայ
 հախին, վայ նհախին: 2. ճշմարիտ
 տեղը: Չե՛ր հախը չի: 3. վարձ, աշ-
 խատավարձ, արդար պահանջ: Դյոր-
 գին էլ իր հախն էր ստացել:
 — Հախիցը զալ արդար պատիժ աալ,
 քնկճել:
 — Հախնմիջ րիել պարտը հատուցա-
 նել, հաշտվել, միախաղվել:
 — Հախ միայն տերը աստված: Բարի
 լիս ավուղի շիքնե հախ միայն տերը
 կուտի:
 — Հախվերմազ ա. վարձ չտվող, վարձու-
 թաց:
 — Հախ ու նհախ ա. իրավացի և անի-
 րավացի:
 Հաղքեան հողահան, հողախախտ:
 Համամ ա. բազմիք:
 Համամէլ տ. բազմեպան:
 Համեշա պ. միշտ, շարունակ:
 Համշարի պ. համարադարացի, հայրե-
 նակից: (Արարատյան դաշտում հա-
 շարի ասում էին պարսիկներին):
 Համբար, Համբյար պ. արհեստակից:
 Հալա ա. ամոթ, պատկառանք:
 Հալար տ. բակ:
 Հալդե ա. կորի, ինձնից հեռացիր:
 Հալելար հայերեն:

Հալիլ-մալիլ զմալլած, սրանչացած:
 Հալիֆ ա. ափսոս, ցավալի է:
 Հալվան ա. անատուն, կենդանի:
 Հալվարա դատարկ, անօգուտ, փուչ:
 Հալվարա մարդիկ:
 Հանապագ միշտ, շարունակ:
 Հանաբլվեր կատակով:
 — Հանգրբուկ անել ծանր ու երկար
 պատրաստություններ տեսնել:
 Հանգստարան գերեզմանատուն, գերեզ-
 ման:
 Հանք 1. շունչ. 2. հղանակ:
 Հաջար ա. 1. գործիք. 2. փուլթ: Տես՝
 Ի՞նչ հաջար:
 Հաջի ա. Մերքա ուխտ գնացած մահ-
 մեղական:
 Հասար ա. պարխապ, շրջապատ:
 Հասար ա. կարոտ, փափագ:
 Հաս ու չհաս օրինական և ոչ օրինա-
 կան, թույլատրելի և ոչ թույլատրելի
 (ամուսնության համար):
 Հավա ա. 1. օդի, փոփոխություն: Հա-
 վեն կուտվեց: 2. կլիմա: Հավեն ու
 չուր վերցնել: 3. եղանակ:
 Հավար օգնություն (օգնություն կանչե-
 լու ազգանշան): Հավար կանչել:
 — Հավարին հասնել օգնության գնալ:
 Հավես պ. 1. փափագ. 2. լավ տրամա-
 դրություն, եռանդ:
 — Հավիտեանկան տուն գերեզման:
 Հավկուր 1. աչքի հիվանդություն, որով
 հիվանդը երեկոները չի տեսնում.
 2. այդ հիվանդությունն ունեցողը:
 Հավաղ խաղող:
 Հավուզ, Հաուզ ա. սկազան:
 — Հավուր դատաստանի մինչև վերջին
 դատաստանի օրը, ցմահ:
 Հատնիլ վերջանալ, սպառվել:
 Հաւամ ա. 1. սիղծ. 2. ապականված:
 Կերածը հաւամ անում:
 Հաւամացնել սիղծ դարձնել, ապա-
 կանել:
 Հաւամագաղա ապօրինի ծնունդ:

Հաւամզադուքունն խարդախութիւն,
նենգութիւն:

Հաւամի ա. ավազակ:

* Հաւամիսնա պ. կանանոց, հարեմ:

Հաւամուքունն ապօրինի գործողութիւն,
խարդախութիւն:

Հաւայ օգնութիւն կանչելու աղաղակ:
Հաւայ տալ:

— Հաւայ հոց աղաղակ, ժխոր, իրա-
րանցում:

— Հաւայ մաղաք վա՛յ, օգնութիւն:

Հաւաւաք ա. գորութիւն, ազդեցութիւն.

Հաւաւաք, Հաւաւաք ույժ, կարողու-
թիւն:

Հաւրա ա. կոիվ, սպառնալիք:

— Հաւրա գալ սպառնալ:

Հաւրգեւ համեստ, խոնարհ:

Հաւիեմ թանձ, արնալուծ:

Հաւիկի պ. բնավ, երբեք:

Հեքեքալ արագ արագ ու կցկտուր
շունչ բաշել, հեւալ:

Հեղեք ընկույզի միջուկ:

Հեշ պ. 1. բնավ, ամենեւին. 2. երբեք:

— Հեռը ճարկից սեղանից, հարկից հե-
ռու (բաղաբաժարական դարձվածք):

Հեռվանց հեռվից, հեռու տեղից:

Հեաք ա. հաշիվ:

— Հետ ածել հալածել, հետամտել:

Հեռըմեր ծնողներ:

Հեռա տ. բարկութիւն, զայրույթ:

Հեխմ ա. բժիշկ:

Հիաւ սրոց, խարու:

Հի¹ պ. համեմունքի բույսի պտուղ
(կարդամոն):

Հի² գոհար, թանկագին բար, որ ըստ
ժողովրդական հավատալիքի օձերի
թագավորը պահում էր լեզվի տակ:

Հիեա ա. հինայի բույսի փոշիացրած
տերեք, որով մազ ու ձեռքեր են
կարմրացնում:

Հինաբաբախ հինայի մեշ թաթախված:

— Հիեա դեն 1. հինայով ներկել:

2. փխր. մեկի դժբախտութիւն վրա
ուրախանալ:

Հիստակ մաքուր:

Հլա դեռ, դեռու:

Հմար համար: Դեղապետի հմար պա-
նել:

Հմիկ հիմա, այժմ:

* Հմա մշ. բրբ. այսպես, ահա:

Հնձան 1. խաղողը քամելու շենքի ամ-
բողջ կազմը, որ բաղկանում է ա-
ռագաստից, տաքարից. 2. այգիների
մեջ հասարակ խրճիթ, հլուղակ:

— Հոգին փաղվել սաստիկ տանջվել,
տրորվել:

— Հոգու հետ կոիվ տալ հոգեվարքի
ժամանակ շարշարվել, տանջվել:

Հողաղ 1. փորրահասակ մշակ. 2. գյու-
ղացու մոտ ամսական կամ տարեկան
վարձով աշխատող մշակ:

Հոխնա հոգնա, գրեխ: Թվանքի տեղակ,
հետը մեկ հոխնա էր բերել:

Հաղաքափ երեսը կիսով չափ բաց և ա-
ռանց կրունկի ոտնաման, սուր:

— Հողին պան տալ թաղել:

Հոսան փոշի բարձրացնող բաժի:

— Հոսան անել բուր բարձրացնել,
բուր ու բորան անել:

Հովանալ զովանալ: Սիրտը հովանալ
փափագին հասնել, ուրախանալ:

— Հովն հրալիս փայլատակելիս, հուր-
հրատելիս:

Հեղեք սուր 1. հրից կազմված սուր.
2. փխր. այնպիսի պատուհաս, որին
դիմադրելը դժվար է:

Հուեար պ. ձիրք, շնորհք, վարպետու-
թիւն:

— Հուշտ անել խրոնկեցնել:

— Հուրի մալափ ա. գեղեցկուհի, չըք-
նաղ:

— Հուրն հալիտեանկան ընդմիշտ, հա-
վիտյանս հալիտեանից:

Ձեներձոր ձայն ու աղմուկ, անընդհատ
լսվող աղաղակ:

Ձեռաց գնալ 1. փշանալ, ոշնշանալ.
2. ոշաթափվել:

— Ձեռք պակաս աղբատ, չբավոր:

— Ձեռին մտիկ տալ մեկից կախումն
ունենալ:

Ձեռնարոնուկ իրար ձեռք բռնած, թևան-
ցուկ:

— Ձեռները կապել իրավունքից զրկել,
թույլ չտալ մի բան անել:

— Ձեռները ճինա դնել փխր. ուրախա-
նալ:

— Ձեռք վրաբերել համարձակվել խը-
փել: Ո՛վ կարող էր օր ձեռք վրաբե-
րի:

— Ձեռք ֆցել ձեռք բերել:

• Ձեռե վ. ուրուր:

Ձիան ձիեր, ձիերի խումբը:

— Ձին ֆշել փխր. ասածն անել, ինչ
կուզի ըլնի, դու ֆռ ձին ֆշի:

— Ձեռվ ընկնել ձյանը երկար նայելուց
աչքերի հիվանդութիւն ստանալ:

Ղ

Ղաբա տ. թանձր, կոշտ, թաղբած: Ղա-
բա միրուֆ:

Ղաբընաք ա. հանցանք:

— Ղաբու փլավ յուղ ու մեղրով ու
մրգեղենով համեմած փլավ:

Ղաբուլ ա. ընդունող, համաձայնող:
Ղաբուլ անել:

Ղագան տես՝ կագան:

Ղագաղա ա. արգելք:

Ղագար ա. չափ: Տես՝ Ղգար:

Ղաղաֆ տ. բամբակի ներկած կապույտ
կամ կանաչ կտոր:

Ղաղի ա. մահմեդական կրոնավոր, որ
կատարում է նաև դատավարութիւն:

Ղաղր ա. հարգ, արժեք:

— Ղաղր անել խնայել:

Ղագաթ ա. պատուհաս:

Ղաղըմի, Ղաղմի, հարատե, մշտական:

Ղայիմ, Ղաղըմի անպակաս անի:

Ղագախ ո. կողակ:

Ղագիլ այծի մազից պատրաստած թել,
չվալ՝ կապերու կարելու թել: Ղագլուլ
շուկալած:

Ղաթար ա. շարք, խումբ: Մեռելների
ղաթարումը պառկել:

Ղաթիր տ. ջորի:

Ղալա ա. բերդ, ամրոց:

Ղալաբանդղղ, Ղալաբանքղղ ա-տ. 1. թըշ-
նամու մոտենալիս բերդերի մեջ ամ-
րանալը. 2. աղմուկ, ժխոր:

Ղալաք ա. սխալ, վատ արարք:

Ղալամ ա. 1. գրիչ. 2. աշքերին, հոնքե-
րին սուրմա քաշելու ձողիկ:

Ղալամքաշ ա-պ. գրչահաս:

Ղալամով ֆաշած գրչով գծված, նկար-
ված, գեղեցիկ:

Ղալամֆար պ. արեւելան ճաշակով ծաղ-
կավոր ընտիր տեսակի չիթ: Ղալամ-
ֆար արխալուղ:

Ղալք ա. կեղծ, խարդախ:

Ղալքուքյուն կեղծիք, խարդախութիւն,
նենգութիւն:

Ղալխան տ. վահան, ասպար:

Ղալմաղալ ա. աղմուկ, աղաղակ:

— Ղանը ֆաշել հոգսը քաշել, դարդը
քաշել:

Ղամա տ. դաշույն:

Ղամիշ տ. եղեգ:

Ղամշել խարազանել, մտրակել:

Ղամշի տ. խարազան, մտրակ:

Ղայգա տ. եղանակ, ձև:

Ղայիմ ա. 1. հաստատուն, ամուր,
պինդ. 2. ուժգին, ուժով:

Ղայիմանալ ամրանալ, պնդանալ:

Ղայիմացնել ամրացնել, հաստատուն
դարձնել:

Ղայլան ծխամորճ, նարգիլ:

Ղայլանշի տ. նարգիլի մատուցող:

— Ղայլամիշ ըլնլ շարժվել:

Ղայրաք ա. քանք, հոտնդ:

Ղալբու ա. բացի, զանա: լիբա՞ն, զիգրա՞ն
Ղալբա՞ն ա. տոբի՞ն ա զիգրա՞ն, լիլա՞ն
Ղանդ փուխը շաբար: քաբա՞ն, ու պարա՞ն
Ղանբաղա տանձա: քիթա՞ն զիգրա՞ն
Ղանդը տ. 1, էգ՞ն կենդանի. 2: արն.

կին:

Ղաշ թամբի առջևի կլոր փայտը:
Ղաշի քիֆա սիրո պատառը: Դան տուն,
իրանց ղաշի քիֆեն բաշերին դենն,
որ ագռավը տանի:

Ղաշխա, Ղաշղա պիտակավոր, ճակատին
սպիտակ նշան ունեցող:

Ղաշար կաշարների ցեղը Պարսկաստա-
նում:

Ղաշարի տապակ, մահուկից, կապեր-
տից կարված ծածկոց, որ թամբի տա-
կից ձգում են ձիու կրա:

Ղասար 1 ա. մսագործ:

Ղասար 2 ա. մետաքսի կոպիտ գործ-
վածք: Սաղրի մաշիկ, կարմիր ծու-
ղեֆ, ղասար՝ դրաղները գլուխաբաբերով
աբած՝ փոխան:

Ղասարխանա ա. մսի վաճառատեղ:

Ղասավար, Ղասափտր ա. վիշտ, մտա-
ծողություն:

— Ղաստ անել զիտավորություն ունե-
նալ, ջանալ:

Ղավ տ. արեթ:

Ղավուրմա տ. տհալ, տապալած և ձը-
մեռվա համար պահած միս:

Ղառա տ. սև:

Ղառալբու սիրունա, հեռավոր առարկա-
յի սովերագիծ, նստվել, երևույթ:

Ղառաչի տ. 1. գնչու. 2. փխր. անզգամ:

Ղառավաշ տ. աղախին:

Ղառավոլ տ. պահապան, պահակ:

Ղառավոլխանա պ. պահակատուն:

Ղառար ա. հանգիստ, անգործ:

Ղառափափախ տ. սև՝ փափախավոր

թուրքական մի ցեղ:

* Ղարդաշ տ. եղբայր:

Ղարիբ ա. պանդուխտ:

— Ղարիբ դուրբար ա. պանդուխտ-
տարականներ:

Ղարիբություն պանդխտություն:

Ղափղան տ. վագր: Ասլան ղափղան:

Ղափազ ա. վանդակ:

Ղար ա. չափ:

Ղզղուն տ. թեժ, թունդ, խոուն:

Ղզրաշ տ. բառացի՝ կարմրագլուխ:
Սյունի մահմեդականները անվա-
նում են շիաներին, հատկապես պար-
սիկներին, պարսիկ:

Ղըռ տ. բարբարոս, անբողի վայր:

Ղժժակոթել ճնգել, արագ սուրբալ: Ջիռ
պես ղժժակոթած գալիս է:

Ղժվժալ վխտալ, խառնիխուռն շարժվել:

Ղիամաք ա. պառնամանիք, խափիկ
ցուրտ:

* Ղիծիհա վ. արմուկ, ճվճվոց:

Ղիմա կտոր, տապակ, պատռա:

— Ղիմա ղիմա անել կտոր կտոր անել:

— Ղիմիշ անել չխնայել:

Ղրդըրալ հիփի կամ խոդըման (գինու)
ժամանակ լսվող ձայնը:

Ղվլալ 1. վխտալ, ետալ՝ զենալ. 2. ըս-
տամոքսը դատարկությունից դուրսալ:

Ղվլացնել խառնաշփոթ և անիմաստ
ձայների հանել, ղվլոց հանել:

Ղվլոց ղվլալը, խառնաշփոթ աղմուկ:

Ղհաք հաղվագլուտ, անգլուտ բան: Աղբ
և ու ղհաք է:

— Ղհաք ըլել պակասել, չգտնվել:

— Ղհամիշ անել հանդիմանել, մեղա-
դրել:

Ղնշրտալ առամները կըճոտել:

Ղնշրտացնել ղըճոտել, առամներն իրար
բռնելով ձայն հանել:

Ղշղուռ պղծուկ, տաղանալ:

* Ղոբի վ. չափար:

Ղոդուլ քուռակ: ձախարակալ ա. ղախ:

Ղոբուր քոսուկ, անմազ: Ղոբուր էջ:

* Ղոլ տ. կողմ:

Ղոլան տ. ձիու փորձառակով անցնող
փոկ, փորակաղ:

Ղոյրուդ տ. անսկի: Ղոյրուդի տակը:
Ղոմբար տ. սոսմբ: Ղոմբար
Ղոյմադոնում տ. կորիճ, խոյի պես
խիզախող:

Ղոնաղ տ. հյուր:

Ղոնաղասեր հյուրասեր:

Ղոնաղիլ տ. խնջույք, հյուրանիւր-
թյուն, ճաշկերույթ:

Ղոնաղխանա տ. հյուրանոց:

Ղոնջուն տ. զորք:

Ղոշ տ. 1. խոյ, 2. արու: Աստված ֆեզ
մեկ ղոշ ուղի տա: 3. բաջ, կորիճ:
Ափսոս չի էլ ղոշ գլուխդ ֆաթի տա-
լի մնա:

Ղոշաղ տ. կարիճ, բաջ, արիասիրտ:

Ղոջա տ. մեծ:

Ղոռոտոտո անդուր, կոշտ ձայն հանող
զուռնա:

Ղովում տ. ազգական: Ղովում դար-
դաշ:

Ղորդ, Ղորք ուղիղ, ճշմարիտ:

Ղորդել արդարացնել, ճշմարիտ դարձ-
նել:

Ղովալ աղաղակել, խոսքակռիվ տալ,
աղմուկ հանել:

Ղսմար տ. բախտ, վիճակ:

Ղսրախ տ. դամբիկ, էք ձի:

Ղկար տ. ույժ, կարողություն:

Ղկրախ տ. առույգ, ծիր, աշխույժ:

Ղրաղ տ. 1. ափ, եզր: Առվի զրաղին:

2. մի կողմ, մեկուսի, առանձին: Ղը-
րաղ կայանել:

Ղեկել ուղարկել:

Ղեղի տ. ուրուր, բազն:

Ղեճտացնել ատամներին իրար բռնելով
դրճառոց հանել:

Ղեզի տ. կարմիր, ծիրանի:

Ղուրի, Ղուրիկ տ. տուփ, փոքրիկ ար-
կը:

Ղուլ տ. ճորտ, ծառա:

Ղուլլուդ տ. ծառայություն:

Ղուլլուդար տ. ծառայող:

Ղուղ 1. ուղեղ, 2. խելք, ծուծ:

Ղումաշ ա. մետաքսյա նուրբ կտոր:
Խաս ու ղումաշ հագնել:

Ղույրուդ 1. աղվամազ, դու: 2. աղվա-
մազից շինած վերմակ:

Ղունգ, Ղունկ եղունգ:

Ղուշ տ. թռչուն:

Ղուշի տ. բազնակիր, որսկան թռչունին
ձեռքին նստեցրած անձ:

Ղուռան տ. մահմեդականների սուրբ

գիրքը:

Ղուրու տ. շոր: Նրա վաշակը էն ղուրու

գետին:

Ղուռումաղ տ. կավառ:

Ղուսա տ. տխրութիւն, տրտմութիւն,

վիշտ: Կսկիծն ու ղուսան ֆեզ կփոք-

րեն:

Ղուրբար օտարական: Տես՝ Ղարիբ:

Ղուրբան տ. զոհ, մատաղ:

Ղուրդ տ. դաշլ, դաղան:

Ղուրդ ու ղուշ տ. դաշլ ու թռչուն:

Ղուրդաղջի փայլ բլենլ դաշլ ու թռչունի

բաժին դառնալ:

Ղ

Ղաք վ. կորեկի հաց:

Ղալվե կանանց րոնքերի վրա իջնող

մազերի խոտոպիքը:

— Ղակաթին գրած նախասահմանված:

Ղամպարակ հանտ փոկ կամ երկաթե

շղթա, որով զսեթանը կապում են լը-

ծին:

Ղամաշ ծանոթ:

Ղաշ պ. կնօր: Ղաշվա ժամանակին:

Ղապաղել գետնի երեսին սեղմվել:

Ղար պ. 1. հնարք, միջոց, 2. դեղ,

դարման, օգնություն:

Ղարակառու ճարը կտրած, սոխկված,

ճարկադրված:

— Ղար անել հնար գտնել, միջոց գտ-

նել, դարմանել:

Ղարխալ վ. բազուն, ճակնդեղ:

Ղեռալ վ. բազուն, ճակնդեղ:

Ղեռալ վ. բազուն, ճակնդեղ:

— Զգի բգի ծուռ ու մուռ գրած, գրա-
գիտութիւն:

Ճժալախտի լախտախաղի մի տեսակ:

Ճիթ ճութ, ողկույզ:

• Ճիծ մշ. բրբ. երկսառ:

Ճիմ, ճիմբ բահով կտրած բուսական
հողի մեծ կոշտ, կունձն:

Ճիվ թև, թռչուն, թռչնաթև: Հավ ու
հիվ:

Ճիտ ա. վիզ:

— Ճիտ առել փաթաթվել, ողջագործել:
Ճլեբ հիվանդութուն՝ որից հիվանդը
օր օրի վրա հյուծվում է, հյուծախտ:
Ճլեբ ընկնել երկար հիվանդանալ,
հյուծվել, բարակել:

Ճլոռել թառամել, կուշ գալ:

Ճլախնդ կանանց գլխաշորի մի մասը.
թավշի կտոր, որի վրա ճակատանոց
սակիններն են կարում:

Ճկկկալ փայլկիկ, հուրհրատել: Սուրբ
աղոթաւանք հենց էն ա, կարմաւա-
կել, ճկկկում էր:

Ճնանդամ ա. դժոխք: Տես՝ Զնանդամ:

Ճղաւի խզուն, անախորժ (ձայն):

Ճմբռել, Ճմռել ճմլել, տորերել:

Ճնգնգնգնել երաժշտական գործիքնե-
րին խփելով ձայն հանել:

Ճոք կտոր, գործվածք, զգեստացու:

— Ճոք առել բաժանել, կիսել:

Ճոքռել պատռել, լայն ճեղքել:

Ճոլուակ կախված, բաշ ընկած:

— Ճոլուակ ըլել կախվել, բաշ ընկնել:

Ճոնդ կարկատանի կտոր: Մաշկաւք ի՞նչ
բիզը, փիեաշիւն ի՞նչ ճոնդը:

Ճոպան թոկ, հաստ պարան:

Ճպռել պոճոկել, արմատից պոկել:

Ճոքկացնել մեկին ծաղրելու համար
ճոթկոց հանել:

Ճրբալ հոգնածի, հիվանդի պես ձայն
հանել:

Ճուղի ճյուղ:

Ճում մարմնի որևէ մասի, գլխավորա-
պես վերջավորութունների տեղաշարժ

լինելը, որը սուր ցավեր է պատճառ-
ում: Ճում ընկնել:

Մ

Մաղար օգնութիւն: Տես՝ Հավար:

— Մաղածած ըլել զգվել, չախորժել:

Մաղան ա. հանք:

Մաղանջի տ.՝ հանքագործ:

Մաղա տ. բաղցրեղեն, որ ուտում են
օղի կամ գինի խմելիս:

Մաղալու աղբ. տարօրինակ, ծիծաղա-
շարժ:

— Մաղե կարմուշ ըստ հավատալիքի՝
բարակ մազանման կամուրջ, որով
պիտի անցնեն արդար հոգիները դը-
րախտ գնալու համար:

— Մաքալ մնալ շվարել, անելիքը չի-
մանալ:

— Մաք մնալ զարմանալ, ապշած մնալ,
հիանալ:

Մալ ա. ապրանք, դույք, հարստու-
թիւն:

Մալա պ. որմնադիրի ծեփիչ:

Մալիաք պ. արժեք, շնչին արժեք:

Մալիք ա. մեկիք, իշխան:

Մալում ա. հայտնի, ահհայտ:

— Մալում անել հայտնի դառնալ, նկա-
տելի դառնալ, երևալ:

Մալսաք ասր. մեծ ասեղ:

Մալսուր թավիչ:

Մալսուս ա. դիտմամբ, հատկապես:

Մականեք էութիւն, զորութիւն՝ երանք
էլ իրանք հուճարը ցույց տան, Բո
գիծ մականեք փոքր նաեղաւտաց-
նեք:

Մանգամարդ հարուստ, մահուդից կա-
րած շորեր հագած:

Մանկամ տես՝ Մնկամ:

— Մանկան Բրաինք սուրը քրտինք, մա-
համերձի քրտինք:

Մանաւորձամ ծանախալ, սուր վա-
րակիչ հիվանդութիւն:

Մահեմադա տ. սրբիչ, երեսուրբիչ:
 Մահուդ ադր. խաղաղոր բրդե՝ հաստ
 գործվածք:
 Մաղալադ գլխկոնձի:
 Մաղարա ա. այր, բարանձալ:
 Մաղբուն ա. զուրկ:
 Մաղբուն անել զրկել:
 Մաման ա. կուրծք, ստինք:
 Մանալ իմանալ:
 Մայա պ. 1. դրամադուխ. 2. մա-
 կարդ:
 Մայիլ շլացած, սքանչացած: Ամենիս
 աչքն վրեղ մայիլ:
 — Մայիլ ըլել } հիանալ, սքանչանալ:
 — Մայիլ մնալ } չայիլ մայիլ մնալ:
 Մայմոն տես՝ Մեյմոն:
 * Մայոր լ. 1. սպայական աստիճան՝ կա-
 պիտանից բարձր. 2. փխր. ավադ,
 մեծ:
 Ման պտույտ, շրջան: Ման տալ պտտել:
 Մանգգիլ ա. իջևան, ասպարեղ, ճանա-
 պարհի տարածություն:
 Մաներ ո. 1. ռուբլի. 2. արծաթ ռուբ-
 րկանոց:
 * Մանչ մշ. բրբ. տղա, երեխա:
 Մաշալա ա. կեցցե. (գովեստի բույա-
 դանություն):
 Մաշակար, Մաշկար մաշիկ կարող,
 սուկար:
 * Մաշենիկ ո. խարդախ, սրիկա:
 Մաշիկ, Մաշիք սուր բթով, պայտած
 բարձր կրունկով ոտնաման, շմուշկ:
 Մաշուր ա. հայտնի, երեկելի:
 Մաշա դաստակ:
 Մաշալ ա. միջոց, ժամանակ:
 Մասալա ա. առած, ասացվածք, պատ-
 ժություն:
 Մասար, Մասար ա. կրոն, դավանու-
 թյուն:
 Մասիլ ա. բերր:
 Մասլանար, Մասլնար 1. խորհուրդ:
 Մասլանար հաջցնել: 2. դրույց, խո-

սակցություն: Հենց էս մասլանարին
 լին:
 Մասխարա ա. խեղկատու, ծաղրածու:
 Մասխարություն խեղկատություն,
 ծաղրածություն: Հանա մասխարու-
 րյուն:
 Մասրաֆ ա. ծախք:
 Մասունք նշխարներ, սրբերի կմախքի
 որևէ փոքր մաս, որ պահվում է ար-
 ծաթն տուփերի մեջ: Մուղնու մա-
 սունք:
 — Մավա գնալ հավատալ մեկի վար-
 կին վստահել:
 Մավի կապույտ, բաց կապույտ:
 — Մատանիք փոխել պսակվել:
 — Մատր միշումը գործին մասնակից:
 Մատնանարել մատներով խառնել, շոշա-
 փել:
 Մատտան ա. հաղվադյուտ, սքանչելի,
 առասպելական:
 * Մատրոս նավաստի:
 Մարադ դարան: Մարադ մանել:
 Մարաֆյա ա. հանդես, ուրախություն:
 Մարքաբա ա-տ. հախճապակե անոթ:
 Մարիֆաբ ա. շնորհք, արվեստ, հնարի-
 մացություն:
 Մարիոզ տ. թթվաշ: Մարիոզ դեղնա-
 շուր:
 Մարմանդ մեղմ, հանդարտ:
 Մարմալարական աշխարհական:
 * Մարշալ հարսանիքի գլխավոր, թամա-
 դա:
 Մարշ գրադ: Մարշ գալ:
 Մարջան ա. բուստ:
 Մաֆյան ա. տեղ, վայր, հայրենիք:
 Մարշըմի մաֆյան էն պարսից երկիր:
 Մաֆրագարդել ամբողջությունը ուտել,
 խմել, ամբողջացնել սպասել:
 * Մգա մշ. բրբ. աշխատ:
 * Մեխրե վ. հոտաղ:
 — Մեկ ջան միայնակ, մենակ:
 — Մեկի բերեցի խոսալ ուրիշի փոխա-
 րեն խոսել:

Մենտաւ տ. ձիապան, ախտապետ:

Մեղրաբիւան բաղցրախոս, շողորորթ,
կեղծավոր:

Մեղրաճանն մեղու:

— Մեղքի պարկ մեղքերով լի, հանցա-
վոր:

Մեյդան ա. 1. հրապարակ. 2. ասպա-
րեզ:

Մէյիդ ա. դիակ:

Մէյմուն տ. կապիկ:

Մենծ մեծ:

Մենծանալ մեծանալ:

— Մեծ քիֆն անկաշը բողալ շարա-
շար սպանել, կտոր կտոր անել:

Մեշա տ. 1. անտառ. 2. փխը. մեծ,
անծայրածիր: Էն մեշա իմուցը մեկ
պտուղ, մեկ քաս գիւնի իրանց տանը
չէին բանացնիլ:

Մեշիդ ա. մղկիթ, մահմեդականների
աղոթատուն:

Մեշխա ա. հանդես, հավաքույթ:

Մեռաջուր մեռելը լողացնելու ջուր: Ա-
րիւն մեզ մեռաջուր:

Մեռլատուն ննջեցյալի տունը:

* Մեռալ մեռաղ:

Մերան մակարդ: Անմերան կար:

— Մերը մեզ ճասնել հոգնել, տանջլիլ:

Մերի անտառ: Մերու արջ:

Մգրալի ա. տեգ, նիդակ, գեղարդ:

— Մքնն մուր շատ մութ, մթին: Մքնն
մութը բազար գնալ:

Մծմել խառնել, շփոթել:

Միամուր միածին, միմուճար:

Միլ գուլպի ճաղ:

Միլիոնչի տ. միլիոնատեր, հարուստ:

Միլլեր ա. աղգ, ցեղ:

Միկիտան պ. գինեվաճառ:

Միւնաւա ա. մղկիթների մոտ աշտարակ,
որի վրա բարձրանում է մուեզինը և
աղոթք կարդում, ազան տալիս:

Միւնքանա պ. կանացի շրջապահատ:

Մինուտ ո. վայրկյան:

— Միսը բերանը տալ սաստիկ ծեծել
տանջել:

— Միսը ծամել բամբասել ձագս հերիֆ
չի, դու էլ մեկ կողմիցն ես միս
ծամում:

— Միսն ատամի տակին շտապ, ճկպով:

Միրգա պ. 1. իշխանադն. 2. փխր:

կրթված մարդ, գրագիր:

Միրգամ աներորդի:

Մխալ ոխակալությամբ լցվել: Քննը
ստուումը մխում կըլի:

Մխընհա մոխրատ, կվից շինած լալ-
նաբերան՝ տակը նեղ աման:

Մկամ պ. արդյոք, միթե:

Մհանա պ. պատրվակ, առիթ:

Մհառլամ ա. մահմեդականների սուրբ
ամիսը, ծամապահության ամիսը:

* Մհասիլ ա. սուրհանդակ, ուստիկանա-
կան ստորին պաշտոնյա:

Մնլամ տ. սպեղանի:

Մնրել կնքել:

Մոզսի 1. մահտեսի, երուսաղեմ յիսա
գնացած անձ. 2. ժամհար, ժամկոչ:

Մյուֆթի ա. մահմեդական կրօնաւսեմ:

Մշրել 1. մանր փշրել, խժուել. 2. փխր.
ուտել:

* Մոքա մայր ուշխար, մարի? Մորաճերն
իրենց գառներին տալիս, կոմերն
միշտ իրանց փոքրերին տալիս:

Մոդ ըլել մոտենալ:

Մոդ մոտ, կողմերը, նրանց մոդքը:

Մոզի երկու տարեկան հորթ:

Մորալ 1. փոստ, մորթի: Մորալ վա-
փախ. 2. աիկ հանած կաշի, որի մեջ
յուղ, պանիր էին լցնում: Մորալներով
պանիր. 3. մոթալի մեջ պահված շո-
ռախառն պանիր:

Մուլա ա. մահմեդական կրօնավոր:

Մուխալիզալ մոխրի մեջ կոլոված:

Մոհրաք ա. պատիվ, հյուրասիրություն,
հարգանք, մեծարանք:

Մոհրել տես՝ Մհրել:

— Մոմ անել գյութությամբ մոմով վա-

խը բժշկել, կրծքի վրա դրած ամա-
նով ջրի մեջ կաթնցնում են վառած
մոմը:

Մոլորա թափառական թուրք երամիշո-
նների հետ շրջող պարող երեխան:

Մոնթ վանական դպրոցի աշակերտ:

Մոնթի գլխին խփում:

Մոռ մանր թթվաշ սև պտուղ:

Մով մետաքսյա նուրբ և խիտ գործ-
վածք, դոնափուղ:

Մովրով վ. դավառապետ:

Մոֆի մորաբույր: Մոֆի չոֆի:

Մոթկացնել ձոթկացնել, ծիծաղել:

Մսխալ ա. ծանրության չափ = 4,26 դր:

Մսկլու, Մսկլու թուրքական մի ցեղ:

Մսմահար ա. դամ, մեխ:

— Մտիկ տալ հայել, ուշք դարձնել:

— Մոֆի և ևո ընկնել անդադար մտա-
ծել:

— Մոֆի ծովն ընկնել մտքերի մեջ խո-
րատուզվել:

Մերմբալ քրթմնջալ, քթի տակ քանո-
թաշ խոտել:

Մըշիմ մրջյուն:

Մըրել 1. պղտորվել, փաթեղվել:

2. բունն աչքերը կոխել: Մըրած
տուն ցալ:

Մուգիկ ո. նվազ, երածշտություն:

Մուծդաշի պ. ավետաբեր:

Մուլֆ ա. կալվածք:

Մուխանաք ա. հենդ:

Մուխանաբուրլուն հենդություն, դավա-
ճանություն, տաճարություն:

— Մուխ տալ փեթակի մեջ առանձին
գործիքով ծուխ լցնել մեղուններին
այդտեղից հեռացնելու համար:

— Մուկ դառնալ խեղճանալ:

Մունաջառ բազրիք:

Մունդաշ ա. կարոտ, կարիքավոր,
ակնկալու, նամարդին մունդաշ շրջել:

Մունը պ. կնիք, կրոշմ:

Մունը փռող բանդակազ, կնիք շինող:

— Մուղաք կենալ 1. պղտորանալ:

2. սրահպանել:

— Մուղայիք կենալ հսկել, պահպանել:

Մուղաւար ա. միախոր, շահունակ,
մշտադիմ:

Մուննաք ա. 1. երախտիք: 2. թախան-
ձանք: Մուննաք անել խնդրել:

Մունջ համր:

* Մուշա վ. ծառա, մշակ:

Մուշամբա ա. մոմազոծ կտավ, որ ծա-
ռայում է որպես վերակապ:

Մուշտա ա. բուռնցք:

Մուշտել բուռնցքով խփել, բռնցքել:

Մուշտելի ա. մահմեդական բարձր
կրօնավոր:

Մուշտի տես՝ Մուշտա:

Մուտառ պ. 1. կեղտոտ. 2. պղծ:

Մուտառնել պղծել, կեղտոտել:

Մուտուրման ա. մահմեդական, մուսուլ-
ման:

Մուրազ ա. իղձ, փափագ, նվիրական
նպատակ: Մուրազին հասնել:

Մուրախալ ա. թանաք:

Մուրվաք ա. մարդկայնություն, խիղճ:

Մուր մուգ, թունդ: Մուր մալի:

Մուֆրա պ. ձրի անվարձաբարտ:

Յա ա. կամ: Յա րե չե կամ թե ոչ:

Յաբանի պ. վայրենի:

Յաբանի հայվան պ. վայրենի գազան:

* Յաբեղնիկ ո. զրպարտիչ, ամբաստա-
նիչ:

Յարու ադր. հալից ընկած, հառաբակ
(ձի):

Յալ ա. օտար, անծանոթ:

Յալ պ. բաշ:

Յալան ա. յա Ալլահ (բաշալերանկան
բացադահնություն):

Յալդուգ ա. ոսկեղրվագ: Յալդուգ ոսկի:

Յալի տալ պար գալ:

Յախա տ. օծիր:

Յախուր պ. հակինթ քարը: Տես՝ Յա-
ղուր:

* Յաղ տ. յուզ:

Յաղի տ. թշնամի, հոգեառ, ոչնչացնող:

Յաղու տ. բլիթ:

* Յաղշի տ. լավ: Յաղշի օլ լավ եղիր:

Յաղու թույն: Օձի յաղու:

Յալի շուրջար, կտր պար:

Յալաղ տ. արոտավայր լեռնային տե-
ղերում:

Յաղուզ լինու, ի՞նչ պատճառով:

Յաղուր պ. հակինթ:

Յաառ, Յաառ կովարար, կամակոր:

Յավա տ. վայրաստ:

Յավաղ տ. մեղմ, կամաց, հանդարտ:

Յավաճ օշինդր:

Յար պ. սիրուհի, սիրած անձ:

Յարա տ. վերք:

Յարաք ա. արդյոք:

Յարադան տ. արարիչ, ստեղծող: Յա-
րադանիդ ղուրբան:

Յարալու տ. վերավոր:

— Յարալու փարալու տ. մի բանի տե-
ղից վերավորված, վերբերով պատած:

Յարաղ տ. զենք, սպառազինություն:

Յարաղ-ասպարը կապել:

Յարամազ տ. խորամանկ, ճարպիկ:

Յարափալու տես՝ Յարալու փարալու:

Յարուվյար տ. զորավիգ: Յարուվյար

ըլել օգնական՝ զորավիգ լինել:

Յափունջի տ. ալծի մազից պատրաստած

անթև վերարկու, ալծենակաճ:

Յոլ տ. ճանապարհ:

— Յոլա գնալ մի կերպ կառավարվել՝
ապրել:

Յոլա տանել գործը մի կերպ վարել,
բավարարել:

* Յոռիկ ո. սրիկա, խաբեբա, սմբա-
րիշտ:

Յորդան տ. վերմակ:

— Յորդան դռակ տ. անկողին:

Յուխլայ փխր. խմի՛ր, կիմե՛ս: Վաղկա

յուխլայ:

Գ.

Նարաք պ. պաղ շաբար:

Նարաքա չի՛նի թե:

Նազուֆ նուրը, բերույշ:

Նալ ա. պայտ:

Նալել, Նալենի պայտել:

Նալար, Նալար տ. անեծք, նղովք:

Նալաք շար սատանին:

Նալչա պ. կոշիկ կրունկներին խփելու

երկաթ:

Նալչել կոշիկի տակ նալչա խփել:

Նաղարա ա. թմբուկ:

Նաղդ ա. 1. առձեռն պատրաստ նաղդ

փող: 2. կանխիկ:

Նաղլ տ. հերիաթ, պատմություն: Նաղլ

անել պատմել:

Նաղրախանա պ. թմբուկ. դափ: Տես՝

Նաղարա: Նաղրախանի ու մուգիկի

ձեն:

Նամ պ. խոնավ:

Նամազ ա. մահմեդականի աղոթք:

Նամադդ պ. ստոր, տմարդի: Նամադդի

մունհաշ շի՛ենել:

Նամադդություն տմարդություն:

Նամուրյուն խոնավություն:

Նալիբություն փոխանորդություն, տեղա-

պահություն:

Նան, Նանա մայր, մայրիկ: Նանն ըմ-

բիտ մեռնի:

Նաշ ա. մեռելը գերեզմանատուն տանե-

լու պառզարակ, դադաղ:

Նաշխ պ. զարդանկար:

Նաշաղ պ. հիվանդ:

Նաշար պ. անձար, անօգնական, անղոր,

խեղճ:

Նասիբ տ. վիճակ, բախտ, ինչ որ վի-

ճակված է մեկին:

Նասունի ա. Նազովրեցի, քրիստոնյա:

Նայ, քուրֆ, նասունի նրա դուլն են:

Նավչի տ. նավաստի:

Նարգիզ պ. նարգիս:

Նարդիվան պ. սանդուղք:

Նախագ պ. ժլատ, կծծի:

Նախագուրբյուն ժլատություն, կծծիություն:

Նափաս տ. շունչ:

Նեո փխր. շար, դաժան: Նեո օձ: (Նեոն կայսրի անունից):

Նեո անեղ նետ աղեղ:

Նեղեն պանդուխտ, տարաշխարհիկ, ինձ, անտեր նեղենիս:

Նիգամ ա. օրենք, կանոն, զորքի կանոնավոր շարք:

— Նի ըլի 1. հեծենկ: Զիանը նի ըլան:

2. բարձրանալ: Միմաբեն նի ըլի:

Նիլենի տես՝ Նի ըլի:

— Նի մանել հերս մանել, սպրդել:

Նեախ պ. անարդար, անիրավ: Վայ հալսին, վայ նեախին, 2. իզուր:

— Նեախ տեղը անմեղ տեղը, իզուր տեղը, անարդար կերպով:

Նհար պ. նախաձաշ: Նհար անել:

Նդղալ թուլանալ, բունը տանիլ:

Նշանած ամուսին: Ստեփանի նշանածը:

— Նշանց տալ ցույց տալ:

Նշխար 1. բարակ օրհնած հաց, որ փորրիկ կտորներով բաժանում են

ժամադրողներին պատարագը վերջանալու ժամանակ. 2. հացի մանրուր:

Նեհանը նշխար դնել:

Նորար ա. հերթ, կարգ:

Նորեր ճակատի վրայի կնճիռներ: Նորերը կիսել խոժոռվել, սրտենդել:

Նոխտա ա. ձիու, էջի գլխանոց, սանձ առանց լկամի:

Նող ա. շարարեղենի գնդիկներ:

Նոհար պ. ծառա: Նոհար բեհար:

Նոնանատ նուան հատիկի նման գեղեցիկ, կարմիր: Նուա նոնանատ բշեր:

Նուրար պ. երախայրիք, տարվա առաջին պտուղը, հազվագյուտ պտուղ:

Նուդայի գտակ նողայական գտակ, բուխարական կարճ գտակ:

Նուսխա ա. 1. պատճեն. 2. կախարհանք: Նուսխա գտակ բղետեումը:

Շարաշ՝ երբ. պարողէք, դրամական նվեր գուտնաշուն: Շարաշ տալ:

Շալ պ. բրդե գործվածք: Շալ գողիկ:

Շախա տ. կատակ: Շախա անել:

Շախաշի տ. ծաղրածու, կատակարան:

— Շախկա անել մեջտեղից կիսել, ջարդել (մարմինը):

Շանգաղե պ. արքայազն, շահի որդի:

Շանի պ. 1. պարսկական փողը՝ դրամ,

1/20 դրամ. 2. 1/5 կոպեկ, 1/4 արասի:

Շանություն շահի իշխանություն:

— Շաղը տալ ցողվել. աշնանը բույրերի ճյուղերի և տերեւների խոնավանալը, որից է շատ հաճախ ցրտահարվում են: Վաղին շաղը տվել ա:

Շամադան պ. աշտանակ, մոմակալ:

Շամիրել շամփուրի պես ծակել:

— Շանց տալ նշանց տալ, ցույց տալ:

— Շան օրի լինել շատ վատ վիճակի մեջ լինել:

* Շապկա տ. գլխարկ:

Շառ պ. փորձանք, վտանգավոր կացություն:

Շառըշտ ա. փորձանք ու շարիք: Շառը շուրից նեռու մեալ:

Շարար ա. օշարակ:

Շարբաք ա. օշարակ:

Շար Ժակատի, վլի ոսկու շարան:

Շարֆյաստ ա-պ. պնակ, աղու:

Շաֆարլամա տ. շաքարահաց, խորեղենի տեսակ:

Շաֆաղաք տ. շնորհ, թողություն:

— Շաֆաղաք տալ վշտակցել, գթալ:

* Շեմա ո. ստահակ. անզգամ: Դուռակ

ու շեմա եկան ձեն տալով:

Շենլիկ մարդարնակ, բնակելի: Շենլիկ

անել:

Շեֆ ոտքերի արանքը:

Շիլա կարմիր, կարմիր գույն:

Շիլափալ պ. շիլա ճաշ, բրնձով ջրալի

քաշովի:

Շինել ու գինժորական վերտրիտ, գրատ:

Շիշակ պ. 1. երկու տարեկան էգ գառ.
2. նորատի, մատղաշ:

Շիշակացել բարձրահասակ և նուրբ դարձել:

Շիվան պ. լաց, կոծ: Սուգ ու շիվան:

Շիրա պ. բաղցու, խաղողից մղած բաղցր հյութը: Շիրի կարառ:

Շիրախանա պ. հնձան, ներքնատուն, որտեղ գրվում են գինու կարասները:

Շիրաչի տ. շիրա բաշող:

Շիրախտ պ. շուճմայից՝ քնջութից հանած ձեթ:

* Շլաղրառում գ. ուղեկալ փայտ:

Շլրկել ցայտել, ուժեղ դուրս գալ: Արին էր որ շլրկում. ծկլակին տալիս:

Շլինճ վիզ:

— Շլինճը տալ 1. մորթել. 2. թշվառության մեջ ձգել:

Շխալիլ շեղբիկ, կոթն ընկած՝ անպետբացած դանակ, դանակի կտոր:

Շկափ ու պահարան:

Շկոլ ու դպրոց:

Շհաղ* ա. վկա:

— Շհաղ տալ, նշանց տալ, ցույց տալ:

Շհար ա. 1. քաղաք. 2. հնումը Երևանի կենտրոնական մասը:

— Շենեոց գելեոց անել 1. ունեցածը օտարի ձեռքով վատնել. 2. գազանների կերակուր դառնալ:

Շերոնկ անեզ. պառկել քնել:

Շողֆ 1. երգիկից կամ պատուհանից ներս ընկած արևի շառավիղ. 2. ստվեր:

Շորվա պ. ապուր:

* Շի ու կաղամբապուր:

* Շպոր ու խթան, երկաթե բիզ:

Շվի } փայտից կամ հղեղից շինած

Շվու } փող՝ 7 ծակերով:

Շուլալ ա. ձևահավարի տեսակ:

Շուլալի 1. շուլալակար տալ. 2. վայրի վերս կարել:

Շուլալվել փաթաթվելով բարձրանալ:

— Շունը տերը հնանալի իրար անցնել իրար խառնվել:

Շուշա տ. 1. աղակի. 2. շիշ: Մեկ շուշա գինի:

Շուշաչի տ. ապակեդործ:

Շուռ տես՝ Շառլշուռ:

Շփոք խլուսի նման կերակուր:

Ո

Ողորմակոր վայրի շղոտ բանջար է, որ աղաջրում բուսված պահում են ձմեռվա համար: Տես՝ Չոխ:

— Ողբ ու անել կտ-կտ գնալ:

Ոռտեն աղկիփոկ, համետի կամ թամբի հետևի փոկը, որ անց են կացնում գրաստի պոչի տակով:

Ոռֆ 1. վերջ, ծալ: Ղռնունի ոռֆը կարվեց. 2. կոթը, հետևի մասը: Թլաճֆի ոռֆը:

Ոսկեվարաղ սակեպատ, ոսկեզօծ:

Ոսկեցնցուղ ոսկու պես փայլ տվող, ցուլը տվող:

— Ոտերը ջուր անել խմել շատ հարգել, պաշտել:

— Ոտը գնալ մոտը գնալ:

— Ոտը խաղաղվել երթևեկը՝ անցողորձը դադարել:

— Ոտը վեր ունել 1. ոտը բարձրացնել. 2. ջրաղացի աղացաբարը բարձրացնել սվեղի արագ պտտվելու համար:

— Ոտնամուտը շնորհավարել առաջին գալուստը շնորհավորել:

— Որդն որ որտեղ որ:

Որդունճ ճճիներ, մժեղներ:

Չ

Չաղր տ. վրան, տաղավար:

Չարու պարան, թոկ:

Չարության կայք կտրած, թռկից
փախած:

Չալ դուշնգդուն, խառտուիկ:
Չալբուկ որիդ, գեւ պատյանից չհանած
բրինձ:

Չալիշ գալ չարչարվիւ:
Չալմա տ. գլխի փաթաթան, Կապի
չալմա գլխին:

Չախմախ տ. հրահան, կայծքար:

Չախմուր 1. խածակն: Չախմուր աչքեր:
2. Գեղեցիկ: Չախմուր երես:

Չախսե վախսե, Չախսեվախսե մահմե-
դականների կրոնական թափօրը և
ծիսակատարությունը:

Չաղ ա. 1. գեր, պարարտ. 2. փխր.
հարուստ, ունեւոր. 3. բարկ: Կրակը
չաղ աւնել:

Չաղանալ 1. գերանալ. 2. փխր. բոր-
բորվիլ, տարանալ: Քեֆները չաղա-
ցալ:

Չաման տես՝ Աման չաման:

Չալդան տ. թեյաման:

— Չալի բասի տակ թեյափսի:

— Չալիւ տ. մարդագետին, արոտ:

— Չալիւ չիման մարդագետին, արո-
տավալը, կանաչավալը:

Չանա տ. կզակ, ծնոտ: Անատում չա-

նեքը իւրաք խփել:

— Չանա տալ զրուցել, սակարկել:

Չանալ տ. պնակ, աման, խոր աման:

Չանաղը դեմ աւնել:

Չանգ1 պ. մաղիլ, ճիրան: Չանգերը

սրել:

Չանգ2, Չանկ մառախուղ, մշուշ: Չանգ

ու դուման սար ու ձոր բռնեց:

Չանգալ պ. 1. պատառաքող. 2. կեռ,

ճանկ:

Չանգի մագիլների միջ առնել, ճանկել:

Չանգոն ճանկուկ, ճանկով պատնել:

Երեսը չանգոնել:

Չաղլամիշ «չառ» կոչված անասնական

ախտով բռնված, ոչ ու փուշ, անիծ-

ված:

Չարա, Չարե պ. ճար, միջոց:

— Չարա աւնել ճար աւնել:

Չարալ պ. չոր միրգ:

Չարաւրդ տ. ճարահատ, ճարահատյալ:

— Չարը տաւնել դալը տաւնել, մի ու-

րիշին պատահելիք չար պատահարնե-

րը վրան առնել:

Չարխ պ. 1. ճախարակ. 2. անիվ.

3. բախտ:

Չարեք պ. բառորդ: Չարեք վերստ:

Չարխալ տ. շնագալլ, չախկալ:

Չարմիւն կշիւնել, պինդ հանգուցնելով:

կապկապել, կաշկանդել:

Չարչի տ. մանրավաճառ, թափառական

մանրավաճառ:

Չարսավ պ. ծածկոց, սավան՝ որով կա-

նայք ծածկվում էին: Չարսավը գըլ-

խին ֆցիլ:

Չարվաղար ձիապան, ձի ջորի վարձու

ովող և ուղեկցող:

Չարուխ տ. տրեխ:

Չափար պ. ցանկապատ:

— Չափմիշ աւնել ասպատակել, ավա-

րառել:

— Չափ ֆցիլ սորաշալ բշիլ (ձին):

Չափ երկու ոտքերի միացման արանքը:

Շալվարի չափ:

Չափմա կրկարավիդ կոշիկ:

Չափուշ տ. մուրճ:

Չեշմալ պ. ախոց:

Չերեք կովկասյան լեռնցի ժողովուրդ:

Չիրուխ տ. ծխափող, ծխամորճ:

Չիման պ. մարդ, մարդագետին, կա-

նաշ սիղակաւ վալու: Տես՝ Չալի չի-

ման:

Չին 1. աստիճան. 2. պատիվ:

Չինարի պ. 1. բարձր ծառի տեսակ,

կաղամախի. 2. փխր. բարձրատուն:

Չինի պ. հախճապակի, ճենապակի:

Չինեղեն չինե ամանեղեն, հախճապա-

կեղեն:

— Չիփ չիփախ, Չիփ չիփա մորե

մերկ, տկլոր:

Չիֆիւս լաշակ:

Չլավ առանց յուրի բրնձն քրալի քաշո-
վի, ուտենի փլավը, մարսենի չլավը:

Չխշխալ, Չղչղալ չփշփալ, խիստ
թրշիկ, Բրտնում ջանն չխշխալում
էր:

Չխշխալացնել շրի, ցեխի մեջ մտցնել
հանելու ձայնը, Տլոտ՝ քոշերը ցեխի
մեջ չխշխալացնել:

Չդրեխ տ. բամբակը կորզահան անելու
գործիք:

Չքաճխաբուկ արտույտ թռչունը:

Չու դաշտ, բաց տարածութիւն:

Չուխ տ. կաղ:

Չամխ պ. մական, փայտ, ձող, մա-
հակ:

Չոնքանալ կոնդանալ, անդամաւելջ
դառնալ:

Չոշուխ տ. երեխա:

Չոռոտ ցավոտ, հիվանդոտ, վատ: Չո-
ռոտ պտուղ:

Չոփ տ. խոփ, ծեղ: Չոբացել, չոփ են
դառնել:

Չոփ դառնալ սաստիկ նիհարել:

Չոփի կտրտված չոր ճյուղեր. չորացած
մացառ:

Չվան պարան, թոկ:

— Չվանի դեն (խոսք) կարեւորու-
թիւն տալ, հաշիւ առնել:

Չրաղ պ. 1. ճրագ. 2. փխր. ձեռնա-
սուն, ժառանգորդ, աշակերտ:

Չրաղդան պ. հրավառութիւն, ճրագա-
հանդես:

Չուք արոր:

Չուլ տես՝ Ջուլ: Չու ու փալաս:

Չուխա տ. 1. բրդն, շալ կտոր. 2. մա-
հուգն վերնազգեստ:

Չունքի պ. որովհետեւ, բանի որ:

Չուշխել վ. սուղութ:

— Չուռումիշ բլել տրորվել, այրվել փո-
թոթվել, տանջվել:

Պ

• Պալանկին պատգարակ:

• Պալմ լ. արքայաթղենի:

— Պակաս խոսք մակերդ զրույց:

• Պաղող հեղկ. կոստուռ:

Պանուն սոնապան:

Պասուր պարստոիկ:

• Պաստուր լ. բողոքական քահանայ:

Պատածակ պատի ճեղք, խորշ:

Պատկերակից նույն պատկերն ունեցող,
մարդ:

Պատկերանմուրթուն նկարչութիւն:

Պատնառավոր հղի կին:

Պաւրսել պատրուտ անել, պատվաստել:

Պարկապուկ { ուլի կամ գառան տիկ,
որի մի պենճղից դու-
Պարկապուկ { դուկ դնելով նվագում
են:

Պելանալ ցնորվել, գժվել:

Պելացել շլացել:

Պելացրել շլացրել, պլշել:

Պեծ կայծ: Պեծին տալ, պեծին պեծին
տալ պայծառ շողշողալ:

• Պերուք գ. կեղծ մաղեր, կեղծ ծամ,
պարիկ:

Պիպ առարկաների սուր ծայրը: Տես՝

Պպին կանգնել:

Պիտանավորութիւն հարկավորութիւն,
պիտանի լինելը:

• Պիրամիդ հն. բուրգ:

• Պիրոգ կարկանդակ, գաթա:

Պլդուխ տես՝ Պլտուխ:

Պլիկ արծաթն կամ պղնձն բարակ մանր
փող, որ իբրեւ զարդ կարում են երե-
խաների հագուստի վրա: Մի պլիկ էլ
չտվին:

Պլշկել փուլ գալ, բանդվել:

Պլտան փայտը միջից հանած դալար
ճյուղի կեղև, որ դնում են պատ-
վաստելիք ճյուղի վրա: Պլտանը ջուր
էր բնկել:

Պլաուիս փրով, ջրով ունեցրած այտ, թուշ:

* Պյապար լոռ. բրբ. տես՝ Բարբար:

Պեղսուդ ո. դատ, դատարան, մեղադրանք:

Պերնոս ո. մատուցարան, սինի:

Պելիցի գ. ոստիկան:

Պելիցիա գ. ոստիկանություն:

Պելիցմեսար գ. ոստիկանապետ:

Պելկ ո. գունդ, զորագունդ:

Պելլակ լեհ:

Պելշիա չեհաստան:

— Պոկ գալ 1. բաժանվել. 2. փախչել:

Պոպոզ սրածայր: Պոպոզ մորթե գդակ:

— Պպին կանգնել 1. առարկաների սուր ծայրին՝ եզրին կանգնել: 2. փխր. համառել, կամակորել:

Պոնոկել պոկոտել, արմատախիլ անել:

* Պոնոկլատի ո. անիծված, նզովված:

Պոռը շրթունք:

Պոտեպոտենկ լեփ լեցուն, մինչև բերանը լցված:

Պոունգ 1. շրթունք: Քիթ քա պոունգ: 2. եզր: Պոնգին դնել:

Պոտտ շուրջ: Պոտտ գալ, տալ շրջել, շուրջը պտտել:

Պոտունգ 1. բուծ, ցուցամատ և միջամատի իրար կցած միջոցը. 2. փխր. փոքր քանակություն, բիշ: Մի պըտունգ գարի:

Պտուդ աչքի բիբ: Պտուդս խավառեցավ:

Պրծացնել 1. աղատել: Ուղին իր հորը պրծացրեց: 2. վերջացնել. 3. դուրս կորզել. 4. շուտ ու անփութ հագցնել: Պուտ կաթիլ: Մի պուտ ջուր:

Ջաբխանա պ. վառողի պահանտ, զինանոց:

Ջադդան ա. մեծ, ահագին: Ջադդան քաղ:

Ջադուրազ պ. վհուկ, կախարդ:

— Ջախըփուրք անել շարդ ու փշուր անել:

— Ջախըփուրք ըլել ջախջախվել, փշըրվել:

Ջանրա պ. ճախարակ:

Ջամ պ. գավաթ, թաս:

Ջամաղ ջրիմուռ:

Ջամդաֆ լեշ, դի, դիակ:

Ջամդաֆակեր գիշակեր, լեշակեր:

Ջամընաք, Ջամնաք ա. ժողովուրդ, բազմություն:

Ջան պ. 1. հոգի, կյանք: Ջանը դուռ գա: 2. մարմին: Ջանը սրտալ: 3. հոգիս, սիրելիս: Ջանըմ հոգիս:

Ջանավար պ. գաղան:

Ջանգալ պ. 1. ժանգառ, ժախո, անպետք խոտ. 2. բարբարոս, ավազոտ վայր:

Ջան գյուլում պ. ջան ծաղիկ (բառացի): Համբարձման տոնին ծաղկագոգրի երգերը:

— Ջանը դող ընկնել վախենալ, սարսափել:

Ջանընաք ըլել հալից ընկնել, տանջվել:

— Ջանին ջաֆա տալ իրեն նեղություն տալ, իրեն ճնշել՝ նեղել:

— Ջանից ընկնել խիստ հոգնել, մաշվել, տանջվել:

Ջաննաք ա. դրախտ, երանություն:

Ջանով մեծ, վիթխարի, մարմնեղ:

Ջանջալ վայրի թուփ, մացառ, ժանգալ: Մառ ու ջանջալ ամեն տեղ բուսած:

Ջառմա ա. տուգանք:

— Ջառմեն ֆաշել վնասը կրել, նեղությունը կրել:

Ջավանիր ա. գոհար, ակնեղեն:

Ջավաներդեն գոհարեղեն, թանկագին ակնք:

Ջաֆա ա. հեղություն, տանջանք:

Ձգրվել: Ձկրվել բարկանալ, ճհերոտել:

Ձգրու ի հեճուկալ: Ձգրու ի բարկութեամբ:

Ձեր, Ձիր ա. գրական: գրական: — Ձկրան տ. վիթ, ալծլամ:

Ձեր վ. դիւ, հիւ: Ձկր գրական: —

Ձեր օր տար օր, լալ օր:

Ձերզ կարգ, շարք: Ձերզ ընկնել:

Ձիգյաւ պ. 1. թոր, փայծաղ: 2. սիւտ: Մեղական գուրը շիգյաւում:

Ձիգր ոխ, բարկութիւն, դալրույթ, վրեժ: Ձիգրը հանել:

Ձիդա մղրախ, տեղ, նիդակ: Ձիդա բոյ:

Ձիլ 1. ջիղ: Ունեւիս ջիւեր վաղուց են փեղացել: 2. պինդ, կոշտ, անձամելիս, ջգոտ: Ձիլ-միս: Ձիլ-միս:

Ձիլալ սանձ: Ձիլալ սանձ: Ձիլալ սանձ:

Ձինգյանա 1. գնչու: 2. աղմկարար:

Ձինգյանություն խիստ աղմուկ, աղա-դակ:

Ձինս ա. ցեղ, տոհմ: Ինս ու ջիհս:

Ձիվան պ. երկուստարդ, մատնադահա:

Ձիրիդ ա. մականախաղ:

Ձիլդ առավել եւ:

Ձխտակ երկվորյակ:

Ձխտվել գուլգ դառնալ:

Ձհան պ. աշխարհ: Տես Պյուլ ջհան:

Ձհանդամ ա. գնհն, դժուր:

Ձմբա տ. ճահիճ:

Ձեզուկ գզգզել: Ձեզում շորե գզգզ-ված, ծվենծվեն եղած հագուստ:

Ձեջխել ջախջախել:

Ձոխի վ. գավազան, մահակ, փայտ:

Դիւ, դա, ջոխիս հագիր ա:

Ձվալ պ. բորչի թելով գործած մեծ պարկ:

Ջրատար խեղճ, ողորմակ:

Ջուլ ա. փոքրիկ կապիտ: Ջուլ ու փա-լաս:

Ջուխտ գոնգ:

Ջուհար ա. 1. փայլ, ցոլք: Ջավանիւր,

ալմագը շատ ջուհար ունի: 2. շնորհ,

ձիրք: Իմ ձեռաց ջուհարովն էլ փո-րուն մագերէն շինեմ:

Ջուղար ա. պատասխան: Ջուղար:

Ջուռա աղբ. տեսակ:

— Ջուրը ջրամանից հանել հաղիլ հաղ ապրել:

— Ջուր ջրի ջուր անել, արտը ջրել:

Ջուրը ջրելիս տեսա:

— Ջուր տու բշի անել շտապել, թեթելա-կի անցնել:

Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ջուրամ պ. վնաս:

— Ռաստ բերել պատահեցնել, հանդիպեցնել:

— Ռաստ գալ պ. պատահել, հանդիպել:

Ռաֆր պատերի երկարությամբ երկար պատահան, Մեր տան ռաֆրումը շրդենմ:

Ռեխ 1. երախ, դադանի դունչ. 2. բերան:

* Ռեկրուտ ո. նորակոչիկ:

Ռես ա. տանուտեր:

Ռզղ ա. ապրուստ, օրասնունդ: Անոված նրանց ռզղը հասցնում ա:

Ռհար ա. գլուղական հասարակութուն: Տես՝ Ռահար:

Ռումրի վ. գոմշատիկ, գոմշի՝ եզան կաշուց պատրաստած տիկ:

Ռուշվար ա. կաշու:

Ռուսի տ. ուսուական:

Ռուսվա պ. խալտառակ, անվանադիված:

Ռուֆար տ. հուլս, ապավեն:

ՅԶ

Սարանի ա. առավոտյան:

* Սարեկյան ոչխար աստվածային պարգև: Սարեկյան ոչխարը ըստ աստվածաշնչի Աստված տվեց Աբրահամին Իսահակի փոխարեն զոհելու համար: Սար ա. համբերություն: Սարը անել համբերել:

Սաղաղ ա. ողորմություն, շնորհ: Քո տերել սաղաղիկ:

Սաղա պ. գուտ, անխառն, մաքուր:

Սաղայել սատանա: Սաղայելյան փող:

Սաղաֆ ա. սատափ:

Սազ պ. սազ, ջութակաձև նվագարան:

Սազանդար պ. նվագածու, երաժիշտ:

— Սազ գալ հարմարվել: Խոսքը սազ եկավ:

Սաժեն ո. երեք արշին, երեք դազ (երկարության չափ):

Սալա ա. տափակ կողով:

* Սալար տ. աղցան:

Սալամ ա. ողջույն:

Սալամար ա. ողջ: Սաղ սալամար ողջ ատողջ:

Սալր տ. 1. միայն, լուկ. 2. խալառ:

Սալփետ, Սալփեթա անձեռոցիկ:

Սախատ ա. հաշմանդամ, խեղանդամ:

Սախտ ա. ուժասպառ, վշտացած:

Սախատվել խեղվել, հաշմանդամ դառնալ:

Սահաբֆիմի տ. ժամաչափ:

Սաղ տ. 1. ողջ. 2. բողբո: Սաղիմ սպանել: 3. ամբողջ: Սաղ Իրանը:

Սաղանալ ատողջանալ:

Սաղացնել 1. առողջացնել. 2. ծախել:

Սաղիֆյան կենդանությամբ: Սաղիֆյան ալմած:

— Սաղ սալամար տ. ողջ ատողջ:

Սաղ սաղ տ. ողջ ողջ, կենդանի:

Սաղրի տ. 1. ձիու գավակ: Հենց գիտես Բոստ ձիու սաղրի բլի: 2. ձիու գավակի կաշուց պատրաստած հաշի, կանաչ կամ կապտագույն անհարթ հրեսով: Սաղրի մաշիկ:

Սամուր պ. սամուրի մորթուց պատրաստած: Սամուր Բուրֆ:

— Սայմիշ անել տ. համարել, բանի տեղ դնել: Սայմիշ շանել, արհամարհել, բանի տեղ չդնել:

Սանգակ տարացրած մանր գետնարների վրա թխած հաստ լավաշ հաց:

Սանգար 1. պատենել, պատվար. 2. պաշարում:

Սանդուղ ա. արիկ:

Սանիար ա. գործ, արհեստ:

Սանդաբֆյար տ. արհեստավոր:

Սանջախ տ. նահանգ, գավառ:

Սաշմա տ. կապարե գեղիկներ (հրացանի):

Սաս տ. ձայն, հնչյուն:

Սասանհարվել սարսափել, ահաբեկվել:

— Սասանմիշ բիլ ցնցվել, սթափվել:

Սալմանի պ. բացի, դատ:

Սատաճաբամի } պտուտահողմ, թա-
Սատանի բամի } թառ:

— Սատանի ակաճը խուլ սատանեն
չլսի:

— Սատանի ետի ոտ շատ ճարպիկ, աչ-
քաբաց, խորամանկ:

Սատակել մեռնել (գործ է անվում ա-
նասունների համար):

Սարա պ. պալատ: Քոչ ու սարա:

Սարասկյար պ. զորք, զորապետ:

Սարաֆիք հրվանդան:

Սարդ տ. խիստ: Հավեն էլ էնպես սարդ
չէ:

Սարգսար պ. փոխարքա, մեծ իշխան,
զորապետ:

Սարգսի պ. մառան, սառնարան: Մա-
ռային մի գիշեր սարգսի մեղաբե-
ցին, ու կաքը բերի:

Սարի բվանք հրացանի տեսակ:

Սարենսար պ. գլխահաշիվ:

Սարենդուս սարնիվեր, սարի բարձրու-
թյամբ ուղղահայաց կանգնած:

Սարսաղ տ. թեթևամիտ, ցնորամիտ:

Սարսարի պ. ապուշ:

Սարվազ պ. պարսից հետևակ զինվոր:

Սարվել սովորել:

Սարբար պ. կառավարիչ, վերակացու:

Սափոր խեցեղեն աման, կուժ:

Սաֆի տ. դիցուք, իբր, ասենք: Սաֆի
թե ասենք թե, իբր թե:

Սաֆու տ. 1. նստարան. 2. գոմի նրս-
տատեղին: Գոմի սաֆուն տափաշել
է:

Սել սայլ:

Սելաշի }
Սելապան } սայլապան:

Սելավ ա. հեղեղ:

Սեղանախալակ ցած բոլորակ սեղան,
որի վրա գրտնակով բացում են խմո-
րի գոմերը:

Սեյիզ ա. մահմեդական հոգևոր պետ:

Սեյիզ ա. հոսի առաջնորդ այծը:

Սեյր ա. զբոսանք:

Սեյր անել 1. զբոսնել. 2. սիրարտնել:

Սերմոենեք զանազան սերմեր:

— Սեր ֆցել սիրահարվել:

Սևագլուխ վարդապետ, արեղա:

Սևակոլոլ 1. սևի մեջ թաթախված, սգո
շորեր հագած. 2. խիստ մութ: Սևա-
կոլոլ ամպ:

Սև ֆար 1. մահմեդականների նամազի
ժամանակ գործ անած այն փոքրիկ
տափակ սև բարձր, որ դրվում է աչքի
ստաշ հ հիշեցնում է Քաթուս սև բա-
րձր. 2. փխր. վանք, եկեղեցի:

Սզլալ տ. կսկծալ, մրմնջալ, մրմռալ,
մորմորվել:

Սըխ տ. խիտ:

Սըռ ա. դաղտնիք:

Սիլա }
Սիլա } տ. ապտակ:

Սիմենդր եգիպտացորեն:

Սիգա տես՝ Սիֆա:

Սիեն սյուն:

Սիենի պ. մեծ ափսե, սկոտեղ:

* Սիպա հնդկի զինվոր:

— Սիրար առնել սփոփել, վշտացածին
մխիթարել:

— Սիրար արին կարալ մղկտալ, սաս-
տիկ վշտանալ:

— Սիրար գնալ ուշաթափվել:

— Սիրար ետ բերել վշտահար սիրտը
սփոփել:

— Սիրար փռումը ծիծաղել սաստիկ
ուրախանալ, հրճվել:

Սիֆա ա. 1. դրամի դրոշմաբանդակը.
2. դրամ:

Սլլացնել սոսափել: Քամին ծառերի տե-
րեկները սլլացնում է:

Սկիլ ամենևին, բոլորովին: Սկիլ աված
չի:

Սկիլ սկիհ:

Սկում անել պատարագ անել:

Սնար ա. իշխան, տեր:

Սնալ ղռան Ե. բախտավոր: Սնալ ղը-
ռան, իշի փալան:
Սնալ Ե. 1. ժամ. 2. ժամացույց.
3. պակ. վայրկյան: Էն սնալը փխլը-
վում Ե:
Սղալել շոյել, փաղաղել:
Սմրուլ պ. դեղնասպիտակ գարնանային
ծաղիկ:
Սնգսնգալ վատ ձիու կամ էշի վեր վեր
ցատկել, բելքի տեսակ:
Սնդվակալ սնդուն կալնելու շոր:
Սնդուլ Ե. արկղ, պահարան:
Սնդուս սլունն ի վեր կանգնած:
Սնրո Ե. սահման:
— Սոդոմական կրակ պատիժ, պատու-
հաս, տանջանք:
Սոխախ Ե. նեղ փողոց, փակուղի:
Սոմի բորոն հացի տեսակ:
Սոյ Ե. ցեղ, սերունդ, տոհմ:
Սուպո բիրտ, կոպիտ:
Սուպուրյուն կոպտութիւն, բիրտու-
թիւն:
Ստակ իստակ, մաքուր:
Ստակել մաքրել, ջնջելն ստակել:
Ստափաննոց մի բաժակ տարողու-
թյամբ:
• Ստեղիտ Ե. շուքա (ձկան տեսակ):
Ստոլ Ե. սեղան:
Ստորոժ Ե. պահապան, սպասավոր:
Սրա Ե. հերթ:
— Սրախորով անել կոտորել, ջարդել:
Սրմա Ե. ոսկեթելով ասեղնագործած:
Գյուլաբաբնով կամ սրմա արած:
Սրագալ ձիու բելքի ժամանակ հանած
ձայն:
Սրտամեա դժգոհ, սիրտը կոտրած:
Սրտաֆո բուն սիրտը: Սրտաֆոին խը-
փել:
Սուրան Ե. մինակ, առանձին, ինքն ու
իր գլուխը:
Սուրասո արհեստավորներ:
Սուխա Ե. ուսանող, աշակերտ, դպիր:
Սուկի վ. անասունների ողնաշարի եր-

կու կողմի փափուկ երկար միսը, ոտ
սովորաբար խորոված են անում:
• Սուեղուկ տես՝ Սեղուկ:
Սուշ Ե. հանցանք, մեղք:
Սուշու Ե. մեղասպարտ:
Սուրապ Ե. պատկեր, կերպարանք:
— Սուրանի բոյ պ. բարձրուղեշ, գեղե-
ցիկ հասակ:
— Սուր փաշել սուր բարձրացնել:
Սուրու Ե. հոտ: Ռշխարի սուրու:
— Սուրուրմիշ ըլել Ե. սողալ, գետնի
երեսով շրջելու կամ փորսող տա-
լով դնալ:
Սուփրա Ե. 1. սփռոց. 2. ճաշի սեղան:
Սֆրա Ե. 1. նախ և առաջ, ամենից ա-
ռաջ. 2. առաջին: Սֆրա եկողը:

Վ

Վաղա Ե. պայմանաժամ:
Վազ որթ:
Վագիր Ե. նախարար:
Վաքան Ե. հայրենիք, ծննդավայր:
Վալի Ե. նահանգապետ:
Վալիաք Ե. երկիր, գավառ:
• Վալլան } մշ. բոբ. աստված վը-
• Վալլախա } կա:
Վալսուկ վախկոտ, երկչոտ:
Վախտ Ե. ժամանակ, միջոց:
— Վաղի մասալա հին առած, հին
խոսք:
— Վալ տալ գլխին ուժեղ սգալ, ող-
բալ:
Վալա մեկ. վերք:
Վարաղ Ե. շատ նուրբ ոսկյա թերթ, ո-
րով պատում են առարկաները, հայե-
լիի հետեղ քսած նյութը: Չառ վարաղ:
— Վարավուրդ անել դիտել, խորագնին
աչքով նայել:
Վարավուրդով 1. նայելով, ըստ երևույ-
թին. 2. շրջահայաց:
— Վարգի պես պտեն լավ պահել, լավ
խնամել:

Վարքաւա՛ Ե. մի կողմ, սպասարար
վերջացրած: Վարքաւա՛ անել:

Վելադ Ե. ծանոթ, տեղյակ: Ճամփի վե-
լադ:

Վելադուրքուն ճանապարհի ծանոթու-
թյուն՝ տեղյակություն:

Վեջ փուլթ, հող: Ինչ վեջ Ե:

— Վեր ածել թափել:

— Վեր անել 1. վայր թափել, թոթա-
փել. 2. ածիլել, սափրել:

Վեր ըլել 1. բարձրանալ. 2. հնչել (ձայ-
նը):

— Վեր հատել խփել, ծեծել: Գլխին վեր
հատում:

— Վեր քաղել հավաքել: Հացը վեր քա-
ղածին պես:

Վերնատուն տան վերին սենյակը, վեր-
նահարկ:

— Վերին բելն ընկնել խիստ հյուծվել,
մերձամահ լինել:

Վերստ Ե. մոտ 1 կիլոմետր, երկարու-
թյան չափ:

— Վերու հավ վայրի հավ, խոխոր:

Վեֆալ մուրհակ:

Վգաֆֆ վզի հետևի մասը, ծոծրակ:

Վվվալ լաց լինելով մի բան ուզել:

Վոդլա Ե. օդի:

Վոկել խանձել, ալրել: Վիզը կրակեց ու
վոկեց առաջ:

Վոշնել շառագունել, կարմրատակել: Ե-
րեսները վոշնել, վարդ էր դառել:

Վոփալ վառվել, փայլվել:

— Վոգի տալ աննպատակ թրև գալ:

Վրքվրքալ 1. լացի ձայներ հանել.

2. գողգողալ: Յրոցի դողում էր,
վրքվրքում:

Տ

Տագ անել սուս անել, լռել:

Տալացուկ տալիք, պարտք:

Տալա Ե. ալիք:

— Տակը վեր անել տես՝ Տակ ու
գլուխ անել:

Տակերնանց տակից, խորքից, դադտնի:
Տակերնանց հալիլ աչքի տակով նա-
յել:

— Տակովն անել յուր տակն առնել, յու-
րացնել:

— Տակ ու գլուխ անել խառնել, տակն
ու վրա անել:

— Տաղըքմիշ անել Ե. ցրվել, ցար՝ ու
ցրիվ անել:

Տամար Ե. հրակ:

* Տամբուր մայուր գ. ափազ թմբկահար:
Տանդոշ տնտիրոջ:

Տանտանու առտնին կերպով, ընտանե-
բար:

* Տանց գ. պար.

Տաշտաֆերանֆ 1. տաշտի պատերից
կպած խմորից թխած փոքրէկ հաց.

2. փխր. ծնողների վերջին դավակը,
կրտսեր:

Տարաղաջ Ե. կախաղան:

Տարք բամբից աղյուսածև կտրած ա-
թար:

Տարտարոս հն. դժոխք:

Տափ գետին, հող:

— Տափ կենալ թաքնվել.

Տաֆար կրով ծեփած թոնրանման հոր,
որի մեջ թափվում է ճմլած խաղողի
հյութը՝ բաղցուն: Հնձաֆի տաֆարին
դուրբան:

Տեղաքուդք բարտեղ:

Տեղեր անկողին: Մտան տեղըները:

Տեղընան տես՝ Տերնան:

— Տեղընան ըլել տեղից դուրս գալ.

— Տեղվետեղ կրակ դառնալ կրակ կըտ-
րել:

— Տես ու հանաջ ծանոթ:

Տեր ողորմյա, Տերողորմյա մեղեխիկ,
համբիշ: Տեր ողորմյա քաշել:

Տեփուր պ. փայտե կլոր մատուցարան:

Տծժալ ականջի ձայն հանել: Անկաջ-
հեստ տծում Ե:

Տիլ ջրալի ցեխ, տիղմ: Տլուտ քոշեր:

Տկնոր փոքր տիկ:

Տղամարդություն 1. մարդկություն.

2. քաջություն, կորովություն:

Տղիս տղա ապրես, կեցցես (քաջալերական բացադանություն):

Տմբացնի 1. գլուխը շարժել. 2. դափին զարկել:

Տմրամբալ տատանվել, շարժվել:

Տմկվել խիստ թրշվել:

Տնազ ա. ծաղր: Տնազ անել մեկի ձեռքը՝ շարժումները անել:

Տնաֆանդ տունը ավերված, ընտանեկան՝ մտերմական հանդիմանություն: Տո՛ տնաֆանդի աղչիկ:

Տերնան տանուտեղից հանված: Տերնան անել:

Տեկի նորատունկ ծառ:

Տոբակ պարկ, բսակ:

Տոլ հասակակից, թայդաշ:

Տոլար պ. պահարան:

Տոլու տ. թաս, գինու գավաթ:

Տոլուշի տ. մատուակ, գինու թաս տըփողը:

Տոկուղ տ. աշխատավարձ:

Տոտի 1. գլխաշորի մի մաս, տուտ.

2. շավարի կամ վարտիքի ներքևի մասերը, որ ծածկում են սրունքները:

Տոփ ասր. գերաններից կազմած լաստ:

Տոփի վրա խաղանք, որ գետի դրանից կապած է:

Տպու գոմեշ բշկու ձայն:

Տոնաշություն վայրահաշություն:

* Տրաֆտիռ ո. գինետուն, պանդոկ:

* Տրաֆտիռչիկ ո. պանդոկապետ, գինետնատեր:

Տրեա ո. երրորդամաս: Երկու տրետը ավել ա:

Տրլեգալ գոմշի հանած ձայնը, տուլընգալ:

Տրտինգ տոճիկ. անասունների ուրախությունից վազվզել, ցատկոտելը (երբեմն նաև մարդու): Տրտինգ անել:

* Տրտիկա ո. ծխամորձ:

Տուզ տես՝ Դուզ:

Տուլաշ ագռավից քիչ փոքր սևափետուր թռչուն:

Տուման տես՝ Դուման:

— Տունը սրբել կողոպտել, ունեցածը ամբողջությամբ թալանել:

Տուտ ծայր: Մասրի տուտը Ստամբուլ ա հասել:

— Տուտը պեկը հասնել ծայրի ծայր լցվել:

Տուտուցացել թեթևսովիկ դարձել, թեթևամտացել:

Գ

Բիգեաժամ երեկոյան ժամերգություն:

Բիգեահաց ընթրիք:

Բիգուն երեկո:

* Բեշ ո. ճառ:

Յ

Յախ վառելիքայտ:

Յախատուն փայտանոց:

Յան տարթի և աթարի մանրունք:

Յեք մեղ: Յեք ֆցել շան միգելը:

Յեկրուկ բերնից-բթից դուրս թռած թքի, լորձուների ցատեր:

* Յեկուր ո. գրաբնիչ:

— Յից ըլել ցցվել, տնկվել:

* Յիցեաթելա վ. լուսաճճի:

— Յից ցից ցցված, ցից տնկված:

Յոփ ցոփ շտապ ու հավաք, կուփկուփ:

* Յոցխալ վ. կենդանի, Յոցխալ խաշտձ ձուկը:

Ո

Ուզբաշի տ. կառավարիչ:

Ուզվոր մուրացկան:

Ուլախ ավանակ, բեռնակիր անասուն:

Ուլուր տ. բարի՝ հաջողություն բերող բախտ, հաջողություն: Ջաճս ձեռ ուղուրին եմ դրել:

Ումր կյանք:

Ումուդ պ. հույս, մխիթարանք:

• Ունդրաֆիցեր ռ. տասնապետ:
 • Ունիվերսիտետ լ. համալսարան:
 Ունֆ հոնը: Ունֆեր կիտել խոժոռվել:
 Ուշունց հիշոցը, հայհոյանք:
 Ուսաբերան ուսի ներքևի մասը, 'որտե-
 ղից թևերն են սկսվում:
 Ուտա պ. վարպետ:
 Ուտաֆյար պ. վարպետ, արվեստա-
 գետ, հմուտ:
 Ուտուլվ ա. կամացուկ, զգուշությամբ,
 հուշիկ:

Փադիշան պ. արքա, թագավոր:
 Փաժ ֆ. մանկկապիկ:
 Փալան տ. համետ:
 Փան պա'հ: Փան հեռ գալիս ա:
 Փանլեան պ. ըմբիշ, գոտեմարտիկ:
 Փայ տ. մաս, բաժին:
 Փանջա պ. ձող, ձողերի բացած հինգ
 մատը: Այլ փանջեն նրանց սասա-
 նեցնում էր:
 Փանջարա տ. պատուհան, լուսամուտ:
 Փաշա տ. տաճկական իշխան, բարձր
 ազնվական:
 Փաշա պ. սրունք, ուրբ:
 Փառ բարակ թաղանթ: Աշֆերի փառը
 վեր բնկավ:
 Փառակալել փառով պատել: Աշֆերը
 փառակալել:
 Փառչա տ. կտոր: Փառչա փառչա անել:
 — Փառչալամիշ անել տ. կտրատել,
 կտոր կտոր անել:
 Փասա փուսա, Փասափուսա ամեն ինչ,
 ունեցած-չունեցածը: Փասա փուսեն
 հավաքել:
 Փարա պ. 1. դրամական ամենափոքր
 միավորը: Մեկ փառի բան բազարիցը
 չէր գալիս: 2. Մասնիկ, պատու:
 Փարա փարա անել:
 Փարալու վիրավոր, կտրատված: Տես՝
 Յարալու փարալու:
 Փարդա պ. վարագույր:

Փարի հնդկական թշվառների մի դաս:
 — Փարվան ըլել գուրգուրանքով շուտ
 դալ, մատաղ լինել: Գլխովդ փարվան
 ըլնիմ, Աղասի:
 Փարուր վառող:
 • Փափ պապ, հողեր պապը: Փափին
 էլ շնոացան:
 Փափախ տ. մորթուց պատրաստած գըլ-
 խարկ:
 Փեղանալ, Փետանալ փայտանալ:
 — Փեղումիս անել փայտով խիտ ծե-
 ծել, գանել, ջարդուխուրդ անել:
 Փեղամբար պ. առաքյալ, պատգամաբեր
 մարգարե:
 Փեյլն ադր. գոմաղը, անասնաղը:
 Փեյվանդ պ. պատվաստ:
 Փեշ պ. քղանցք: Փեշերը վեր բաշի
 շտապել շարժվելու:
 Փեշակ պ. արհեստ:
 Փեշաֆյար պ. արհեստավոր:
 — Փեշերը վեր բաշի փխր. մի բա-
 նից հրաժարվել, հեռանալ, մի կողմ
 կանգնել:
 Փեշկիր պ. 1. երեսուրբիշ. 2. անձեռո-
 ցիկ:
 Փեշղսմաք պ. փորրավոր:
 • Փեշղսմաքյար տես՝ Փեշղսմաք:
 Փեշֆաշ պ. ընծա, պարգև, նվիր:
 Փեշ ռ. վառարան:
 Փերուացի Փերու բնակիչ:
 Փիաղա պ. հետիոտն, հետեակ:
 Փիանդազ պ. ոտի տակ ձգված գորգ:
 Փիանդազ ըլել որեւէ բան մեկի ոտքերի
 տակ ձգել:
 Փիլաֆան սանդուղք:
 Փինաչի պ-տ. հնակարկատ, հին կոշիկ-
 ներ կարկատող:
 Փիշ 1. կատու. 2. կատվին հեռացնելու
 ձայն: Կատվին փիշ տալ:
 Փիշակ տես՝ Փշակ:
 Փիս տ. 1. վառ. 2. կեղտոտ էգ փիս
 հոգիի ստանեֆանքը կտամ:

Փիր պ. գլխավոր, սրբութեան պաշտ-
պան, հովանավոր: Փիրն իրան խոռվ:
Փնովել վատաբանել, պարսմավել:

Փշաֆաղվել,
Փշաֆաղ ըլել:

{ քստմենի, նրկյուղճց
կամ ցրտից սարսը-
ռել, մարմինը ծակ-
ծկոտել:

Փշավ վրացական մի ցեղ:
Փշտել մարմնի վրա փոքրիկ ուռուցք
դուրս գալ, բշտել: Մի քիչ փշտել ա:
Փշտով ատրճանակ, հին ձկն միհարվա-
ծյան ատրճանակ:

Փոք ծալ: Փոք ընկած:
Փոքորել ալրել, խորովել, տոշորել:
Փոքորվել ալրվել, տոշորվել:
— Փոխանը կատու ընկնել սաստիկ վա-
խենալ, շփոթվել:

Փոխնորդ փոփոխակի հադնելու զգեստ:
— Փոխ տալ փոխարինարար տալ:
Փողակել փխր. դրամաներ, փողասներ:
Փողատեր շատ փող ունեցող:
Փռըր, Փռչտ ո. 1. փոստ, փոստատար
կառք. 2. փոստատուն:

Փռչման պ. զղջացած:
Փռչմանել զղջալ:
Փռչմանություն զղջում, ապաշավու-
թյուն:

— Փռըր փռչման սաստիկ զղջացած:
Փոսք պ. մորթի:
— Փոսք վեց վեց անել խիստ բաղցած
լինել:
— Փոսք դադրեղատ անել ուտելու
խիստ պահանջ զգալ:

Փոքրուգալ տ. նարինջ:
— Փոքի եսիր միայն ուտելու մասին
մտածող: Փոքի եսիր մարդ ա:
Փոքավար ծառա, սպասավոր:
Փշակ ծառի բնի մեջ առաջացած խոռոչ:
Փշել փթթել, ծաղկել:
Փռնչի հացթուխ:

Փոսանդ ա. առիթ, պատենություն:
Փոսամարդ վատամարդ:

* Փրեքրասնո ո. գեղեցիկ:
Փրքել բրդել, մանր կտրատել:
Փրփեջալ զվարճանալ:
Փուդ պ. արատ: Փուդ դնել:
Փուրա 1. գողնոց? 2. շտապիր? Դու-
գնացողի համար փուրա ձեն տալիս:
— Փուշը կտորվել եղանակը փոխվել,
տաքանալ:
Փուշիկ 1. փամփուշտ. 2. հավի խածի:
— Փուշիկ դառնալ ուռել:

Փ:

Քարա գաթա:
Քարիքա վ. կանացի վերնազգեստ, մի-
թանա:

Քալփարիկ տես՝ Քյալփարիկ:

Քած } էգ անասուն:
Քած }

Քանրբար պ. սաթ:
Քաղալազ փոքր կողով, ուռի ոստերից
գործած կթոց:

— Քամակ քամակի տալ իրար զորավիդ
լինել, մեջք մեջքի տալ:
Քամար պ. գոտի: Ոսկե քամար:
* Քամերդեր գ. ցարական Ռուսաստա-
նում՝ պալատական տիտղոս: Չորս
քամերդեր իրանց վաժերովը՝ միշտ
նրան ծառայելին:

— Քամի անել, քամի տալ փշել, սուտ
բաներով պարծենալ, դատարկաբանել:
* Քամմա անուշահոտ ծառի տեսակ:
— Քամուն տալ փխր. միտ բերել զրու-
ցել: Ինչ անց էր կացել, քամուն տը-
վին:

— Քանդ ու քանդ անել ավերել:
Քանց քան, ավելի քան:
Քանքան պ. ստորերկրյա առու, չրմուղ:
— Քաշ ըլել կախվել:
Քաշկ քաշք, շարք, սատանաներ: Տես՝
Քաշֆ:
Քաշվել պատկառել, ամոթ զգալ: Հարի-
ցը՝ քաշվում էր:

Քաշալ պ. 1. գլուխը վերբոտ, հերթա-
փության հիվանդութիւնն ունեցող.

2. ճաղատ:

Քաշք սատանաներ, դէներ:

Քառ պ. խուլ:

Քառանալ խլանալ:

Քառանկաշ անուշադիր, անսացող, ան-
հնազանդ:

Քալքառ պ. 1. բորենի, մարդակեր գա-
զան. 2. անբզ. պառաւ: Քալքառ
իմանալ:

Քալքառառնի տես՝ Քալքառ1:

Քարգան պ. 1. ձեռագործութիւն. 2. ա-
սեղնագործութիւն սեղան:

Քարգանառուր պ. ասեղնագործ: Քար-
գանառուր օշմաղ:

— Քարեֆար ընկնել թափառել, այս ու
այն կողմն ընկնել:

Քարագաշի բարոզի:

— Քարովը քսել փշացնել, վատնել:

Քարվան պ. կարավան: Քարվան կըա-
րող կտրիճ:

Քարվանքաշի տ. կարավանապետ:

Քար ու քոլ քար ու խոտ, աղբ: Քար ու
քոլ ընկնել:

Քարփինջ տ. աղյուս, անեփ աղյուս:

Քարֆաշան գերեզմանաբար դնող, ար-
ձան՝ կանգնեցնող:

— Քարֆաշան անել բարերի վրայով
քաշ տալ, տանել:

Քացախել թթվել, անտրամադիր լինել:

* Քացի ցեղապետ:

Քափ պ. եռացող հեղուկի փրփուր:

Քափկիր պ. բափը քաշելու ծակոտինե-
րով շերեփ:

— Քափ ու քոտիմք խիստ ուժեղ ըլլա-
տիք:

Քաֆուլ խոպուպ:

Քեղխուղա պ. գլուղի իշխանավոր, աղ-
դեցիկ՝ հեղինակավոր մարդ:

Քեշալ պ. պատգարակ, ծածկոցավոր
սալ:

— Քեֆն առամիշ անել բեֆ անել, բեֆ

անցկացնել, հանդիստ՝ ուրախութեամբ
ապրել:

— Քրի մագ փխք. շատ բժականդիր,
ձանձրացնող, ամեն բանից դժգոհ:
Քրի մագ մարդ:

— Քրի տակին յիստալ բրթմնալ, տըր-
տընալ:

Քրենլ գտնել:

— Քիք քրի տալ մտերմանալ, մոտի-
կանալ:

Քիմի, տ. չափ: Կես սնաք քիմի մնա-
ցին փետացած:

Քիսա պ. բսակ:

Քիսաշի տ. քիսա անող, բաղնիքում՝ լո-
ղացնող:

Քիր բուլբուլ:

Քիֆիր բուլբուլի, Շողան քիֆիր:

* Քլուպ ու ակումբ:

Քլլալ ջրի մեղմ խոխոջել:

Քձձվել գզգզվել, ծվեն ծվեն լինել:

Քյար ա. Մեքքայի տաճարը, որտեղ
պահվում է մահմեդականների երկըր-
պագութեան առարկան՝ սև թրքը:
Քյար ու ղուտանով օրքում ուտել:

Քյարար պ. խորոված:

Քյալավա ալերակ:

Քյալբալա տ. Արարիայի Քյալբալա բա-
ղարը Հուսեյինի գերեզմանին ուխտ
զնացած մահմեդական:

Քյալա պ. գանդ: Քյալեն ծակել:

2. ղլուխ:

— Քյալլամաղ տալ գլխկոնձի տալ:

Քյալլափաշա պ. ոտ ու գլուխ:

Քյալլեի ամենաբարձր, զիւ: Քյալլեի
ձայն:

Քյալփաքին տ. արջան:

Քյանլան պ. 1. նժուլդ. 2. արագընթաց,
աղնիմ: Քյանլան ձի:

Քյամալ ա. կատարելութիւն:

Քյամալագ տ. անշնորհք, կատարելու-
թիւնից զուրկ:

Քյամանալա պ. ճիւղնուր, ջութակ:

Քյար պ. ներգործություն: Քյար անել
ներգործել:

Քյարա երբեմն, մերթ: Տես՝ Քագի քյա-
րա:

Քյարամար ա. վեհանձնություն, մեծու-
թյուն:

Քյարխանա պ. գործարան, արհեստա-
նոց:

Քյուլգա, Քուլգա տ. ստվերոտ, հովանի
տեղ:

Քյոխվա գյուղապետ, տանուտեր:

Քյոնդալան շեղակի:

Քյոնդալանա ասել ընդմիջել, շեղակի
բան ասել:

Քյոուուլ տես՝ Քոնմար:

Քյուլ 1 տ. մոխիր:

Քյուլ² { ա. բուրբ, բովանդակ: Քյուլ
աշխար, ջամնար քեզ կկարո-
ւի:

Քյուլֆար ա. ընտանիք:

Քյուլյուրդան տ. ծծմբաման:

Քնահարամ, Քնահարամ բունը շառած,
կիսաբուն:

Քննոտ {
Քննոտ { խեղճ, ողորմելի:

Քշտել ծառի ավելորդ ճյուղերը կըտ-
րել:

Քորաշի շալ բրդն նուրբ շերտավոր և
ծաղկանկար գործվածք:

Քորակ տ. ծեծ, դնգստոց:

Քորբումել անդամալույծ դառնալ:

Քորբումսցնել խեղանդամ դարձնել:

Քորուկ տ. կոճղ:

Քու թուփ:

Քուակալել թփերով պատել, քոլերով
ծածկվել:

Քումակ օգնություն:

— Քումակ անել օգնել, օժանդակել:

Քոննոտ աննշան, չնշին, անպիտան:

Քոշ պ. մաշիք, բարձրակրունկ ոտնա-
մանի մի տեսակ:

Քոշի պ. վերնատուն, պատշգամբ:

Քոշի ու սաբա ապարանք:

Քոշել շվիկ, գաղթել:

Քոշվոր գաղթող:

* Քոշոր տես՝ ձալվեր:

Քոռ պ. կույր:

Քոռաղաղինա պ. հակառակի պես: Քո-
ռաղաղինա էն օրը շոգ էր:

Քոռանալ կուրանալ:

Քոռըբոռ կուրաբար, խարխափելով:

Քոռուղուփ պ. շարագուշակ:

Քոռփա տ. մանուկ, երեխա, մատղաշ:

Քոսա 1. վատ, անպետք: Քոսոտ յարու:

2. բրդահան եղած:

Քոփակ տ. 1. շուն. 2. անարգ. ծերուկ,
հալիվոր:

Քոֆ տ. 1. արմատ. 2. լավ, սարքին-
կարգին, կազմ ու պատրաստ: Քեֆը
ֆոֆ:

Քոֆել լարել: Սազը ֆոֆել:

* Քոֆոս կոկոս:

— Քոիշ տալ հրել, բոթել:

Քսփալ իրար հետ ծածուկ խոսել:

* Քրամիդ տ. կղմինդր, թրծած աղյուս:
Քրեհ ա. վարձ, ժամանակավորապես.

օգտվելու վարձ:

Քրեհել վարձել:

Քրեղան մեծ ափսե, կավե խոր պնակ:

* Քրիստյան քրիստոնյա:

Քրեհել գզգզել, ըզիկ ըզիկ անել:

— Քուրան անել վերջացնել, կարճել:
Դավին ֆուրան անել:

Քուլա 1. ձյան խոշոր փաթիլ. 2. ամպի
կամ ծխի հորդ դեզ. 3. հորդ հոր-
ձանք: Արատսուեֆը ֆուլա ֆուլա
քափվում էր:

Քունջ պ. խորշ, անկյուն: Քունջ ու պու-
նախ:

Քուշուշափոր խոպոպավոր, գլխին խո-
պոպ ունեցող:

Քուշուշել համոզել, համոզել խոսքերով
խաբել:

Քուշա փողոց:

Քուշուջ բուշուշել:

Քուրա 1. հնոց, բով. 2. փխբ. գեհեն, գժոխբ:

Քուրսի ա. Ձմռանը տար թոնրի վրա դրված և վերմակով կամ կապերտով ծածկված մեծ աթոռ, որի շուրջը նստուտում և բնում են ընտանիքի անդամները ոտքերը թոնրի մեջ կախելով:

Քուրսու դրաղին կայնել ին:

Քուրֆ ա. մուշտակ: Սամուր ֆուրֆ:

Քուրֆչի ա. մուշտակ կարող, մուշտակահար:

Քուցին անել, ֆուցին ֆուցին անել ըրծենել, կեղծ խոնարհության համար ուսերը վեր վեր բաշել:

Քուֆուրք ա. ծծումբ:

Յ

Օբա ա. 1. ժամանակավոր բնակատեղի վրան, խաշնարածների ամառանոց: Օբեֆի միշովն անց կացավ: 2. վաշկատուն, վրանարնակների խուժք: Մադիկների վրա օբեֆն իրանց չադրենելը ավին:

Օգտել օգնել:

Օդա ա. գոմի մեջ հատուկ բաժանմունք, որտեղ ձմեռը գլուղացիները հալաբվում և զրույց ու հերթաթներ էին առնում, սենյակ:

Օքախ ա. սենյակ:

Օլան ա. գոյություն ունեցող: Հայ օլանի բոքր:

Օլսան ա. լինի: Փիր օլսան:

Օլու ա. դիակ, մեռել:

Օլֆյա ա. երկիր, գավառ, աշխարհ: Բյուր ջամնաք, օլֆյա ձեռիդ տակը բերիր:

Օխար յոթը: Օխար հատիկ մեջը փուշ:

Օխեօրեֆ յոթերորդ օրվա սգահանությունը:

Օձերը ծնել ուշանալ և դժվարանալ:

Օդրաք փորձանք, վախճան:

Օղուշաղ ա. 1. կին, կնիկ: Օղուշաղի ոտն ու գլուխը քամուզ պանամ:

2. ընտանիք:

Օղուճարաւ, ողորմիս ասելու բաժակ խմելու:

Օղուլ ա. որդի, զավակ:

Օմֆին որ, մարդ, անձ: Իր ասածի ոմֆին ա:

Օյաղ զգաստ, արթուն:

Օյին ա. 1. խաղ. 2. փխբ. փորձանք, խարդավանք:

— Օյին գալ խաղ խաղալ:

Օշմաղ բթկալ:

* Օշովեմեն ոչ որից: Օշովեմեն ումուղ չունիմ:

Օշախ, Օշաղ ա. 1. գերդաստան, ընտանիք, ցեղ, դարմ. 2. տուն ու տեղ, հայրենի հարկ. 3. կրակ անելու տեղ, վառարան:

Օշաղաղե ւլ. լավ տան ժառանգ:

Օշոֆ առաստաղ:

Օսալ վատ, պակասավոր: Օսալ ապրել:

Օսուլ վատություն:

* Օրանծեռեա ֆ. ջերմոց:

Օրդակ ա. բադ:

Օրդու ա. բանակ:

Օրգանգվել ասպանդակել:

Օրգանգու ասպանդակ:

Օրքում երդում: Օրքում ուտել երդվել:

Օրքումի որդեր, ճճիներ:

— Օրոն անել նայել, տերություն անել, խնամել:

Օրուշ1 ա. պահ, ծոմ:

* Օրուշ2 խեցի:

Օմֆին որ, ոմն, մեկը: Գարգը օմֆին չիմաճա:

Ճ

Յագան հն. փայտան:

Յաքեր բնակարան, տուն: Ուզեցան ֆուն դենե երա մաղը նստած, կամ իր ֆաքերը մքեպ հառցեն:

Յալ ա. գուշակութիւն: Յալ բաց անել:

* Յակիր հնդիկ դերվիշ, մահմեդական աղքատ կրօնավոր:

Յանառ հն.-տ. լապտեր:

Յառաջ պ. պարսից զորքի տասնապետ:

Յառաջա կրօնավորի վերարկու:

Յաս տ. տաճկական կարմիր գլխարկ:

Յարման }
Յերման } պ. հրաման, հրովարտակ:

* Յելդմարշալ գ. ղինվորական բարձր աստիճան:

Յիլ ա. փիղ:

Յիբ ա. միտք, մտածմունք: Յիբր անել:

Յլան ա. այս ինչ, Յլան տարին:

Յնջան տ. հախճապակի փոքրիկ գավաթ:

Յոթիս հոտիս:

Յոն հոն:

Յոտ հոտ:

Յոտել հոտել:

Յոր հոր:

Յորել հորել, թաղել:

Յորթ հորթ:

Յորբարած հորթարած:

Յորս որս: Յորսի քամակիցն էքալ:

Յորսկան որսկան:

Յոսանդ պատեհառիթ, հարմար վալրկյան:

Յստացնել փշել, փստացնել:

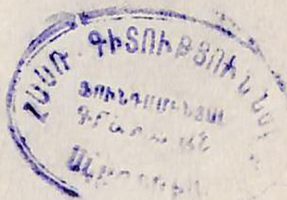
* Յրակ ֆ. տղամարդու վերնահագուստ առջևը բաց:

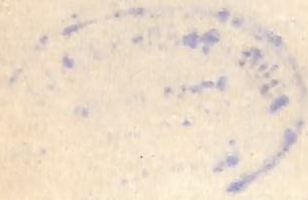
Յրանցուզ ֆրանսիացի:

Յրբնա ալիք, ալեկոծութիւն, փոթորիկ:

Յու անել կլանել: Մեկ ֆու անելով փորը քաշի:

Յուխարա ա. աղքատ, խեղճ:

ՎՖ 01540, պատկեր 404, տիրած 2000, հրատ. № 419, 3³/₄ տպագր. մամուլ

ՀՍՍՌ Գրողների և Սկզբնական տպարան, Երևան, Արտ/յուն 104

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220030793

